Protest “Uprava napolje”

Zašto je vlast toliko nervozna

Položaj radnika u Srbiji

Muke premijerovog sina

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 RSD

9 770353 802002 01305

VREME

broj 1333

21. jul 2016.

KRIZA U TURSKOJ

PUČ KAO BOŽJI DAR

Telekom Srbija

SAVRŠENO SKOCKANI
BOX PAKETI

MIKS I SUPER POSTPEJD TARIFE

BRZINE INTERNETA: 10, 20 i 50 Mb/s

3 MESECA PO 1 DINAR

Vreme je da se skockate - **sve mts usluge na jednom mestu** i jednom računu, uz veliku uštedu, onako kako vama najviše odgovara. Uz fiksnu liniju i **digitalnu mts TV** sa više od 100 kanala, sada možete izabrati i **veće brzine interneta i jednu od postpejd tarifa** uz koju dobijate duplo više neta.

Postpejd tarife dostupne uz BOX pakete: Miks M, Miks XL, Miks XXL i Super Plus. Pounda "Duplo više interneta" podrazumeva duplo više Internet saobraćaja u okviru odabrane postpejd tarife u okviru BOX paketa u periodu od 12 meseci. Mesečna naknada po 1 dinar prva 3 meseca odnosi se na BOX 4. Ponuda važi uz ugovornu obavezu od 24 meseca.

www.mts.rs 0800 100 100

mts
Tvoj svet

VREME
BROJ 1333
21. jul 2016.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević, Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković (foto), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Zoom: Lovci na Pokemone

06 Kriza posle neuspelog vojnog udara u Turskoj: Puč kao dar božji

08 Reakcije Zapada: Pravda, a ne osveta

11 Navigator: Ajfon i turska politička drama

13 Medijska scena: Crni dani tek dolaze

15 Francuska i terorizam: Pokolj u Nici

17 Nuspojave: Računajte na nas

18 Beograd na vodi: Kratka istorija skandala

20 Na licu mesta: Protest "Uprava napolje"

22 Položaj radnika u Srbiji: Muke premijerovog sina

26 Kosidba na Rajcu, 44. put: Ide Mile, lepo se obuko...

28 Nasilje nad ženama i decom: Da li je premijer prelomio

30 **Inicijativa za razoružanje Srbije: Imate li pištolj kod kuće i čemu vam služi**

32 Zakonodavna vlast: Može li se razoružati Srbija

36 D.O.O. advokatura: Hiljadarkom protiv sistema

39 Lisica i ždral: Preduzimanje mere

KULTURA

40 **Intervju: Anja Suša**

44 Nasleđe Nemanjića: Istorijski putokazi

48 Sa 25. Bitefa: Pogledaj me već jednom

51 63. Pula: Sve najbolje s one strane

52 In memoriam: Peter Esterhazi (1950–2016)

54 **Portret savremenika: Tereza Mej**

58 Biciklizam: Tur de Frans

62 Vreme uživanja: Cigaretomanija

Znate li da rukujete vašim oružjem i da ga održavate? Zašto ste ga uopšte kupili i izvadili dozvolu za držanje? Poznajete li ikog ko se vatrenim oružjem uspešno odbranio od provalnika ili napadača

PIŠE: RADOSLAV ĆEBIĆ

"Sve dok se ne dogodi neka vrsta kolektivnog osvešćivanja, sve dok ljudi ne shvate da je na sistem moguće uticati različitim mehanizmima, da se taj sistem finansira našim novcem i da zato mi imamo pravo i da nešto tražimo od njega, mislim da će nam biti ovako kako nam je"

PIŠE: SONJA ĆIRIĆ

Nova premijerka Velike Britanije je po zanimanju geografičarka, što je u engleskim akademskim krugovima oduvek bila veoma cenjena profesija. Predviđa se da će politiku da vodi više kao Angela Merkel nego kao Margaret Tačer, i da Evropskoj komisiji neće biti nimalo lako da sa njom izađe na kraj

PIŠE: BILJANA VASIĆ

Na naslovnoj strani: Istanbul, obračun građana sa vojnicima, učesnicima puča
Fotografija: Selcuk Samiloglu/AP

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Lovci na Pokemone: Na sledećoj konferenciji za štampu prikazaće nam sve Vučićeve ulove, a glavna atrakcija će, ipak, biti Pikaču uslikan kako čuči na ramenu Džona Kerija, državnog sekretara SAD

Euforično raspoloženje proizvodi samooptužujuće izjave koje potvrđuju tužnu realnost. Tako, na primer, ministar pravde Nikola Selaković izjavljuje da će nam ta poglavlja omogućiti nezavisnije sudstvo. Pa zar nešto više od toga ne piše u Ustavu

IGRA NA KLIZAVOM TERENU: ŠTA ČEKA VUČIĆ?

Nije prošlo ni dvadeset četiri sata a masakr u Nici pao je u zaborav. Buknula je Turska i rekao bih da još bukti. O tome, naravno, naširoko pišemo u ovom broju "Vremena". Ceo svet je u nekom previranju, novom porođajnom grču, u traganju za ravnotežom geopolitičkih moći, gotovo da se priziva novi hladni rat kao način da se jasno definišu granice uticaja, i kao da bi svima laknulo kad bi se uspostavio poredak u kome se zna ko kosi a ko vodu nosi.

Mi se zahuktavamo ka Evropi čija stabilnost, u sadašnjem formatu, počiva na nadi da bi Angela Merkel mogla da dobije sledeće izbore. Francuskog premijera su izviždali na tužnom, komemorativnom skupu u Nici, istočne granice EU postaju "dvorište za igru" NATO saveza, a zapadne granice Rusije biće ojačavane patriotskim jedinicama i raketama, naravno.

U takvom trenutku Srbija se približava Evropskoj uniji i činovnički sloj tog udruženja odabranih, nagrađenih dobrim platama i diplomatskim statusima, deli entuzijazam ovih naših kojima je puna šaka brade zato što smo otvorili poglavlja 23 i 24 i "osećamo se ponosnim" dok smo nešto, ako me sećanje ne vara, gotovo prećutali prvo otvoreno poglavlje – 35, koje je ultimativno naložilo sređivanje odnosa sa Kosovom.

Euforično raspoloženje proizvodi samooptužujuće izjave koje potvrđuju tužnu realnost. Tako, na primer, ministar pravde Nikola Selaković izjavljuje da će nam ta poglavlja omogućiti nezavisnije sudstvo. Pa zar nešto više od toga ne piše u Ustavu, zar nezavisnost sudstva nije proklamovano načelo? Pazite, ministar čak i ne kaže da će nam to omogućiti ono što već piše – nezavisno sudstvo – nego da ćemo dobiti nezavisnije sudstvo. Sistem će biti malo trudan kad primenimo ta poglavlja. Ovde vlast, svaka a ne samo naprednjačka, gaji uverenje da se kreativnim tumačenjima mogu i brda pomeriti, a izjava ministra pravde svedoči o najmanje dve stvari – eksplicitno priznaje da nam sudovi nisu samostalni, i, drugo, uzda se u kreativno tumačenje suštine tih poglavlja i javnosti namiguje: aman, to što piše ne mora tako i da bude. Nek bude malo nezavisnije, valjda je to narodu dovoljno.

Ne mislim ja da je neki drugi put osim tog evropskog bolji za Srbiju, ali mislim da se ovi naši slabo u tome snalaze. Podsećaju me na lovce na Pokemone, aktere igre za vlasnike androida, koji u virtuelnom, lažnom svetu ostvaruju svoje uspehe i spremni su da nam svoje uspehe u toj igri predstave kao svoje životne uspehe.

Na sledećoj konferenciji za štampu mandatara prikazaće nam sve njegove uhvaćene Pokemone, a glavna atrakcija će, ipak, biti Pikaču uslikan kako čuči na ramenu Džona Kerija, državnog sekretara SAD.

Srbija igra na klizavom terenu u postavi gde se glavni igrači slabo snalaze, padaju svaki čas i skloni su samopovređivanju. Ja da sam Vučić, ne bih uzeo nikog od njih u vladu. Oni više slušaju šta on govori nego što se bave sektorima za koje su zaduženi. Ajde, Vuline, pohvali se da vidimo koliko si ti Pokemona uhvatio. Stefanoviću, da li si priveo nekog Gastoza iz "Parova" za koga postoji osnovana sumnja da bije ženu, a to si mogao i po postojećem zakonu, da ne čekaš primenu Istanbulske konvencije koju smo potpisali još 2013. godine. Dobro, bre, Dačiću, kakve veze imaju Peti oktobar i pokušaj vojnog udara u Turskoj? I tako redom...

Ja da imam Vučićevu moć, brižljivo gajenu na (zlo)upotrebi atmosfere u društvu i povodljivosti medija, nikad ne bih

Foto: Sava Radovanović /Tanjug

formirao vladu. Proglasio bih se za kandidata za predsednika Srbije, moć preneo iz Nemanjine na Andrićev venac, vratio mandat da ga Toma Nikolić, dok može, uvali nekom drugom čije ću ime ja da dojavim i mirna Bačka, a Evropa posebno, jer neće oni da žive ovde ni kad otvorimo i primenimo sva poglavlja.

Mislite da je ovo što sam napisao obična žurnalistička persiflaža? Nije to nemoguć rasplet aktuelne teme – formiranja vlade Srbije.

IDIOTI U KONTRAOFANZIVI: KO JE VEĆI OD MALOG

Božiji darovi po logici stvari padaju s neba. Erdogan je to rekao za neuspeli puč što mu je omogućilo da u krivične svrhe aktivira spiskove neprijatelja, a naši "kompletni idioti" iskoristili su incident ispred ulaza u Skupštinu Beograda da pređu u kontraofanzivu.

Incident, obostrano gurkanje prilikom pokušaja da se uruči zahtev za ostavku gradonačelnika Siniše Malog i drugih u kompletu, dramatizovan je do te mere da sada izgledaju još kompletnijim nego što su bili. Mali je umešao i sopstvenu decu, a stigao je, pouzdano znam, i nalog medijima koje kompletno kontrolišu, da to bude tema dana uz saučestvovanje svih ministara, nadležnih i nenadležnih, a u svrhu diskreditovanja "Žute patke".

Rad je zbilja bio udarnički i kompletan. Sve je predstavljeno kao napad na državu, mir, bezbednost i sigurnost građana, a ljudi okupljeni ispred Skupštine grada predstavljeni su kao huligani.

Razvlačenje afere oko onoga što se u izbornoj noći dogodilo u Savamali pokazuje ozbiljnu metastazu tužilaštva. Po logici Nikole Selakovića, i ono će biti nezavisnije kad primenimo evropska poglavlja, a za sada tužilaštvo mudro ćuti, što meni govori da nije reč o političkom formatu "kompletnih idiota" nego o tome da bi rezultati istrage ukazali na ogroman koruptivni poduhvat – u prevodu: na velike novce – i da je tu neko veći od Malog.

Ozbiljnu istragu o tome šta se dogodilo mogli su, kao što sam već pisao, da sprovedu dva pozornika s jasnim ovlašćenjima, a kamoli ceo državni aparat.

U međuvremenu događaju se dva paralelna procesa. Ovi što bi tati dali patku – zbirni naziv za udarne grupe koje rade na zaboravu – stvar predstavljaju kao komunalnu, a ljude koji protestuju prikazuju kao mrzitelje moderniteta i lepšeg Beograda.

U suštini, međutim, to je, od prvog dana, protest protiv suspenzije pravnog poretka na određenoj teritoriji u jasno definisanom vremenu – što je jedan od pojavnih oblika državnog udara – ali mi se čini i da organizatori protesta zaboravljaju tu činjenicu i radi omasovljenja akcije meandriraju iz tog glavnog toka, prepuštajući mikrofon svakom ko može da se popne na kamion.

Drugo, njihovo insistiranje na nepolitičnosti dugoročno radi protiv njih. Protiv loše politike bori se boljom politikom, a takozvani nevladin sektor javlja se u inicijalnoj fazi kao katalizator protesta, a u završnoj kao žrtva tobožnje nepolitičnosti. Šta fali stranci koja se zove "Žuta patka"? Dobro, možda je ono "žuta" višak, barem u ovom trenutku.

CENZURA I SLOBODA: OTVORENO I VRLO BRZO – ZATVORENO

Možda se Vučić i šalio kad je pre par meseci predlagao izložbu naslovnih strana i tekstova kojima bi dokazao da u Srbiji nema cenzure, ali njegovi su to ozbiljno shvatili i napravili su nešto što ne liči ni na šta, i još galame kako će taj krunski dokaz o demokratičnosti vlasti, posle jednomesečnog stolovanja u galeriji "Progres" u beogradskoj Knez Mihailovoj, da šetaju po Srbiji.

Evo, kladim se unapred da od toga neće biti ništa, jer će neko da shvati da bi to bilo kontraproduktivno. Samim tim što sve što je izloženo lepo odslikava realnost u Srbiji ova egzibicija postaće štetna za one koji su je organizovali.

Nikad nisam tvrdio da u Srbiji postoji cenzura. To je ozbiljan i pipav posao koji ova vlast, sve i da hoće, ne bi umela da organizuje. U Srbiji postoji problem slobode medija. To je već nešto drugo od cenzure. I to je opasnije.

Ali izložba o medijima koji s više ili manje uspeha otimaju slobodu mogla bi da bude inspirativna. ¶

PUČ KAO DAR BOŽJI

Foto: AP Photo

Osvetnički talas posle neuspelog puča jača poziciju predsednika Redžepa Tajipa Erdogana, koji se ne osvrće na upozorenja Zapada da se okane brutalnog obračuna sa političkim neistomišljenicima koje netom naziva teroristima i da ne ugrožava funkcionisanje pravne države. Pitanje je da li pojačana represija seje seme novog puča

DALJE JAČANJE ISLAMIZMA: Pristalice Tajipa Erdogana

Na anadolijskoj strani Istanbula, na svadbi ćerke komandanta vazduhoplovnih borbenih jedinica generala Mehmeta Sanvera 15. jula bilo je prisutno mnogo visokih vazduhoplovnih oficira. Jedan nije bio tamo – bivši načelnik vazduhoplovstva Turske, general sa pet zvezdica Akin Ozturk, koji je, kako će dva dana pisati turske novine, već godinu dana bio pod sumnjom da "nešto sprema".

Pet helikoptera spustilo se u baštu. Vojnici su izašli iz letelice, zapucali u vazduh i iznenađenim svatovima rekli da izvršavaju naređenje, da je u pitanju vežba i da moraju da odvedu generala Sanvera, komandanta turskog vazduhoplovstva Abidina Unala i još nekoliko oficira. Tako piše turski list "Hurijet".

U isto vreme, kako će kasnije preneti Rojters, pučisti su preuzeli kontrolu nad fregatom Javuz, komandnim brodom turske mornarice u bazi Golčuki, i zarobili komandanta turske flote Vejsela Kezela, rekavši mu da mora brzo da se krene jer preti teroristički napad.

U Generalštabu u Ankari, kako će kasnije izveštavati turska agencija Anadolu, pučisti su zarobili načelnika turskog generalštaba Hulusija Akara. Navodno ga je njegov lični sekretar general Mehmed Dišli držao na nišanu da bi ga ubedio da potpiše proglas vojnog Saveta za mir u zemlji.

Jednog oficira, koji je, čuvši galamu, krenuo ka komandantovoj sobi, specijalci

Fotografije: AP Photo

Reakcije Zapada

Pravda, a ne osveta

Gruba odmazda Erdogana nakon neuspelog puča ozbiljno je poljuljala odnos Turske sa Briselom i Vašingtonom

Dok su Ankara i Istanbul goreli, evroatlantske institucije su, kao i svakog petka uveče, spavale pravedničkim snom. Niko od visokih zvaničnika EU i NATO-a nije bio ni blizu Brisela: predsednik Evropske komisije Žan-Klod Junker i visoka predstavnica EU za spoljnu politiku i bezbednost Federika Mogerini bili su u Ulan Batoru, na redovnom zasedanju šefova država i vlada evropskih i azijskih zemalja (ASEM); komesar za istočno susedstvo i pregovore o proširenju Johanes Han vraćao se sa višednevne turneje po Ukrajini, dok se Jens Stoltenberg, generalni sekretar NATO-a, odmarao od netom održanog samita u Varšavi. Kada je turska vojska blokirala bosforske mostove, a Istanbulom odjeknuli prvi hici, u Vašingtonu je bilo tri ujutru.

Stoga ne treba da čudi što su prve reakcije iz Brisela i Bele kuće bile zakasnele i konfuzne, ali istini za volju, konfuzna je bila i situacija na terenu. Američki državni sekretar je dao kratku izjavu u kojoj je izrazio zabrinutost i očekivanje da će Turska održati "kontinuitet" u spoljnim poslovima, što su neki protumačili kao indirektnu podršku pučistima.

Tek par sati nakon ponoći, kada je postalo jasno da puč nije uspeo i da će se Erdogan održati na vlasti, krenule su salve podrške demokratski izabranim institucijama i osude pučista. Američki predsednik Barak Obama bio je među prvima, a sledili su ga Angela Merkel, Federika Mogerini, Jens Stoltenberg i mnogi drugi. Njihova zakasnela reakcija, kao i ranija Kerijeva izjava, poslužiće mnogima kao indicija da su vodeće zapadne sile, ako već nisu učestvovale u pripremi puča, potajno priželjkivale da on uspe.

ZATEZANJE ODNOSA: Odnosi su se dodatno zategli u ponedeljak, kada je u Briselu bio održan ranije najavljeni sastanak

su oborili na zemlju i uzeli mu mobilni, a jedan drugi oficir je rekao: "Vodite i njega."

U proglasu tog saveta, koji je 15. jula uveče pročitan na turskoj državnoj televiziji, nad kojom su pučisti uspostavili kontrolu, saopšteno je da je vojska preuzela vlast da bi zaštitila demokratski poredak, da je u zemlji zaveden policijski čas i da je rukovodstvo Turske "zadržano".

Jedan od devet ministara koji su se dva sata posle početka tog neuspelog puča okupili u konferencijskoj sali u sedištu vlade u Ankari primetio je kroz "smeh obešenog" da ne treba obraćati pažnju na državnu televiziju koju on ni u normalno vreme ne gleda. To je tada zvučalo kao crni humor. Prema pisanju "Gardijana", jedan od ministara je rekao: "Oni će verovatno uspeti i mi ćemo verovatno noćas umreti. Umrećemo kao mučenici..." Poslao je telohranitelja da donese njegov lični pištolj.

Strah nije bio neosnovan: šta znači kad vojska zavodi red, Turci pamte po puču generala Kenana Evrena iz 1980. kada je uhapšeno 500.000 ljudi, streljano 50, a stotinu umrlo u zatvoru. Posle puča 1960. premijer Mendes je bio obešen, predsednik Bajar osuđen na doživotnu kaznu (posle je rehabilitovan).

Od osnivanja moderne Turske 1923. »

TURSKA DRAMA: Neuspeli puč i hapšenja posle njega

šefova diplomatija EU i NATO-a. Vesti o masovnim hapšenjima u Turskoj i Erdoganova najava da će ponovo uvesti smrtnu kaznu izazvali su opštu konsternaciju. Uz apele da je Turskoj sada potrebna "pravda, a ne osveta" (Mogerini) i optužbe da su spiskovi za hapšenje bili pripremljeni mnogo pre puča (Han), čelnici EU su pokušali da izvrše pritisak na Erdogana da se uzdrži od odmazde. Sudeći po izveštajima o novim masovnim otpuštanjima i hapšenjima koji pristižu dok ovaj tekst nastaje, taj pritisak za sada nema efekta.

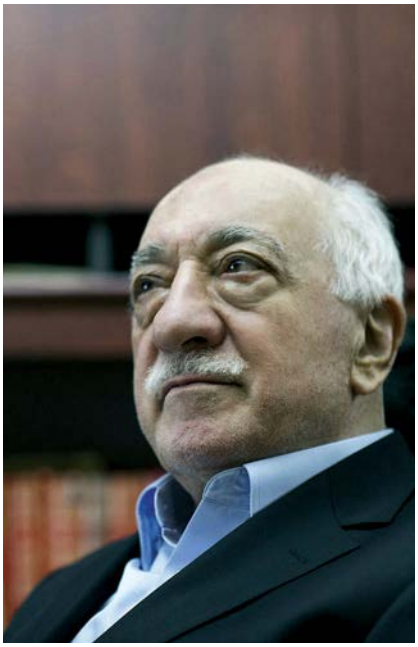
Fokus pritiska je trenutno na smrtnoj kazni, jer bi njeno ponovno uvođenje dalo formalan povod da se ceo proces pridruživanja Turske EU trajno obustavi. Analitičari veruju da Erdogan ovu pretnju nema nameru da ispuni, nego je koristi kao fintu da skrene pažnju sa drugih mera, čija je primena uveliko u toku. EU, uostalom, nema mnogo manevarskog prostora da bitno utiče na razvoj događaja, ali je već sada jasno da od sporazuma o kontroli kretanja izbeglica, koji je uz mnogo muke sklopljen ranije ove godine, nije ostalo gotovo ništa, a otkazano je i ranije najavljeno stavljanje Turske na belu šengensku listu.

Odnosi Turske sa NATO-om su još delikatniji. NATO se po pravilu ne meša u unutrašnje stvari članica, čak ni kad su u pitanju vojni udari. Nije se mešao nakon udara u Grčkoj i Portugaliji, kao ni prilikom nekoliko ranijih udara u Turskoj. Keri je, međutim, prema američkom "Vašington postu", zapretio izbacivanjem Turske iz NATO-a, da bi ta izjava par sati kasnije bila demantovana i zamenjena mnogo blažom verzijom da će NATO "pažljivo pratiti" stanje ljudskih prava u toj zemlji.

Problem je što su baze u Izmiru i Indžirliku, čije delove NATO i američka vojska koriste za borbu protiv Islamske države, od strateškog značaja za Alijansu. Ispostavilo se da su neki turski visoki oficiri iz Indžirlika bili upleteni u puč, a iz iste baze je poleteo avion-cisterna koji je snabdevao pobunjeničke avione u vazduhu. Iako zasad nema nikakvih indicija da je osoblje NATO-a ili američkih oružanih snaga na bilo koji način upleteno, grupa istražitelja već je počela da češlja obe baze, a dok se istraga ne završi, one praktično neće moći da se koriste, što Pentagonu stvara veliku glavobolju ne samo na političkom nego i na operativnom nivou.

U toku je igra živaca: Zapad nikako ne bi voleo da vidi masovne mere odmazde u Turskoj, a još više ga brine "putinizacija" zemlje, pogotovo u kontekstu nedavnog približavanja Ankare i Moskve. Erdogan, sa druge strane, pokušava da iznudi što više ustupaka za svoju unutrašnju i spoljnu politiku, ali ni jedni ni drugi nemaju nikakav interes da spale mostove koji ih povezuju. Ko prvi trepne, izgubiće. D. A.

OPTUŽENI ZA PUČ: General Akin Ozturk (uhapšen) i Fetulah Gulen (u SAD); dan posle na ulicama

Fotografije: AP Photo

godine, turska vojska je četiri puta preuzimala vlast: 1960, 1971. i 1980, a 1997. izdiktirala kemalistički Memorandum koji je tadašnji premijer Nedžmetin Erbakan morao da potpiše.

TENKOVI NA BOSFORU

Ređale su se vesti koje su u prvi mah govorile da pučisti napreduju: globalne televizijske mreže su prikazivale vojna oklopna vozila koja blokiraju mostove preko Bosfora i aerodrom u Istanbulu. Avioni i helikopteri nadleću glavni grad Turske Ankaru i otvaraju vatru na sedište nacionalne obaveštajne službe. Parlament u Ankari je bombardovan.

Neke je neuspeli puč u Turskoj podsetio na pokušaj puča u Španiji 1981. kada su pobunjeni oficiri upali u parlament, a da nisu obezbedili podršku ostatka vojske, pa je kralj Huan Karlos u uniformi pozvao na poštovanje ustava, ali ovde ishod nije bio tako operetski.

Te noći širom Anadolije odvijali su se sukobi u turskoj vojsci, koja broji 596.000 vojnika i oficira, kao i među raznim oružanim formacijama, o čemu upečatljivo govori podatak da je za nepunih dvanaest sati gušenja puča poginulo 290 ljudi (od toga 100 pobunjenika i 41 policajac), a 1440 ih je ranjeno. Postojala je pretnja da se rasplamsa sukob unutar druge po veličini sile u NATO-u, čiji je Turska član od 1952. (Što se kopnenih snaga tiče, od turske vojske je brojnija samo američka.)

Konflikt se primakao osetljivim NATO instalacijama – jedno od kriznih žarišta bila je i avio-baza Indžirlik, čiji je komandant Bekir Ercan Van pritvoren zbog sumnje da je umešan u pokušaj vojnog udara. Ruski mediji tvrde da je Indžirlik jedna od šest baza u Evropi u kojima NATO drži strateško nuklearno oružje. To je baza u kojoj su locirane i snage Nemačke, Velike Britanije i SAD za vazdušne operacije protiv Islamske države.

Turska je zatvorila vazdušni prostor nad Indžirlikom, u bazi je, kao i u drugim bazama, isključena struja, da bi se, kako je objasnio Erdogan, otežala upotreba avijacije. "Hafington post" piše da su američke jedinice koristile rezervne energetske izvore električne energije, a da je američka vlada radila s turskom vladom na tome da obnovi aktivnosti protiv Islamske države iz te baze.

U puč su bili uključeni ljudi nekada formacijski uključeni u lanac komandovanja NATO-a (na primer, na Kosovu 1952. rođeni Adem Huduti, komandant Druge armije Kopnene vojske turskih oružanih snaga, koji je svojevremeno radio u komandi Južnog krila NATO-a i bio deo turskog kontingenta u Avganistanu 2002, general s najvišim činom među uhapšenima). Veoma neprijatno, rekli bi stari oficiri.

LOJALNI GENERAL UMUT DUNDAR

Kad je puč pokrenut, turski premijer Jildrim Binali nije bio u sedištu vlade, već u Istanbulu, a predsednik Turske Tajip Redžep Erdogan je sa suprugom, ćerkom, zetom i unučićima bio na petodnevnom odmoru u Marmarisu.

Da se nešto dešava, Erdogana je još u petak 15. juna oko devet uveče navodno obavestio general koji mu je ostao veran, komandant Prve armije Umut Dundar: "Predsednički kompleks pod opsadom. Nije sigurno. Ne idi u Ankaru, niti u Istanbul, za sada!"

Dundar je te noći i narednih dana funkcionisao kao operativni načelnik Generalštaba – usled sprečenosti načelnika Hulusija Akara, prema listu "Milijet", poremetio je planove pučista.

Erdogan se nešto kasnije, kad je situacija na terenu prelomljena, a neizvesnost u javnosti se primicala klimaksu, obratio naciji preko aplikacije FaceTime, a

Ajfon i turska politička drama

Pristalice društvenih mreža i modernih komunikacija cičale su od radosti gledajući turskog predsednika Erdogana kako se obraća naciji sa mobilnog telefona koji je u rukama držala prezenterka CNN Turska. Jedan od najvećih skeptika otvorene komunikacije uhvatio se za ajfon i aplikaciju Face Time kao za slamku spasa od koje mu zavise i život i vlast. "Eto ti sad, Erdogane, priznaj makar taj poraz", zahtevalo se po Tviteru i Fejsbuku.

Samo je jedna "sitnica" sreću kvarila. Erdogan je mobilni telefon koristio kao link ne bi li se probio do jedinog što priznaje. A to je televizija. I dalje najmoćniji masovni medij. Da se spremao za ovakve okolnosti, imao bi stalno pri sebi takozvani "gsm ranac", video-link koji šalje sliku pomoću mobilne telefonije. Gotovo sve televizije u svetu koriste ovu tehnologiju (sve nacionalne televizije u Srbiji svakako). Slika koju dobijete ne razlikuje se mnogo od uobičajenog video-linka, možda tu i tamo malo prekida i skockava se, naročito kada je saobraćaj na mreži masovan.

Takođe, Erdogan je mogao da se uključi Skajpom. Većina televizija ima podešavanja u studiju za Skajp i ne bi bilo potrebe za slikanjem telefona u nečijoj ruci. Osim ako je neki komunikacioni mag smislio da će takva scena doprineti dramatičnosti. Ako jeste, uspelo mu je.

U kriznim situacijama informacija ima najvišu cenu, to se pokazalo i u Turskoj u petak uveče. Mnogi su se okrenuli društvenim mrežama da saznaju šta se stvarno dešava. Ali ni pučisti ni Erdoganove pristalice nisu imali posebnu taktiku za taj medij. Erdogan je mogao svoja saopštenja da šalje i Tviterom, da video pušta uživo na Jutjubu ili Fejsbuku, mogućnosti su beskrajne, ali neuporedive sa obraćanjem s televizijskog ekrana, što su trenutno videli milioni turskih građana, a prenosio direktno ceo svet. Erdogan je prvi koji je to napravio, ali ne sumnjajte da će se stvar sada omasoviti, čim političari shvate da u mobilnom telefonu imaju celu televiziju.

Uzgred, pučisti nisu planirali da prekinu internet komunikaciju u zemlji jer su je i sami koristili (Whatsapp). Tako su ostvarili tajnost komuniciranja koja bi bila ugroženija da su koristili radio-frekvencije. Ovako su se sakrili u masi.

Inače, javljanje uživo u program sa mobilnog telefona primenjuje se već mesecima na RTS-u. Nekoliko dopisnika (Subotica, Severna Mitrovica, Novi Pazar...) samo se tako i uključuju, a u programu su gotovo svakodnevno. Potrebna je posebna aplikacija za slanje i prijem, dobar telefon (na stativu) i to je sve. Trošak je nikakav, taman koliko košta potrošeni internet. U slici se minimalno primećuje razlika i to tek kada vam neko na to skrene pažnju. Pre svega u pokretu, ako se telefon uopšte pomera.

Sklon sam da prognoziram da će uskoro mnogi političari podesiti svoje telefone za televizijsko uključivanje i da će takvi video-razgovori postati svakodnevna stvar. Baš kao što su bila audio-uključenja mobilnim telefonima, kada su se omasovili. Sada je samo potrebno da gledaju u kameru i povedu računa o tome šta im je u pozadini. Tehnologija postoji i može da se koristi odmah. Tajip Erdogan vam to potpisuje.¶

njegova izjava je preneta preko mreže CNN Turk, čija je novinarka držala svoj telefon u rukama tako da gledaoci vide Erdogana kako govori: "Izađite na ulice i dajte im odgovor..." Pučisti su uspostavili kontrolu nad državnom televizijom, ali nisu uspeli da onemoguće privatne TV kanale da emituju program. Nisu onemogućili ni aktiviste velike Erdoganove partije da se mobilišu.

Valjda su na osnovu tog telefonskog poziva pobunjenici locirali Erdogana, a pre toga su pokušavali da utvrde gde se on nalazi pozivajući njegove bliske saradnike. TV Al Džezira javila je u subotu 16. jula da je na hotel Jeziđi mares u Marmarisu, iz kog se predsednik Redžep Tajip Erdogan netom pre toga obratio javnosti, pucano iz helikoptera i da su bacane i bombe.

DRAMATIČNO SLETANJE U ISTANBUL

Izgleda da su u izvođenju Erdoganovih pristalica na ulice ulogu pored njegovog pametnog telefona odigrali i verski lideri, kada su se u Istanbulu čuli pozivi na molitvu usred noći, što se ne dešava u normalnim okolnostima. Najpre male, a potom sve veće grupe demonstranata viđene su na ulicama Istanbula. Uskoro će seređati scene koje podsećaju na neuspeli moskovski puč iz 1991.

Sve više ljudi je bilo na ulicama, neki su uzvikivali: "Alahu akbar!" Sve značajnije »

ISLAMISTI BEZ KOČNICE: Bičevanje turskih vojnika, učesnika u puču

partije osudile su puč.

Erdoganova propaganda, naravno, tvrdi kako su ljudi odbranili demokratiju, ali tok događaja nameće pitanje da li je puč skršen na ulicama ili negde drugde. Oko dva sata ujutru 16. jula na turskoj NTV pojavio se oficir obaveštajne službe Nuh Jilmaz i rekao da je puč "onemogućen", a da je načelnik turskog generalštaba oslobođen.

To je bilo dva sata pre nego što je Erdogan u četiri ujutru 16. jula sleteo na aerodrom "Ataturk" u Istanbulu, i poručio: "Ovo je dar od boga, očistićemo našu armiju, uništićemo ih..." On je u intervjuu za CNN to sletanje opisao klišeom holivudskih filmova. Kaže da je kontrolni toranj na aerodromu "Ataturk" bio još pod kontrolom pučista u vreme kada je avion kojim je leteo bio u vazduhu. Kad su videli da su svetla na aerodromskoj pisti ugašena, on i pilot razmatrali su mogućnost da avion sleti s upaljenim svetlima. Snage lojalne Erdoganu su u međuvremenu uspostavile kontrolu nad kontrolnim tornjem i avion je bio spreman da sleti, ali se u tom trenutku čulo nešto kao eksplozija. Dva F-16 su proletela vrlo blizu tla.

U medijima se o tom bliskom susretu ispredaju dve priče. Jedna, koju prenosi Rojters citirajući izjave zvaničnika, kaže da je avion kojim je Erdogan u noći neuspelog puča poleteo bio na nišanu dva lovca F-16, ali da se njihovi piloti ipak nisu odlučili da pucaju. Druga kaže da je pilot aviona u kome je bio Erdogan radiovezom rekao pilotima F-16 da vozi avion s civilima, pa oni zato nisu ispalili rakete. Taj detalj može biti i rezultat dramaturške obrade.

RAZJARENI CIVILI I ZBUNJENI VOJNICI

Slike sa tog aerodroma prikazuju masu ljudi koja preti zbunjenim vojnicima u nekom kamionu koji pokušava da se izvuče kako bi policiji predali oružje, a i policajce koji brane vojnike od razbesnelih Erdoganovih pristalica. Na bosforskom mostu tokom noći došlo je do pucnjave kada se grupa demonstranta približila vojsci. Ujutru, kada je oko 60 vojnika poskidalo šlemove i zaštitne prsluke, predalo se podignutih ruku i očito pod prinudom polegalo na zemlju, neki od civila besno su ih bičevali.

Turska vojska popunjava se na osnovu vojne obaveze. Regrutacija obuhvata starosne grupe od 20 do 21 godine, period obaveznog služenja vojnog roka je od 6 do 15 meseci. Ta vrsta vojnika nerado puca na civile, sem u panici ili slepoj mržnji, što sada, na sreću, nije bio slučaj. Svi su potom videli kako zbunjene regrute kraj usamljenih tenkova u vrevi višemilionskog grada stiže talas osvetničkog besa koji se povećavao u masi koja je osetila da puč propada.

Fotografije desetine uhapšenih ljudi koji goli do pojasa kleče u nekoj velikoj štali u Ankari duboko savijenih glava, govori da je taj osvetnički talas zahvatio i vlast. Broj uhapšenih se povećavao iz minuta u minut: 754, pa 1563, potom je broj uhapšenih povećan na 2800, a u nedelju 17. jula u izveštajima se govorilo o čak 6000 uhapšenih, pa o 9000...

Medijska scena

Crni dani tek dolaze

Pokušaj vojnog udara u Turskoj, ili šta god da se ustanovi da je ta noćna akcija bila, ako se ikad ustanovi, za novinare u toj zemlji označava prekretnicu posle koje više ništa neće biti isto. Istina, nisu ni do sada za slobodu javne reči u Turskoj cvetale ruže, desetine novinara su bile zatvarane pod optužbama za terorizam iako nikada te optužbe nisu jasno dokazane, niti se kritika ranije premijera, a sada predsednika Erdogana može okarakterisati kao terorizam.

No, jačanjem Erdoganovog apsolutizma i sloboda javne reči je sve drastičnije sputavana. Prvo su pojedini novinari i urednici bili osuđivani na visoke novčane kazne, potom su hapšeni pod optužbama da se bave terorizmom, naročito u čuvenom slučaju Ergenekon, da bi poslednje dve godine Erdoganovi sudovi počeli da u medije uvode prinudne uprave pod direktnom državnom kontrolom.

Poslednji takav slučaj desio se pre nekoliko meseci, kada je sudskom odlukom preuzet najtiražniji turski dnevni list "Zaman" (Vreme). U "Zamanu" sam od 2011. godine bio gost nekoliko puta. Ozbiljne novine, sa tradicionalnom i konzervativnom uređivačkom politikom, koje su čak i iz marketinških oglasa proterale razgolićene devojke, sa tiražom od milion primeraka, imale su ozbiljan uticaj na tursko društvo. Osnovan od biznismena organizovanih u neformalnu mrežu Hizmet, čiji je idejni tvorac imam Fetulah Gulen, "Zaman" je u svom sastavu imao i danas ima moćnu novinsku agenciju Džihan, kao i nekoliko revijalnih izdanja i magazina, okrenutih tradicionalnim turskim i islamskim vrednostima, ali i "Todays Zaman", verziju novina i portal na engleskom jeziku.

Par meseci pre "Zamana", na isti način preuzeta je i televizija Samanyolu (Mlečni put), koju su takođe osnovali biznismeni bliski Hizmetu i finansirali je nekoliko godina dok nije postala samoodrživa. Samanyolu je poslednjih godina bila veoma uticajna televizija sa velikim brojem kanala, od kojih su mnogi emitovani putem satelita i kablovskih sistema po celom svetu, naročito u evropskim zemljama u kojima živi brojna turska dijaspora. Televizija Samanyolu bila je takođe konzervativna i okrenuta tradicionalnim islamskim vrednostima. Zanimljivo je da je jedna od najgledanijih emisija, ne samo na toj televiziji već i u celoj Turskoj, bio kulinarski šou za koji je postojao posebno opremljen studio. Samanyolu je imao i svoje kanale vesti, crtanih filmova, sporta...

Ta televizija je producirala i snimala veliki broj serija, ali za razliku od onih emitovanih kod nas koje su prikazivale modernu i sekularnu Tursku, ove su propagirale porodične i islamske vrednosti, kao i tursku tradicionalnu kulturu.

Hizmetu i Gulenu sada se obija o glavu bezrezervna, između ostalih i medijska podrška, koju su pružali Erdoganu videvši ga kao obnovitelja islamskog društva u, do tada, sekularnoj Turskoj. Razlog njihovog razlaza posle demonstracija na Taksimu 2013. godine široj javnosti nije poznat, ali propali vojni udar, ili šta god da je ta predstava bila, sada je razlog za obračun i sa pripadnicima Gulenovog Hizmeta i sa sekularistima koji čine polovinu turske populacije. U tom obračunu za slobodu izražavanja u Turskoj tek dolaze crni dani. Gulen je ostao bez medijske podrške, a Erdogan je štampu stavio pod apsolutnu kontrolu.

PETAR JEREMIĆ

OPASNA IGRA

Na tom narastajućem besu Erdogan sada profitira, ali ta igra je opasna. Naš saradnik iz Istanbula govori o nezamislivo velikoj netrpeljivosti koja lako izbija na površinu u Turskoj, iznutra prilično podeljenoj zemlji upletenoj u više međusobno protivrečnih ratnih i političkih sukoba: sa Kurdima, u Siriji.

U prvim danima posle puča turski mediji su usmerili reflektor na Akina Ozturka, generala sa četiri zvezdice i bivšeg komandanta turske avijacije u policijskom pritvoru u Ankari. Jedna slika prikazuje kako on nosi zavoj preko jednog uha i ima modrice na jagodicama i vratu. Turski mediji prvo objavljuju da je on priznao krivicu, pa da je izjavljivao da je radio u dogovoru s načelnikom generalštaba, pa da nije priznao. U turskim medijima je označen kao glavni organizator puča, a i da je, navodno, čitavu prethodnu godinu trajala provera sumnji da može organizovati vojni udar. On je trebalo da bude penzionisan krajem avgusta, pa je navodno žurio.

Druge slike prikazuju 26 optuženih koji su navodno predvodili neuspeli puč, zbog čega je pritvoreno 104 generala. Neki imaju krvave noseve, neki modre podočnjake i arkade.

"GORI OD KURDA"

Njihovu lošu sudbinu opisao je premijer Jildirim kada je izjavio da su pučisti gori od kurdske terorističke organizacije.

Govoreći na sahrani poginulih tokom neuspelog puča u nedelju 17. jula, dok je publika skandirala da želi smrtnu kaznu za pučiste, Erdogan je rekao da ne isključuje da se ta kazna ponovo uvede, a posle toga je ponavljao da se ne može ignorisati demokratski zahtev naroda. Poslednja smrtna kazna u Turskoj izvršena je 1984, a 2004. ta kazna je u okviru pregovora sa EU i ukinuta kada je Erdogan bio predsednik vlade.

Očito je da će oštra represija pratiti novu čistku u turskoj vojsci, koja je dugo sebe videla kao čuvara sekularnog sistema koji je ustanovio osnivač zemlje Mustafa Kemal Ataturk.

Posle čistke 2007, kada je obaveštajna služba otkrila postojanje navodne zaverenička grupe u vojsci, izgledalo je da je Erdogan uspostavio kontrolu nad vojskom koja ima budžet od dvadeset milijardi dolara.

Nakon toga, na talasu osvetničkog gneva izgledalo je da je Erdogan ojačao svoj uticaj i povećao volju za obračunom sa nekada bliskim okruženjem. Pre svega je nekadašnji saveznik Fetulah Gulen proglašen za "državnog neprijatelja broj jedan" i optuživan za organizaciju puča, to jest za terorizam. Uz to je turski ministar odbrane Fikri Isik poručio da se turska vojska ne može kontrolisati naredbama iz Pensilvanije (mesto boravka islamiste Fetulaha Gulena, koji živi u SAD od 1999).

»

ŠTA NOSI BUDUĆNOST: Turska posle puča

Fotografije: AP Photo

FETULAH GULEN

Islamski propovednik Fetulah Gulen, bivši imam, osnivač je pokreta poznatog i kao Hizmet, čiji je uticaj od 1980-ih bio vidljiv u obrazovanju, u ustanovljavanju takozvanih kuća svetlosti, u bankarstvu, i medijima. Kažu da je u narednoj deceniji sticao uporište u bankarstvu biznisu, policiji, pravosuđu, vojnim i obaveštajnim strukturama.

Gulen je bio blizak Erdoganov saveznik, odnosno njegove Partije pravde i progresa koja je već četrnaest godina na vlasti. Gulenisti svakako na religiju gledaju mnogo sofisticiranije nego Erdogan u stihovima zbog kojih je svojevremeno osuđen: "Džamije su naše kasarne, a minareti topovi."

Počev od 2008. godine gulenisti su davali blagoslov Erdoganu da istiskuje sekulariste iz vojske, pa i da ih satanizuje i progoni.

Odnosi Erdogana i gulenista su nepopravljivo pogoršani kada je u decembru 2013. pokrenuta istraga protiv Erdogana i njegovih saradnika, zbog optužbi za korupciju u građevinskim projektima, švercovanje zlata i nedozvoljenu trgovinu s Iranom. Tada je privedeno nekoliko desetina ključnih Erdoganovih poslovnih i političkih saveznika. Neki Erdoganovu partiju vide kao kombinaciju verske organizacije i tajkunske korporacije. Erdogan je tu istragu opisivao kao pokušaj "puča" od strane gulenista u policiji i pravosuđu. Od tada je na stotine policajaca, tužilaca i sudija uhapšeno ili otpušteno.

PUČ U KORIST VLASTI

Posle neuspelog puča čistka u sudstvu i policiji je očito pojačana. Vrhovni savet sudija i tužilaca je 16. jula lišio dužnosti 2745 sudija pod sumnjom da su povezani sa Fetulahom Gulenom, osumnjičenim za organizaciju puča. Za 48 članova Državnog saveta i za 140 članova Vrhovnog apelacionog suda raspisane su poternice, piše turski dnevnik "Hurijet". Turske vlasti saopštile su da su otpustile 9000 policajaca širom zemlje pod sumnjom da su povezani sa neuspelim pokušajem puča, prenosi Rojters. Valjda zbog namere da se "postigne propagandna ravnoteža", iz istrage je ka turskim medijima iscurila informacija da su pučisti planirali da uhapse oko 25.000 ljudi.

U nekim analizama se govori o tome da su pučisti počeli svoju akciju ne završivši planiranje, najverovatnije zato što su otkrili da će tog vikenda, u subotu u četiri ujutru, početi hapšenje klike oficira i generala u vojsci povezanih sa gulenistima, te da su shvativši da vreme ističe očigledno odlučili da izvrše nešto što neki nazivaju puč kamikaza.

Neki poznavaoci tvrde da među uhapšenim oficirima ima gulenista, ali da ima i oficira drugih fela, i pitanje je koliko to mahanje gvozdenom metlom može produbiti sukobe u turskom društvu i u turskoj vojsci, čije je pukotine i unutrašnje kontroverze taj neuspeli puč osvetlio poput vatrometa.

Robert Fisk, dobar poznavalac Bliskog istoka, piše u "Indipendentu": "Turski puč je možda propao, ali istorija nas uči da u mesecima i godinama koje dolaze ne treba dugo čekati na sledeći..." Fisk konstatuje da je, sve u svemu, niz događaja koji su se desili u Turskoj prošlog vikenda daleko dramatičniji nego što se to možda na prvi pogled čini: od granice EU, preko Turske i Sirije i Iraka i velikih delova Sinajskog poluostrva, Egipta i Libije, da ne pominjemo Tunis, a posle masakra u Nici – u tom sumornom istorijskom okviru moramo da posmatramo neuspeli puč u Ankari. ¶

MILAN MILOŠEVIĆ

Pokolj u Nici

Poslednji u nizu terorističkih napada produbio je podele u francuskom društvu, u koje se uvukao osećaj bespomoćnosti i straha na kome jača desnica

Malo više od sto ljudi poginulo je 14. jula 1789. tokom juriša na Bastilju, zloglasni zatvor-tvrđavu koja je bila simbol ugnjetavanja za revolucionare. U terorističkom napadu u Nici koji je 14. jula 2016. kamionom izveo samoproglašeni džihadista Muhamed Bulel, poreklom Tunišanin, poginulo je njih 84. Ali baš kao pre 227 godina, broj žrtava je manje bitan od simbolike i političkih poruka koje su ovi događaji odaslali i posledica koje su usledile.

Ako je Francuska revolucija uprkos teroru koji je usledio označila pobedu ideja Prosvetiteljstva, poruka iz Nice je mnogo zlokobnija, i to na nekoliko nivoa. Nakon napada u Nici i novembarske serije sinhronizovanih napada na mesta javnih okupljanja u Parizu, svima je jasno da nijedan javni prostor više nije bezbedan: ni plaže, ni parkovi, ni kafići ni ulice. Pošto ne postoji razumno ponašanje kojim običan čovek može da smanji rizik za sebe i svoje bližnje – osim da se svi zatvore u svoja četiri zida – osećaj bespomoćnosti i straha uvukao se u široke slojeve društva. To je upravo ono što su teroristi i želeli da postignu, ali ima još razloga za zebnju.

Kada je posle napada u Parizu predsednik Fransoa Oland objavio da je Francuska u ratu, uveo vanredno stanje i poslao vojsku na ulice, popularnost mu je naglo skočila. Gotovo svi politički lideri pozvali su građane da budu jedinstveni i suprotstave se onima koji žele da unište osnovne vrednosti društva, a stotine hiljada ljudi demonstriralo je u znak solidarnosti sa žrtvama, koje su bile svih boja, uzrasta, vera i nacija. Čak je i Marin le Pen, liderka krajnje desnog Nacionalnog fronta, u danima posle masakra držala jezik za zubima, svesna da opšte raspoloženje ne predstavlja pogodno tlo za njene islamofobične poruke.

Nakon Nice, desilo se obrnuto. Olandova popularnost je pala na niske grane, a prema anketi koju je sproveo pariski "Figaro", dve trećine stanovništva više ne veruje da je država pod njegovim vođstvom

ODAVANJE POŠTE STRADALIMA: Promenada u Nici

Foto: AP Photo

u stanju da se bori protiv terorizma. Ispostavilo se da su stručnjaci koji su upozoravali da izvođenje vojske na ulice neće sprečiti nove napade bili u pravu. Psihološki efekat koji je ova mera imala istopila se nakon Nice, pa sad 99 odsto naroda smatra da je opasnost od novih udara visoka ili veoma visoka, dok je četiri petine spremno da prihvati više kontrola i ograničavanja ličnih sloboda ukoliko bi to povećalo bezbednost. Nikom više ne pada na pamet da poziva na mitinge solidarnosti.

OKRET UDESNO

Uoči predsedničkih izbora koji treba da se održe za manje od godinu dana, Olandovi politički rivali, među koje osim Le Penove spada i bivši predsednik Nikola Sarkozi, nanjušili su krv. Marin le Pen nije sačekala ni da prođe trodnevna žalost da bi osula drvlje i kamenje na Olanda. Njegove pozive na mir i jedinstvo ocenila je kao "širenje defetizma, kukavičluka i straha". Sarkozi se složio da je Francuska u ratu, ali je još žešće napao Olanda. "Da li on stvarno misli da sad svi treba da se uhvatimo za ruke i razmenjujemo osmehe?", upitao je. Sarkozi se založio za nove represivne mere protiv potencijalnih džihadista, uključujući krivične kazne za one koji posećuju islamističke portale, zatvaranje džamija iz kojih se šalju radikalne poruke i osnivanje specijalnih zatvora za teroriste. Sem toga je tražio da se svi za koje se sumnja da imaju sklonosti ka islamističkom terorizmu momentalno proteraju ako su stranci, ili stave u kućni pritvor ako imaju francusko državljanstvo.

U atmosferi opšteg straha, dodatno podgrejanoj predstojećim izborima, pozivi na razum i podsećanje da su sloboda, jednakost i bratstvo vrednosti koje po svaku cenu treba sačuvati, ne nailaze na plodno tlo. Premijer Manuel Vals, koji je to pokušao da učini i upozorio na opasnost od "trampizacije" Francuske, izviždan je na komemoraciji žrtvama napada u Nici. Sledeća francuska vlada će svakako biti desna, jedino pitanje je koliko desna.

Još gora čudovišta naziru se ispod površine. U medije je nedavno procurio sadržaj izveštaja koji je na zatvorenoj sednici parlamentarnog odbora za bezbednost podneo Patrik Kaval, šef francuske unutrašnje tajne službe (DGSI). On je upozorio da ekstremno desne snage uveliko spremaju osvetu i mobilišu ljude za napade na francuske muslimane. "Još jedan ili dva ovakva napada i imaćemo realnu opasnost od izbijanja građanskog rata između krajnjih desničara i muslimana", rekao je on i naglasio: "Ne mislim na islamiste, nego na muslimane uopšte." Ako se ovo upozorenje obistini, napad u Nici ostaće u novijoj francuskoj istoriji zabeležen tek kao fusnota. ¶

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

Danubius®
Ukus koji spaja
www.danubius.rs
/DanubiusNoviSad
@DanubiusNoviSad

TEOFIL PANČIĆ

Račanajte na nas

Moraću jednom da odem u tu Raču Kragujevačku, makar iz antropološke radoznalosti. Najpre, to je jedno od retkih opštinskih mesta u Srbiji u kojima nikada nisam bio, čak ni u prolazu; a ja nisam kao one raskokodakane Patriote, koje toliko (platonski) ljube svoj idealizovani narod da ga susreću jedino na Kalenić pijaci, a na mapi Srbije ne razlikuju Knjaževac od Novog Kneževca, nego naprotiv, kao verifikovani "anacionalni element" znam uglavnom svaku rupu, čuku, palanku, karamanku, šljivik i ćuvik od Timoka do Drine (a i mašala šire). Kao drugo, na čudan smo način povezani ta Rača i ja otkad me je ono neki lokalni živopisni lik znan kao Trofa (ispostaviće se, ugledni SNS-ovac) preko internetske tarabe dao javno izvređati, uz predlog nekoliko vaspitnih mera fizičke naravi, a o čemu sam – "kao metafori", što bi se reklo – svojevremeno pisao na ovom mestu.

Nego, nije to glavni motiv moje radoznalosti. Stvar koja se u toj Rači dogodila tokom mog dvonedeljnog izbivanja iz da gol posvećuje slobodi, bratstvu, jednakosti, Marijani, Marseljezi, belom luku i tako to. Šta onda biva? Da li se utakmica naknadno (pre)registruje kao pobeda Francuske, a Francuska kao evropski šampion?

Okej, pitanje je blesavo jer je situacija sumanuta, ali – šta zapravo znači da neku zamišljenu situaciju opisujemo kao sumanutu? Minimalna, zapravo de facto nepostojeća verovatnoća da bi se mogla dogoditi. Sistemski je nezamislivo da se dogodi tako nešto. A jedna od najpostojanijih osobina nezamislivih situacija jeste baš ta da se – nikada ne dogode. A šta ako se ipak dogode, ne demontira li to gornju premisu? Ma kakvi, dogodiće se samo ako su u međuvremenu postale zamislive, ali mnogi to možda nisu na vreme primetili.

Znamo zašto se "sistemski" ovo dešava: nešto je trulo u načinu na koji odbornici i poslanici kod nas raspolažu svojim mandatima; stvar očigledno nije najbolje zakonski rešena, makar i zato što nikada nije dobar onaj zakon (sve i da je

Fenomen kome prisustvujemo može se zvati aproprijacija države i društva

Otadžbine fenomen je mnogo šire i dalekosežnije naravi, lokalni je samo simptom, pojavni oblik, a implikacije su barem svedržavne.

Iz nekog čudnog razloga, u tom je šumadijskom mestašcetu najviše glasova osvojila lista SDS-a, tj. u prevodu na srpski, "Tadićeve stranke". Narečenu je predvodio Aleksandar Senić, jedan od retkih javno raspoznatljivih "tadićevskih" likova, kanda rodom odande. Onda se, međutim, Senić nešto popišmanio, navodno nezadovoljan odnosima u stranci, i najedared otkrio da su Vučić i SNS zapravo prava stvar za Srbiju, samim tim i za Raču; nekako odmah za Senićem, ista je zen strela naprasne spoznaje pogodila (hm, gde tačno?) i sve druge članove opštinskog odbora SDS, i to, ponavljam, neposredno nakon što su na lokalu potukli taj isti SNS, sve s nesrećnim g. Trofom, uglednim dramskim umetnikom-amaterom! I, šta se onda dogodilo? Ceo opštinski SDS prelazi u SNS, Senić čak postaje poverenik (or whatever) SNS za Raču, dakle, rastadićeni tadićevci praktično zauzimaju dotadašnji SNS – u biznisu se to valjda zove "neprijateljsko preuzimanje" – i potiskuju prvoborce (šta li mi je s drugarom Trofom, jbt?!) na marginu.

E sad, ovde se postavlja nekoliko ne baš nevažnih pitanja. Najpre, ko je dobio izbore u Rači? SDS, za koji su ljudi glasali, ili SNS, u kojem su sada oni za koje su ljudi glasali dok su bili u SDS? Tačan odgovor: ovo drugo. Ali, da li je svaki tačan odgovor ujedno i *normalan*?

Pokušajmo da zamislimo ovu situaciju. Fudbalska reprezentacija Portugalije pobedi Francusku u finalu Evropskog prvenstva (što se i dogodilo), ali odmah posle utakmice svi Portugalci izjave da su srcem i dušom Francuzi, Oland im na licu mesta podeli državljanstva, portugalski strelac kaže prepisan od najuzornijih) koji ne vodi računa o "lokalnim specifičnostima", tj. recimo o tome da ovde nije sramota ono što bi u strogim severnjačkim protestantskim kulturama bilo nezamislivo: otvoreno pijačarenje s mandatima. Ali, ovo nije dovoljno objašnjenje račanskog i sličnih fenomena: bivalo je i do sada tih groteskних i bizarnih preleta koji su mirisali na banalnu korupciju i slično. Ovo je, megjutoa, stvar mnogo totalnija, i ne podseća ni na šta što smo imali ikada ranije, uključujući i Miloševićevo doba. To nešto bi se moglo nazvati: apoprijacija države i društva. Aproprijator: Srpska napredna stranka, kao kolektivni pseudonim Aleksandra Vučića. Narečeni je proces uveliko u toku, sila je poprilična, a otpor je bedan, sporadičan, na mahove, konfuzan, lomljiv. Strategija je sasvim nesuptilna: zavladati svime čime se može, do i diskretno preko granice zakonski i etički dopustivog (i famozna Savamala je, uostalom, deo tog fenomena, tj. bez njega bi bila nezamisliva), a ostalo prvo potisnuti u ćošak, sabiti u zemlju, a onda lagano mrviti dok ne nestane. Šta je "mrvljenje"? Klasična mafijaška metodologija: kupiti, ako je na prodaju, metodom "ponude koja se ne može odbiti" (eno se i veseli Senić pozvao na nju); ako baš nije na prodaju, zastrašiti; ako se ne boji, neutralisati ili ukloniti. To se primenjuje na medijima, strankama, uglednim pojedincima, i bilo gde drugde gde zatreba. A zatreba svugde, jer je cilj totalan: u Srbiji ne treba da postoji ništa što nije Njegovo. Ako ga neko negde i pobedi, ljubazno će mu biti ponuđeno da tu svoju pobedu naknadno ipak pokloni Njemu, u obostranom interesu. U Kumu se to zove "kontrola teritorije", tako nekako.

Uzgred, da li je u Rači Kragujevačkoj ili okolini ovih dana misteriozno nestala neka konjska glava? ¶

Kratka istorija skandala

Ovo što je naizgled eskaliralo u ponedeljak pre podne pred Gradskom upravom (samo naizgled; ima još fore) počelo je još davno – za današnja merila, jer se sve u ovoj zemlji ubrzava. Zahvaljujući savamalskom skandalu od pre tri meseca početak priče je što zaboravljen, što zabašuren. A to vlastima odgovara

Čim je dobio u ruke primerak Ugovora Srbije i Strateškog partnera (firme onog Vučićevog prijatelja Mohameda Al Abara, za kojim se vuče niz krivičnih postupaka na iste ili slične teme), profesor i sudija u penziji Zoran Ivošević krenuo je da ga proučava. Bilo je to novembra 2015. godine. Vučić nam je taman bio obećao tri milijarde dolara ili evra (svejedno, ionako je fantastika), procvat Srbije na vodi, nebrojeno mnogo radnih mesta i sveopšti procvat svega. Svaka sumnja ili propitivanje oko "Beograda na vodi" odmah su postali politički sumnjiva priča, napad na premijera (i njegovu porodicu, razume se) i uopšte ponašanje nepatriotsko, zavidljivo, pakosno i to već sve.

Zoran Ivošević, temeljan i savestan kakav je, napravio je analizu tog Ugovora i došao do zaključaka veoma zabrinjavajućih. Objavio ih je u kratkom (4000–6000 slovnih znakova), ali sažetom i suvom članku u časopisu Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, br. 2 za 2015, januara 2016. godine (ima na internetu). Ukratko: profesor Ivošević pronašao je kao prvo da je taj Ugovor pravno ništavan iz kratkog niza razloga koje ćemo redom navesti. Kao prvo, Republika Srbija i Strateški partner nisu ravnopravne strane u Ugovoru; njihove obaveze u suprotnosti su sa principom jednakih vrednosti

Foto: Dušan Rajić

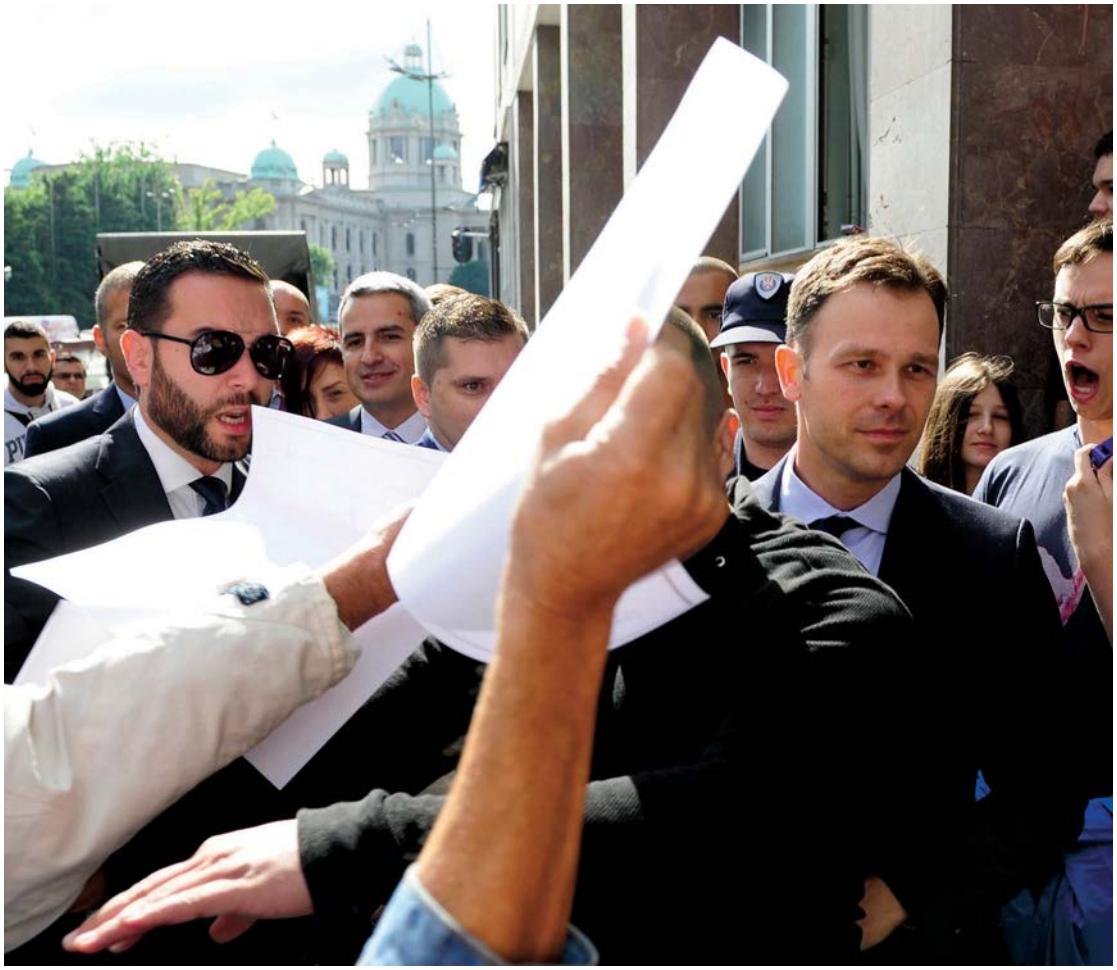

Foto: Tanjug

NAPADNUT ILI SAMO PREPADNUT:
Gradonačelnik Siniša Mali i demonstranti ispred Gradske uprave Beograda

uzajamnih davanja, što je povreda članova 11. i 15. Zakona o obligacionim odnosima. Taj isti Zakon prekršen je još i u sledećim odredbama Ugovora: čl. 567, st. 1 ne dopušta "zakup bez naknade"; zbog obavezne isplate zakupnine, zakup je teretan, a ne dobročin pravni posao. "Davanje u zakup bez naknade je simulacija teretnog pravnog posla kojom se skriva besplatno ustupanje gradskog građevinskog zemljišta Strateškom partneru", kaže prof. Ivošević. Reč je, dakle, o prividnom ugovoru (čl. 66, tačka 1. Zakona o obligacionim odnosima), koji "nema dejstva među ugovornim stranama".

Zatim: dotičnim Ugovorom Republika Srbija pristala je da prekrši čl. 10. Zakona o obligacionim odnosima, koji ograničava sve ugovarače da se drže granica zakona i propisa Republike Srbije, dobrih običaja i javnog poretka. Ovaj Ugovor, međutim, hoće da bude jači od zakona i propisa i obavezuje Republiku Srbiju da zakone i propise (o dobrim običajima i javnom poretku da i ne govorimo) uskladi sa sopstvenim odredbama. I ne samo to, nego i podzakonske akte, kakvi su izmene i dopune regulacionog plana. "Ambicija Ugovora da pravni sistem Srbije podredi interesima Strateškog partnera nije samo znak arogancije, nego i razlog njegove ništavosti zbog povrede prinudnih propisa o zabrani monopolskog položaja (čl. 103, st.1 Zakona o obligacijama, u vezi člana 14.)", nastavlja se u tekstu analize. Tako je narušen i princip vladavine prava (čl. 3. st. 2. Ustava), koji zahteva povinovanje vlasti Ustavu i zakonu.

Po pitanju merodavnosti za rešavanje sporova, Srbija je dopustila da se razgradi obaveza iz Ugovora koja predviđa "zakone, uredbe i ostale propise na snazi u Republici Srbiji" kao merodavna merila tako što je podredila pravni sistem klauzulama Ugovora i što je dopustila da se imperativne pravne norme ne primenjuju kad se odnose na osnivanje i upravljanje Društvom ("Beograd na vodi"). Uvedena je Bečka arbitraža kao nadležna, ali sporovi oko valjanosti Ugovora spadaju u nacionalno pravo: svako može da osporava valjanost Ugovora ovde, od javnog tužioca do svakog građanina, i to nije u nadležnosti bilo koje arbitraže (čl. 109. Zakona o obligacijama). Prof. Ivošević dovodi u pitanje i saglasnost međuvladinog Sporazuma Srbije i Emirata: taj Sporazum ne precizira uzajamne obaveze, već je uopšten. Ovako preuzeta obaveza Srbije nije u skladu sa čl. 26. Zakona o obligacijama, koji kaže da je ugovor zaključen tek kad se ugovorne strane saglase o bitnim sastojcima ugovora. "Otuda se ni Republika Srbija, kao strana u Sporazumu, nije mogla obavezati da će određenu nepokretnu imovinu prodati drugoj strani. Ona tu imovinu, doduše, u ovom slučaju nije prodala već prividnim ugovorom o zakupu i konverzijom bez naknade velikodušno prepustila Društvu pod kontrolom Strateškog partnera". I na kraju: član 6. međudržavnog Sporazuma određuje da sporazumi, projekti i programi zaključeni u skladu sa Sporazumom "ne podležu javnim nabavkama, javnim tenderima »

ili drugom postupku predviđenom nacionalnim zakonodavstvom Republike Srbije". Time se anuliraju nacionalni propisi i omogućuje monopol firmama iz Emirata, suprotno čl. 14. Zakona o obligacijama i čl. 84. st. 2. Ustava Srbije.

Lepo. Sve to znamo od početka i šta? Podsetimo se šta nam je sve bilo obećavano od gromoglasnog i trijumfalnog najavljivanja "Beograda na vodi": od tri milijarde do 22.000 evra; od "krastavac kule" do donekle skromnijih projekata od kojih će nas dobri Boga takođe sačuvati, makar koliko skromni bili. Sve je to izazvalo koliko-toliko skromne reakcije stručne i opšte javnosti, očekivane i razumne. Onda se desio savamalski skandal i stvar je eskalirala, logično i očekivano takođe. Tada, u noći 24-25. aprila, pokazalo se da je prof. Ivošević bio u pravu upozoravajući na aroganciju, bezakonje i bezobrazluk "ugovornih strana". Da nije bilo nepotrebnog i bezobraznog savamalskog skandala, sve bi bilo drugačije, ali – ovi na vlasti jednostavno ne shvataju da žurba i nasilje ne vode nikuda, osim u velike neprilike. Arogancija i bestidnost vlasti Aleksandra Vučića (neka me dodaju u izložbu u galeriji "Progres", slobodno, kao novi eksponat) dovela je do eskalacije protesta, do sve većih kolona demonstranata i – u ponedeljak – do incidenta koji su ovi na vlasti jedva čekali. Bezobrazluk vlasti vidljiv je iz nadzvučne brzine kojom su osumnjičeni iz tog naduvanog i izvikanog incidenta smesta identifikovani i pozvani na informativne razgovore; za Savamalu su imali skoro tri meseca i – ništa. Siniša Mali, doduše, jedva je preživeo pokušaj atentata rolnom toalet-papira ili nekim drugim "neidentifikovanim predmetom" (navodno papirom formata A3, na kome je bio smrtonosni zahtev za ostavkom) i ozbiljno se zabrinuo nad sudbinom svojom i svoje porodice i dece (ljubi ga Aleksandar Vučić).

Nema, međutim, tih "brutalnih" i "divljačkih" napada "takozvane" Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd" ispod kojih se može na brzinu zakopati bruka oko "Beograda na vodi" i savamalskog bezakonja. Sve je to samo znak panike nesposobnih, ali baš zato arogantnih dripaca koji ni sebi ne valjaju, a kako će nama. ¶

MILOŠ VASIĆ

Foto: Dušan Rajić

Zašto je vlast toliko nervozna

Jedino očigledno nasilje do kog je došlo na protestu "Ne da(vi)mo Beograd" bilo je ono policijsko

Ko nije bio i video, lako će poverovati u priče koje serviraju gradonačelnik Beograda Siniša Mali i ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović. Razularena banda neradnika došla je u ponedeljak u devet ujutru da mlati gradonačelnika motkama i da lomi naočare policajcima. Kad svi elektronski mediji sa nacionalnom pokrivenošću tako jave, mora biti da je istina. Osim što – nije.

U ponedeljak, 18. jula, Inicijativa "Ne da(vi)mo Beograd" održala je ispred Gradske uprave Grada Beograda dvočasovni protest, s namerom da uruči simbolične "otkaze" odgovornima za fantomska rušenja u Savamali, u izbornoj noći 25. aprila. "Otkazi" su štampani na papirima formata A3 (297 sa 420 milimetara), a na njima je odštampan tekst: "Građani i žitelji Beograda uručuju otkaz Siniši Malom, gradonačelniku Beograda i Nikoli Nikodijeviću, predsedniku Skupštine grada Beograda zbog umešanosti u zločin koji je počinjen u Savamali u noći između 24. i 25. aprila." Jedino što je tog jutra poletelo ka gradonačelniku Malom upravo je jedan takav papir. Nije bio čak ni zgužvan, pa da kaže kako su ga gađali s namerom da ga povrede. Nije ni dovoljno sofisticiran i tanak (naprotiv, vrlo jeftina, debela papirčina je u pitanju), pa da posumnjamo kao su zli CIA plaćenici želeli da se Mali poseče na papir.

FANTOMSKA MOTKA

Šalu na stranu, pedesetak građana, predvođenih aktivistima Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd" okupilo se na samom ulazu u Gradsku upravu. Da,

Foto: Tanjug

Foto: Tanjug

Foto: Dušan Rajić

JEDINO NASILJE BILO JE POLICIJSKO: Scene gušanja i naguravanja na protestu "Uprava napolje"

funkcionerima i odbornicima Skupštine grada bilo je malo teže da se probiju kroz ljude koji im dobacuju i zviždе, ali uspeli su da prođu bez većih prepreka. Taj papir koji je poleteo ka Malom ni on sam verovatno nije primetio dok nije pogledao snimak. To ga nije sprečilo da odmah po ulasku u zgradu Gradske uprave da izjavu u kojoj je rekao da je napadnut motkom. Nikakve motke nije bilo, ako izuzmemo one sa zastavama koje su okupljeni nosili. Ali i to je jasno iz snimaka: nijedna motka nije krenula ka Malom.

O policajcu kome su polomljene naočare i kome su na Urgentnom centru ustanovljene lake telesne povrede na samom protestu niko ništa nije znao. Kasnije je Radomir Lazović iz Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd" izjavio kako jednom policajcu jesu pale naočare, ali su pronađene i odmah mu vraćene. Drugi aktivista Inicijative, Simon Simonović, saslušan je u policiji, zbog snimka na kom se čuje kako Radomiru Lazoviću govori da je "razbijen nos panduru". U Inicijativi "Ne da(vi)mo Beograd kažu da je Simonović samo prenosio ono što govori Nebojša Bakarec, odbornik koji je iz čista mira izašao napolje da pita okupljene zašto su tu. To se na snimku i vidi.

DAVLJENJE I KRAGNA

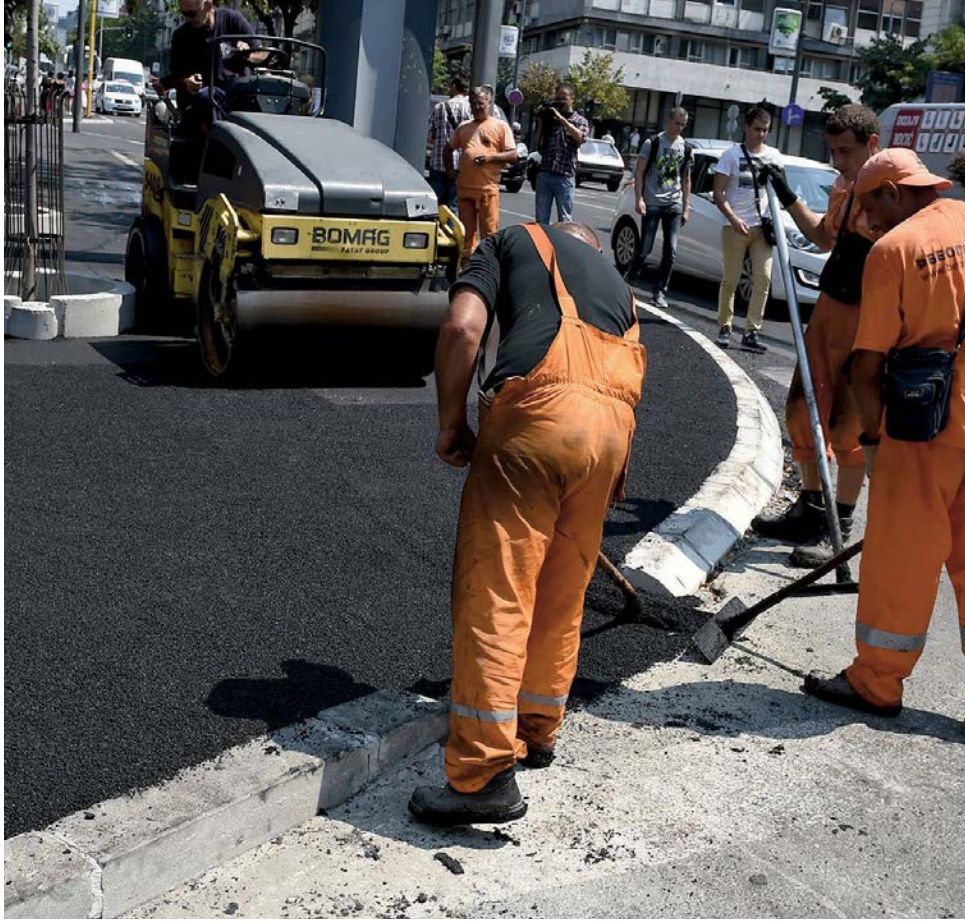
Jedino očigledno nasilje do kog je došlo na protestu "Ne da(vi)mo Beograd" bilo je ono policijsko. U jednom momentu policija je počela da gura okupljene na kolovoz kako bi raščistili ulaz. Oni u prvim redovima podigli su ruke uvis kako bi se videlo da ne pružaju nikakav otpor policajcima koji ih guraju. Vrlo je jasan i snimak na kom se vidi kako aktivistu Dobricu Veselinovića duplo krupniji policajac steže u "kragnu", a demonstranti pokušavaju da izvuku Veselinovića iz ovog "zagrljaja". Na drugom snimku, jasno kao dan, policajac steže šaku oko vrata momku koji drži podignute ruke. Da ne preuveličavamo – ništa strašno. Obojica su se nepovređeni izvukli iz policijskih ručerdi.

Da organizatorima nikakvo nasilje ne pada na pamet, niti im ide u korist, svedoči događaj kom je dolepotpisana svedočila: oko 10 časova pristigao je još jedan kordon nešto bolje opremljenih policajaca i stao uz zgradu Uprave na strani ka Terazijama. Ništa nisu radili, samo su stajali iza leđa okupljenoj masi. Jedan stariji gospodin ih je uočio, prišao im i počeo da ih propituje zašto su tu, koga čuvaju, zašto ne štite građane, itd. Prišlo mu je troje aktivista Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd", odmah su ga udaljili od policajaca i ljubazno mu objasnili da treba da ih ostavi na miru. Ljudi koji žele nasilje na ulicama Beograda ne brane policiju ni od koga, pa ni od bezazlenog dekice. Uz to, organizatori su preko megafona sve vreme apelovali na okupljene da ne diraju policajce, jer oni imaju naređenje da tu stoje, te ih motivisali da na povik "čija policija" skandiraju "naša policija". Ka zgradi su, kao i na svim protestima do sada, letele rolne toalet papira. I tada su organizatori apelovali na građane da ne gađaju policiju.

Sve vreme protesta iz automobila sa razglasom vrtele su se izjave Siniše Malog da se posle rušenja u Savamali osećа bezbedno jer ne zna šta se desilo, te Aleksandra Vučića o tome kako je rušenje izveo "kompletan idiot". Na kraju protesta puštena je balada *Kiss from a rose*, jedna od pesama iz filma *Betmen zauvek* iz 1995. Vrlo lagana i nenasilna.

Eto, to se desilo. Sve drugo je izmišljotina, dramljenje i preuveličavanje. Ali, ništa od toga nije bezazleno, jer nijedan dosadašnji protest nije bio manje posećen, a nervozna reakcija vlasti nikad nije bila veća. ¶

J. GLIGORIJEVIĆ

Muke premijerov

Šta čeka mladog čoveka koji hoće da bude radnik u Srbiji

"Moj sin nije upisao fakultet i sada će da postane radnik. Ništa ne pada sa neba, nadam se da će on postati radnik i da će moći sve sam sebi da obezbedi. Ponosan sam na to što će biti radnik, jer u tome nema sramote", rekao je bivši predsednik vlade Aleksandar Vučić, 13. jula, na otvaranju fabrike "Bekament".

Vučić je još rekao da, za razliku od Nemačke, "u Srbiji ljudi nikako da nauče da žele da rade". Iako mandatar, uprkos činjenici da njegova koalicija ima apsolutnu većinu, još nije sastavio vladu, pomenuo je Ministarstvo prosvete, rekavši da će ono "prvi put u Srbiji biti jedno od najvažnijih i da više neće služiti za partijsko potkusurivanje".

Mnogo stvari stalo je u ovu kratku mandatarovu izjavu, a još više pitanja iz nje proizilazi. Po ko zna koji put Vučić je naglasio važnost rada za napredak Srbije, i po ko zna koji put ta rečenica zvuči groteskno kada je izgovori čovek sa Vučićevom radnom biografijom – a da, zapravo, mi još ne znamo sve njene detalje. Naime, početkom juna poslanicima u Skupštini Srbije je dostavljena biografija Aleksandra Vučića, iz koje su građani saznali da je kandidat za predsednika vlade nekadašnji pionirski prvak Beograda u šahu, nekadašnji prvak Srbije u takmičenju iz istorije za osnovce, kao i da je, osim 23-godišnje političke karijere, jedini pravi posao obavljao 1996. godine u radikalskom Zemunu, kada je bio postavljen za direktora Sportskog centra "Pinki".

"Znanjima, rukovodećom veštinom i domaćinskim odnosom rekonstruiše ovo zapušteno sportsko zdanje, a uspešnim poslovanjem višestruko povećava primanja zaposlenih", piše u biografiji mandatara o ovom njegovom izletu u poslovni svet, uz mnoštvo divnih i toplih reči o njegovoj radnoj doktrini, "za koju se i danas zalaže i koja dovodi do poslovnog uspeha".

No, pažljivijima neće promaći da u biografiji nedostaje period koji je mandatar proveo 1993. na Palama, radeći kao novinar – izveštač o ratnim dešavanjima, kao i period iz Londona, kada je Vučić radio u mitskoj gvožđari kod Indijca Sagara za dve funte na dan. Šta još krije radna biografija Aleksandra Vučića još nije poznato, s obzirom na to da ni nakon dve godine, ni nakon kazne poverenika za informacije od javnog značaja Rodoljuba Šabića od 200.000 dinara, PIO fond nije ispunio zahtev KRIK-a i dostavio podatke o radnom stažu Aleksandra Vučića i predsednika Tomislava Nikolića.

Ima u ovoj izjavi još nedoumica: na primer, zašto Aleksandar Vučić kaže da ništa ne pada sa neba, kada je jedinu stavku iz imovinske karte (garsonjeru od 30 kvadrata) stekao tako što mu ju je, po sopstvenom priznanju, kupio i poklonio otac; odakle se uopšte rodila pomisao da bi zvanje radnika moglo biti sramota; kog je to *dila* bio deo ministar Verbić u partijskom potkusurivanju... No, svakako, prvo pitanje koje bi prosečnom stanovniku Srbije palo na pamet jeste sledeće: zašto bi iko svom detetu poželeo da bude radnik u Srbiji? I to detetu, koje, opet po sopstvenom priznanju, ne zna šta je vodomer?

DA LI ĆE ZAISTA ISKUSITI REALNOST RADNIČKOG ŽIVOTA: Danilo Vučić
Fotografije: Dragan Kujundžić /Tanjug; Dragan Milovanović

og sina

ČETVRTI OTPOZADI

Često se u poslednje vreme rad u Srbiji karakteriše kao "prekarni", čija je osnovna karakteristika da ne postoji sigurnost zaposlenja, uz sve socijalne i psihološke posledice po radnika. Bez želje da ulazimo u priču o tome kako je došlo do toga da je rad u Srbiji prekarni, koje su posledice po stanovništvo i kako iz te situacije izaći, ovde će – ovlaš i uzgred – biti reči o tome šta mladi čovek koji treba da postane radnik u Srbiji može da očekuje.

Najpre – nisku platu. Po Zakonu o radu, svakog septembra Socijalno-ekonomski savet (koji se sastoji od po šest članova Vlade Srbije, reprezentativnih sindikata i reprezentativnih udruženja poslodavaca) određuje minimalnu cenu rada za narednu godinu. Već nekoliko godina minimalna cena rada iznosi 121 dinar na sat, što je četvrta najniža cena rada u Evropi, nakon Bugarske, Makedonije i Albanije. Procenjuje se da oko 400.000 radnika u Srbiji prima minimalac, koji iznosi tek nešto iznad 20.000 dinara mesečno. Ako se uzme u obzir da je krajem 2015. prosečna potrošačka korpa bila "teška" oko 67.000 dinara, a minimalna oko 35.000, jasno je šta čeka mladog radnika ostavljenog samom sebi. Sindikati već godinama pokušavaju da podignu ovu cenu rada na oko 140 dinara, no, za to ne dobijaju podršku ni od vlade ni od poslodavaca. S obzirom da, prema rečima bivšeg predsednika vlade, u ovoj, a naročito u sledećoj godini jurimo ka "rekordnim" stopama rasta od preko tri odsto, možda bi se moglo očekivati i povećanje minimalne cene rada – prema Zakonu o radu (član 112), pri utvrđivanju minimalne cene rada "polazi se naročito od: egzistencijalnih i socijalnih potreba zaposlenog i njegove porodice izraženih kroz vrednost minimalne potrošačke korpe, kretanja stope zaposlenosti na tržištu rada, stope rasta bruto domaćeg proizvoda, kretanja potrošačkih cena, kretanja produktivnosti i kretanja prosečne zarade u Republici".

Šta još čeka budućeg radnika? Nesigurnost radnog mesta, neizvesnost nalaženja posla (prosečna dužina traženja posla lica sa evidencije Nacionalne službe za zapošljavanje je četiri godine i mesec dana), povrede na radu, mobing, neisplaćivanje zarađenih plata (podaci govore da oko 650.000 zaposlenih prima platu sa zakašnjenjem, a oko 50.000 uopšte ne prima platu), neizdržljivi uslovi rada, ispitivanje na poligrafu, neplaćeni prekovremeni i noćni rad, nemogućnost osnivanja sindikata i potpisivanja kolektivnog ugovora, unapred potpisane izjave o raskidu ugovora – ako zatreba... Sve ovo, i još mnogo toga, budući radnik mora da prihvati i proguta, jer je odgovor poslodavca jednostavan – ako ti nećeš, ima ko hoće – a u dosta slučajeva, upravo je vlada dovela takve poslodavce i platila im pozamašne subvencije. Poslodavci su svakako u pravu kada kažu da "ima ko hoće" – uprkos stalnim vestima o smanjenju procenta nezaposlenih, njihov broj uporno, još od 2008. ne silazi ispod 720.000.

DO NESVESTI ZBOG MINIMALCA

Ne mora se mnogo kopati da bi se došlo do karakterističnih primera o položaju radnika i uslovima u kojima rade. Eto, na primer, baš u utorak, 19. juna, kada nastaje ovaj tekst, stigla je vest iz kompanije Lear iz Novog Sada: "Blic" piše da su radnici zaposleni u kompaniji Lear padali u nesvest od vrućine, da je Hitna pomoć više puta intervenisala, i da su radnici u neljudskim uslovima radili za 21.000 dinara i po 12 sati. "U hali gde je nekoliko stotina ljudi nema prozora, vazduha i nije bilo klima-uređaja. Unutra je plus 50, a mi radimo 12 sati dnevno. Ljudi su padali u nesvest pored mašina, a direktor se izvinio tek kada je došla policija", izjavila je za "Blic" radnica Maja Čurić. »

Takođe u utorak, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić je poslao upozorenje Perutnini Ptuj iz Bačke Topole, jer je "nedozvoljeno obrađivala podatke o ličnosti prilikom poligrafskog ispitivanja 17 zaposlenih". Perutnina Ptuj je poligraf upotrebila zbog "otkrivanja počinioca krivičnih dela krađe mesa" iz svojih skladišta, a Šabić je u svom saopštenju naveo da se korišćenje poligrafa pominje jedino u Zakonu o policiji, te da je jedino policiji pripisana mogućnost upotrebe poligrafa.

Prvo pitanje koje bi prosečnom stanovniku Srbije palo na pamet jeste sledeće: zašto bi iko svom detetu poželeo da bude radnik u Srbiji

Tu je i slučaj "Jura". Negde pred prvi maj ove godine, leskovački radnici su organizovali 15-minutni štrajk upozorenja zbog toga što im gazde nisu dale neradan dan za državni praznik, a ujedno i drugi dan Uskrsa. Bio je to samo početak – počele su da kuljaju strahotne priče o položaju radnika i njihovom fizičkom i mentalnom zlostavljanju u ovoj južnokorejskoj kompaniji. Predsednik sindikata Sloga Željko Veselinović je tada za "Danas" izjavio da ovaj investitor ima "ubedljivo najgori odnos prema radnicima u Srbiji": "Tukli su ih metalnim palicama, žene su napastvovali seksualno, iako silovanja nije bilo. Zabranjivan im je odlazak u toalet i savetovano da nose pelene. Kada nekom pozli, Hitna pomoć se zove u fabriku i ukoliko radnika ne odvedu u bolnicu, on je dužan da se vrati poslu nakon što mu je ukazana pomoć", rekao je Veselinović krajem aprila za "Danas".

Deluje da Ministarstvo rada sa ministrom Vulinom na čelu mnogo više motri na to šta izjavljuje i kuda ide zaštitnik građana Saša Janković, nego na stvari iz svog resora. No, u slučaju "Jura" su reagovali – rekavši da inspekcija rada nije utvrdila nikakvo zlostavljanje. Razlog za ovakvu tvrdnju inspekcije rada mnogi vide u činjenici da je "Jura" 2013. poklonila dva automobila Ministarstvu rada, što je "Insajderu" potvrdio Aleksandar Cvetković, načelnik inspekcijskih službi nišavskog okruga, dodajući da niški inspektori nisu koristili ta vozila, jer su ona odmah prebačena u Beograd, u Ministarstvo za rad. Kada se ovaj broj "Vremena" bude nalazio na kioscima, već će isteći rok od pet dana koji je Poverenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić ostavio Ministarstvu za rad da dnevnom listu "Danas" dostavi informacije o inspekcijskim kontrolama u Juri, kao i informacije o tome da li je niška inspekcija rada dobila na poklon automobile. Gradonačelnik Leskovca Goran Cvetanović, poznat po svečanom, medijski ispraćenom otvaranju klozeta na groblju, pre neki dan je optužio medije i novinare da su oterali jednog nemačkog investitora svojim pisanjem o položaju zaposlenih u Juri.

ULOGA PIVSKE GAJBE U NACIONALNOM BOGATSTVU

Napokon, tu je i kompanija Geoks iz Vranja. Krajem januara ove godine, Vučić je otvorio ovu fabriku obuće, gde bi trebalo da se zaposli više od 1100 radnika, za šta Srbija plaća 9000 evra po radnom mestu. Iz medijskih izveštaja o ovom otvaranju fabrike oblikovala se još jedna groteskna slika: apatičnim radnicama, koje besciljno zure u pod i koje imaju platu od oko dvadesetak hiljada dinara, predsednik vlade je poručio da treba da budu ponosne, jer će, "kad budu šetali svetskim metropolama, u izlozima videti svojih ruku delo". Šest meseci kasnije, "Vranjske" novine su na naslovnoj strani donele priču o Gordani Krstić, bivšoj zaposlenoj u kompaniji Geoks, nakon što je 11. jula dobila otkaz. "Šefica je govorila da smo mi Srbi Cigani, da smo glupi, da smo retardirani, da ćemo svi na ulicu i da će radnici nakon nemilosrdnog izrabljivanja završiti na Bunuševcu, misleći ga gradsko groblje. Jednoj radnici koja je tražila da ode u toalet, rekla je da nuždu vrši tu, na radnom mestu, a da sutra ponese pampers", pišu "Vranjske" od 14. jula o šefici u Geoksu, Italijanki Ticijani Ćesoni. "Vranjske" pišu i da, po neimenovanom izvoru "bliskom policijskoj istrazi", postoji više od 15 prijava radnika Geoksa koje potvrđuju priču Gordane Krstić, a donose i detalje poput podatka da je "bilo dana kada su kola hitne pomoći po dva-tri puta dnevno odvozila radnike kojima je pozlilo".

U izjavi za "Vreme" Gordana Krstić je potvrdila da Ticijana Ćesoni radnicima nije dozvoljavala da idu više od dvaput dnevno u WC, i da, ako imaju bilo kakve potrebe, ponesu pelene. "Pokazivala je izuzetnu mržnju i netrpeljivost prema radnicima, a ja sam sa njom došla u sukob jer sam reagovala na te pretnje i maltretiranje radnika. Nakon sukoba sam nastavila da dolazim na posao, mada su me ljudi savetovali da uzmem bolovanje. Tada je počeo pakao – oduzeli su mi pravo da radim, da odlučujem, zabranili su radnicima da pričaju sa mnom. Ćutanje kompanije sam shvatila kao znak odobravanja svega što ona radi", kaže Gordana Krstić za "Vreme".

Aleksandar Vučić, svojevremeno, kao opozicioni poslanik Srpske radikalne stranke, nije uspeo da izdrži duže od deset dana sa prosečnom platom. "Sa dvoje male dece ne može duže ako nećete da ih ostavite da gladuju", izjavio je davne 2004. Vučić. Prosečna plata jeste porasla od tada, ali, većina radnika u Srbiji o današnjoj prosečnoj plati od oko 360 evra može samo da sanja. Dok je govorio da se nada da će mu sin postati radnik, možda je Vučić imao pred očima izjavu Slobodana Miloševića, koji je bogatstvo svoga sina Marka objasnio sledećim rečima: "Moj sin Marko sve što je uradio u životu uradio je sopstvenim rukama. Od 16 godina se zaposlio u Požarevcu jer nije mogao da izdrži da bude ovde sin predsednika Republike i medijske pritiske. Otišao je tamo u naš rodni grad, zaposlio se, znate šta da radi, da nosi gajbe s praznim i punim flašama za jednu kafanu za 5000 dinara mesečno, jer je takav čovek, jer je želeo uvek da bude samostalan." A možda se samo, kao i mnogo puta do sada, poslužio demagogijom da namakne još koji glas podrške za svoju vlast. Fakat da je za to bio spreman da upotrebi sopstvenu porodicu, uliva dodatnu nelagodu. ¶

RADMILO MARKOVIĆ
I DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

U PRODAJI!
NAPREDNA KNJIGA DRAGOLJUBA ŽARKOVIĆA

Ova knjiga nastala je u pokušaju da se iz ugla komentatora društvenih zbivanja opiše period od 2012. do 2015. godine. To je period uspona Aleksandra Vučića i on je, kako se to kaže, glavni junak ove knjige. Iz stotine i stotine tekstova objavljenih u novinama (pretežno u nedeljniku „Vreme“) bez naknadnog dopisivanja nastala je ova hronika. [...] Knjiga sadrži opis i ocene zanimljivih događaja i ljudi. Zanimljivijih nego što bi autor voleo.

168 strana, format A5, meki povez

Može se nabaviti u redakciji Vremena (radnim danom od 9.30 do 14.30h) **po ceni od 800 dinara** ili u ovim knjižarama:

BEOGRAD

Delfi knjižare 24	Bulevar kralja Aleksandra 146
Delfi knjižare 10, Kod Vuka	Bulevar kralja Aleksandra 92
Apropo	Cara Lazara 10
Bestseler 1	Cetinjska 6
Spirit	Generala Štefanika 21
Via media	Gospodar Jovanova 27
Tačka art	Knez Mihailova 35
Delfi knjižare	Knez Mihailova 40
Cepter	Knez Mihailova 42
Dereta – Knez	Knez Mihailova 46
Bigz školstvo – knjižara 1	Kosovska 37
Delfi knjižare 7, SKC	Kralja Milana 48
Bestseler 2	Kralja Milana 56
Plavi krug	Majke Jevrosime 2
Delfi knjižare 01	Makedonska 12
Delfi knjižare 05	Požeška 118a
Libri	Požeška 128a
Bigz školstvo – knjižara 2	Požeška 136
Delfi knjižare 20, Zira	Ruzveltova 33
Vulkan – Sremska	Sremska 2
Delfi knjižare 02	Stanoja Glavaša 1
Aleksandar Belić, Kolarac	Studentski trg 5
Zlatno runo	Svetogorska 24
Delfi knjižare 06	Terazije 38
Vulkan – KCB	Trg Republike 5
Delfi knjižare 03	Vareška 4, Miljakovac
Delfi knjižare 34	Vase Čarapića 2-4, Meriot
Vulkan – Stadion	Zaplanjska 32
Delfi knjižare 31, AVIV	Živka Davidovića 86

NOVI BEOGRAD

Delfi knjižare 14	Bulevar Mihajla Pupina 121
Vulkan – Ušće	Bulevar Mihajla Pupina 4
Vulkan – Merkator	Bulevar Umetnosti 4
Delfi knjižare 21	Gandijeva 21, Imo centar
Vulkan – Delta siti	Jurija Gagarina 16

BEOGRAD, ZEMUN

Delfi knjižare 29,	Zemun park , Autoput za Novi Sad
Delfi knjižare 16	Glavna 20
Vulkan	Glavna 25

BEOGRAD, MLADENOVAC

Prima	Kralja Petra 1 – 177

ČAČAK

Delfi knjižare 12	Gradsko šetalište bb

GORNJI MILANOVAC

Delfi knjižare 30	Vojvode Milana 4

JAGODINA

Delfi knjižare 28, Vivi Šoping park, Stevana Ivanovića bb

KRAGUJEVAC

Delfi knjižare 13	Kralja Petra 1
Vulkan – Merkator	Bulevar Kraljice Marije 56

KRALJEVO

Delfi knjižare 17	Omladinska 37

KRUŠEVAC

Delfi knjižare 23	Mirka Tomića 89

LOZNICA

Svet knjiga	Trg Jovana Cvijića 3

NIŠ

Delfi knjižare 9, Kalča	TC Kalča
Delfi knjižare 15	Voždova 4
Vulkan – Merkator	Vizantijski bulevar 1
Vulkan – Forum	Obrenovićeva 42

NOVI SAD

Vulkan – Merkator	Bulevar oslobođenja 102
Bulevar buks	Bulevar oslobođenja 60
Delfi knjižare 25, Big C	Sentandrejski put 11
Solaris	Sutjeska 2, TC Spens
Delfi knjižare 4	Zmaj Jovina 12
Most Prometej	Zmaj Jovina 22
Vulkan	Zmaj Jovina 24

PANČEVO

Delfi knjižare 18	TC Aviv , Miloša Obrenovića 12
Kulturni centar Pančevo	Vojvode Živojina Mišića 4
Riznica	Radomira Putnika 6

POŽAREVAC

Delfi knjižare 26	Stari korzo 2

RUMA

Konan – Đuro Šušnjar	Veljka Dugoševića 157

SREMSKA MITROVICA

Delfi knjižare 08	Trg Svetog Stefana 32

SUBOTICA

Gradska knjižara “Danilo Kiš”, Rudić 2

Delfi knjižare 22	Korzo 9
Delfi knjižare 35	Segedinski put 88

ŠABAC

Sova	Trg Đačkog bataljona 15

UŽICE

Delfi knjižare 27	Trg Svetog Save 46

VALJEVO

Delfi knjižare 11	Kneza Miloša 33

VRŠAC

Delfi knjižare 33	Trg Svetog Teodora Vršačkog 5

ZAJEČAR

Kaligraf	Svetozara Markovića 26

ZRENJANIN

Delfi knjižare 32 – AVIV	Bagljaš Zapad 5

Ide Mile, lepo se obuko...

Ispred svečane kolone isprednjači mlađani g. Simo, koji je imao šupljikasti, iz Predsedništva butige, model cipela, i pokaza na gomilu pokošene trave, Predsednik, u svoje crne šupljikaste cipele, pope se na seno, Kosidba je mogla da počne...

Rajac, nedelja, pre podne, izmaglica sipi. Na kosini, niže od Spomenika učesnicima Kolubarske bitke, ukovljena bina sa betonskim temeljom. Na bini svečano crveni itison, pano na kome u akrostihu ispisano ime opštine Ljig, Ljubazni Iskreni Gostoljubivi! Ispred bine dve volovske prikolice pune sena, u njima korpe sa neke crvene muškatle. Voditelj je vršio probu mikrofona, žensko čeljade preko crvenog damasta govornice prostre beli stolnjak sa crvenim srcetima, koji je, možna, specijalno stig'o iz Fondacije naše Prve dame. Do govornice se, proveri Dragica stolnjak, pope SNS predsednik Ljiga, u komplet i tesnom svečanom odelu.

PRVI PUT

Gore, iznad, kod Spomenika Kolubarskim ratnicima, vojnici u svečanim uniformama su vežbali polaganje venca na kome je pisalo, Predsednik Srbije Tomislav Nikolić. Starije žene u narodnoj nošnji, pod belom lučnom šatrom, probale su repertoar, *Oj livado, oj zelena, što si rano pokošena...* U sve te pripreme, neko viknu, Simo, reporter obrati pažnju na momka u komplet odelu kompletiranom belom košuljom, koji je pride bio kompletiran sa kišobranom model Predsedništvo Srbije, i crnim, do pola šupljikastim cipelama. Mlađani gospodin Simo, koji je tako napredno izgledao da bi mu svako uzeo orah iz ruke, se nešto konsultov'o sa SNS predsednikom opštine. Reporter se uključi na guglanje, ispade da je mlađani Simo, lično Simo Čulić, jedan od šefova na SNS botovi, koji napredov'o do pos'o u Predsedništvo Srbije. Sima je upravo pokazivao novinarima kretanje Predsednika, gde mogu da stanu, odakle da ga slikaju...

Uto se javi voditelj sa bine, Dobro došli u Ljig, mesto iskrenih, ljubaznih i gostoljubivih ljudi, dobro došli na Rajac, predeo naročite prirodne lepote, danas će ovde, 44. put, svoje kose naoštriti najbolji kosači... Mnogi ugledni ljudi bili su gosti Rajca, ali, po prvi put u istoriji ove manifestacije, svojim prisustvom će je uveličati predsednik Srbije, gospodin Tomislav Nikolić... Simo, pod kišobran model Predsedništvo, klimnu glavom. Od bine se javi zdravičar Milojko, Dragi posetioci, pomaže bog, u ime gospoda boga, majke Srbije, srpske vere pravoslavne, Svetog Save, srpskih običaja, vere pravoslavne, dižem ovu bukliju svima vama da nazdravim, sve prisutne da pozdravim, da poželim dobro svima, svima pridošlima, prošetajte planinom gde sunce sija, da nam živi Šumadija...

Javi se frulaš, ženska pevačka grupa, *Oj kosači gde ćemo na mobu...* zapeva i muška pevačka grupa, g. Simo još jednom uputi novinare u kretanje Predsednika, pokaza kamermanima gde da se utaknu u struju... Na bini nastupi folklor, vojska je i dalje vežbala polaganje venca, kad, voditelj objavi da će Predsednik položiti venac, pozva sve na polaganje, eto ti Sime, koji poslom bio nest'o, eto ti Predsednika, Simo pokaza kretanje, Predsednik obavi kretanje, stade pred Spomenik, vojni trubači dunuše "Marš na Drinu", Predsednik stade u stav mirno, nakloni se, prekrsti se...

Sve krenu naniže, stade naspram bine, u sredini gospodin Predsednik, odelo, kravata, na reveru Srbija značka, crne sitno šupljikaste cipele, ko da su iz iste butige ko Simine. Javi se voditelj, Hvala vam gospodine Predsedniče što ste u ime svih nas odali počast Srpskim junacima... Predsednika pratnja otvori kišobran zaštiti Predsednika od izmaglica kiše, i g. Simo otvori svoj Predsedništvo kišobran, reporter iskoristi skloni glavu pod Simo kišobran. Simo odgovorno skrenu pažnju kamermanima da pokriju utičnicu za struju, voditelj predstavi pevačku grupu "Lepenica", bi svečana pesma, *Ide Mile, lepo se obuko, lepo se obuko...*

Za govornicu stade predsednik Ljiga, u svoje komplet tesno svečano odelo SNS gospodin Lazarević, Poštovani predsedniče Republike Srbije, poštovane dame i gospodo... velika mi je čast da Vas u ime opštine Ljig, i svoje lično ime, pozdravim, i zahvalim na poseti, sa ponosom Vam mogu reći da je Kosidba na Rajcu najposećenija u Srbiji... A sada, imam izuzetnu čast, i priliku, da poželim dobrodošlicu, i posebno se zahvalim, najpre u svoje lično ime, a zatim u ime cele opštine, našem specijalnom gostu, našem predsedniku Republike Srbije, gospodinu Tomislavu Nikoliću!

Rajac: Simo Čulić, jedan od šefova na SNS botovi (potpuno levo); predsednik Nikolić pred Dragica stoljnjak (dole levo); takmičari i publika (dole desno)
Fotografije: D. Todorović

Govornici, preko koje bio beli stolnjak sa crvena srceta, priđe Tomislav gospodin, stavi ruke na Dragica milje, pa progovori iz svog predsedničkog srceta, Poštovani takmičari, sestre i braćo, ja pripadam jednoj od poslednjih generacija koja je kosila, ili, kao ja, posmatrala kako se kosi... Ova Kosidba na Rajcu može da bude i više od tradicije... Srbija mora da se okrene selu više nego do sada... Ovo je divna manifestacija... Ja sam mali poljoprivredni proizvođač, ja mogu i da ne radim na selu, ali znam koliko bi ljudi bolje živeli kada bismo im pružili priliku da na selu žive...

ŠTA ĆE SAD BUDE

Voditelj zahvali ispred svi prisutni, đidija sa 44 udarca otkova kosu, sve se prikupi u svečani defile. Dok Predsednik obavi slikanje sa narod, podeli mudre predsedničke savete, defile krenu i izbi na asvaltni put. Napred traktori, pa gospodin Simo, koji motrio da sve bude po Predsedništvo scenario, deca u narodne nošnje, Predsednik sa predsednik saradnici, kosci sa kose, trubači sa instrumenti... I sve tako išlo u redu i poretku, g. Simo je hit'o napred, i sve izviđ'o.

Stigoše do Kosilišta, g. Simo pokaza da se ide sa gornje strane. Prednjačeći, Simo dođe do poveće gomile pokošene trave na kojoj beše prostrt ćilim do koga se dolazilo u seno kamufliranim stepenicama. Simo pokaza da svi dođu do sena, upitamo Simu, šta će sad da bude, a Simo spremno odgovori, da će sad da bude da će Predsednik pozdravi kosce. Dođe Predsednik do sena, i stade, pozdravi svakog kosca ponaosob. Kad to obavi, sa predsednik saradnici, decu u narodnu nošnju, pope se na gomilu sena, sa koje je im'o predsednički pogled na livadu za košenje.

Simo je i dalje organizov'o, dole, sa livade, javi se jedan sa mikrofon, Gospodine predsedniče Srbije, gospodine predsedniče Opštine, poštovani kosci, gledaoci, dobro došli na 44. Kosidbu na Rajcu, upravo gledate defile mehanizacije, to je naš sponzor... Voditelj u levom delu livade najavi revijalno košenje, krenu revijalno košenje, pod Predsednik gomilom sena, sa koje je Tomislav gospodin sve pažljivo pratio, okupiše se kosci takmičari, i otpevaše mnogo lepu i svečanu pesmu, *Oj oblače, nemoj na kosače...*

Bi izvlačenje brojeva za kosače, na kojoj parceli će kositi, voditelj je prenosio izvlačenje brojeva, sugerisa novinarima da slikaju, i prenesu u svet, pa dade znak, Tri, čet'ri, sad, kosci se razmahaše, voditelj nastavi prenos, Dragi gosti, dragi Predsedniče, pogledajte kako se kosi. Košenje mokre trave zatraja, Predsednik je sa gomile sena sve predsednički pratio, kosci koji prvi pokosili podigoše kose, i ostali obrijaše svoje parcele.

Kad Simo dade znak, Predsednik siđe sa sena, sa predsednik brojni saradnici, napusti kosilište. Oko takmičara se sjatiše kamere, kosci uzeše vele da svi pobedili. Pred reportera ispade stariji kosac sa šešir, iz Paležnice, Šekelja mu nadimak, koji reče da stariji po stažu, ne po godinama. Naže rakije iz flašice, pa se reče, Ako je došo, neka vidi, treba smotri nešto. Ali, njine strane što se tiče, nisu u pravu, imaju velike greške prema poljoprivredi. Kad bi neko samo da snimi kako ide kući u 21. veku, garantuje životom da to ne postoji, nigde puta, pet molbi pis'o, ništa...

Voditelj javi da se ne napušta, imaju i ekipno košenje, obaviše i ekipno košenje, objavi, Poslednjim otkosom završena je Kosidba, pozva kosce na jedan grupni snimak za sećanje i grupno pamćenje. Sve krenu nizbrdo, do "centra" Rajca, granulo sunce, ciju̇ču violine, po asvaltu se sastavilo kolo, samo čini opaaa. I šatre se odvrnule, ima, *Čekam jesen Jovo, čekam jesen Jovane...* i ima, specijalno za raspevano društvo, *Suvo seno, košeno, tekla reka kroz selo/ a po reci riba plovi, nema koj da lovi...* ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

Da li je premijer prelomio

Ako država Srbija zaista sprovede sve mere koje je premijer Aleksandar Vučić najavio, žene i deca koji trpe nasilje u porodici ili van nje konačno će dobiti kakvu-takvu sistemsku zaštitu. Ako stvarno tako bude...

Mnogo smo puta ponovili na ovom mestu, ali ne dovoljno: Srbija je potpisala Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Za Srbiju je ovo obavezujući dokument koji je ratifikovan u oktobru 2013, a stupio je na snagu u avgustu 2014. godine. Kolokvijalno, ovaj dokument zove se Istanbulska konvencija. Od februara ove godine, nedeljnik "Vreme" sprovodi projekat "Vreme protiv nasilja", čiji je cilj da poveća svest, pre svega onih koji donose odluke, o hitnoj potrebi primene Istanbulske konvencije. S obzirom na to da je reč o projektu pod pokroviteljstvom Evropske unije, napadani smo, kritikovani, sumnjičeni za razne zadnje namere.

Najnoviji razvoj događaja u političkom životu Srbije vodi ka zaključku da projekat "Vreme protiv nasilja" nema nikakve zadnje namere. Štaviše, potpuno je "na liniji" sa merama koje je prošle nedelje najavio tehnički premijer Aleksandar Vučić. Sudeći po najavljenom, država je konačno prelomila i odlučila da počne primenu Istanbulske konvencije. Da li je?

Na sastanku mandatara Aleksandra Vučića sa predstavnicima resornih ministarstava i nadležnih institucija dogovorene su izmene krivičnog zakona, povećanje minimalnih i maksimalnih kazni za pojedina krivična dela, uvode se novi zakoni i krivična dela uznemiravanje i proganjanje...

KAZNENA POLITIKA

Za krivična dela obljuba nad detetom, obljuba nad nemoćnim licem i silovanje, biće povećane maksimalne, ali i minimalne kazne "kako se više ne bi događalo da prestupnici prolaze sa uslovnim kaznama čak ni kada pokušaju da tako nešto učine", rekao je Vučić: "Ako pogledate praksu pojedinih naših sudova, videćete da je ona različita i videćete da pravda nije ista svuda za sve. Ono što je za nas veoma važno to je da ćemo pristupiti donošenju novog zakona o zaštiti od nasilja u porodici i da ćemo doneti novi zakon o besplatnoj pravnoj pomoći."

Pooštravanje kaznene politike, te povećanje minimalnih i maksimalnih kazni svakako su dobra vest. Sudska praksa je zaista neujednačena, ali to joj nije najveća mana. Od februara, kada je "Vreme" počelo projekat "Vreme protiv nasilja", u novinarskim tekstovima i na konferencijama više puta je skrenuta pažnja na žestoke probleme u sprovođenju kaznene politike. Navešćemo samo neke, najjezivije primere do kojih smo došli u prvih šest meseci ovog projekta.

Roditeljima koji seksualno zlostavljaju decu, činjenica da su roditelji na sudu se uzima kao olakšavajuća okolnost (vidi "Vreme" br. 1325, tekst "Iživljavanje nad najslabijima"). Kada smo pitali sudije zašto tako sude, ispostavilo se da oni (ili bar većina njih) nisu nikakvi bezosećajni monstrumi, nego da u Srbiji sistem socijalne zaštite ne funkcioniše. "Ako je zlostavljač jedini zaposlen u porodici, ja kao sudija moram to da uzmem u obzir, jer dete neće dobiti nikakvu materijalnu pomoć od države. Kad roditelja-zlostavljača pošaljem u zatvor, to dete neće imati šta da jede", reči su jednog sudije krivičara. "Nažalost, mi smo dužni da uzmemo i to u obzir, iako to ne bi trebalo da bude naš posao, nego institucija socijalne zaštite. Ali mi njih nemamo, pa o tome mora da misli sudija", kaže isti sagovornik.

Iz sličnih razloga, osuđeni za gotovo sva dela iz korpusa seksualnog nasilja i nasilja nad ženama i decom, često dobijaju kazne ispod zakonskog minimuma. No, tu nije kraj, već sudije ponekad pribegavaju i protivzakonitim merama, kao što je takozvano dosuđivanje uslova na uslov. U prevodu: kada čovek koji je za nasilje u porodici osuđen na uslovnu kaznu, ponovi delo, logično bi bilo da ide u zatvor. U tome i jeste smisao uslovnog kažnjavanja. Međutim, u praksi se događa da nasilnici koji ponove delo, na već presuđenu uslovnu kaznu dobijaju još jednu uslovnu. Kako je to moguće, suvišno je pitati u društvu koje je, vidimo to svakodnevno, potpuno neosetljivo na slučajeve seksualnog i porodičnog nasilja.

ZBUNJUJUĆE KAZNE

Čak je i Krivični zakonik Srbije konfuzan kada je reč o visini kazni i kvalifikaciji krivičnih dela. Za krivično delo silovanje, prvim stavom člana 178. predviđene su kazne u rasponu od dve do dvanaest godina. Međutim, stav 4 kaže da, ukoliko je "nastupila smrt lica prema kojem je delo izvršeno ili je delo učinjeno prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina". Dovde bi trebalo da je jasno: ko siluje dete, ne može da dobije manje od 10 godina zatvora. Tako kaže član 178. Krivičnog zakonika, koji pokriva krivično delo silovanje. No, tu je i član 180, koji se bavi krivičnim delom obljube sa detetom: "Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa detetom, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina", kaže prvi stav ovog člana, a u daljem tekstu, tek u slučaju smrti deteta, predviđa minimalnu kaznu od 10 godina zatvora.

Kvaka je u tome što pravni termin "obljuba" obuhvata i druge seksualne radnje osim silovanja, a pod silovanjem domaći pravni sistem podrazumeva isključivo čin u kom je došlo do penetracije. To nas opet vraća na Istanbulsku konvenciju i ono na čemu organizacije poput Autonomnog ženskog centra insistiraju od 2012. godine: potrebno je izmeniti definiciju silovanja, a samim tim i definiciju obljube i "sa njom izjednačenih radnji", kako u našem Krivičnom zakoniku stoji na jedno pedeset mesta, bez jasne definicije koje su to radnje.

Još jedan potpuno sumanuti momenat jeste taj da se sve propisane kazne za silovanje odnose isključivo na slučajeve u kojima je počinilac nepoznat žrtvi. Samo tada, ovi slučajevi se gone po

NE MOŽE SE DOĆI DO REČI: Sastanak resornih ministara sa predstavnicama organizacija za borbu protiv nasilja nad ženama

Foto: Tanjug

službenoj dužnosti. U suprotnom, gonjenje se preduzima isključivo po predlogu žrtve. Čak i u postupcima po službenoj dužnosti, žrtva na sudu prolazi teško šikaniranje (vidi "Vreme" br. 1261, tekst "I država siluje, zar ne"). Kad tome dodamo podatak da je u ogromnoj većini slučajeva bilo kakvog seksualnog nasilja počinilac poznat žrtvi, jasno je da od zadovoljenja pravde i adekvatnog kažnjavanja prestupnika nema ništa. Trenutna situacija onemogućava žrtve silovanja i seksualnog nasilja u braku ili partnerskom odnosu da uopšte zatraže pravdu.

HITNE MERE KOJE NE DOLAZE BRZO

Prema najavama tehničkog premijera Vučića i resornih ministara Nikole Selakovića (pravda) i Nebojše Stefanovića (MUP), za one koji maltretiraju članove svoje porodice predviđena je i mera udaljavanja iz kuće, ukoliko ih žrtve prijave policiji. "Sud donosi, ukoliko smatra, da je učinjeno ovo delo ili da postoji opasnost da situacija eskalira, hitnu meru odstranjivanja nasilnika iz kuće u trajanju od 30 dana", rekao je pravde Nikola Selaković. Ovo će biti uvedeno novim zakonom o borbi protiv nasilja u porodici, koji je najavljen za sledeću, 2017. godinu.

Teško je ne izdržati i na ovu najavu ne uzviknuti: ma nije valjda?! Hitne mere udaljenja iz kuće takođe su predviđene Istanbulskom konvencijom. Mogle su da budu uvedene u Zakon o policiji koji je usvojen u martu ove godine. Međutim, taj amandman je predložio opozicioni poslanik, pa je isti glatko odbijen. Mogle su da budu uvedene u Zakon o ravnopravnosti polova (ili Zakon o jednakosti muškaraca i žena), ali je isti, budući skandalozan i neupotrebljiv, pod pritiskom javnosti povučen iz procedure.

ZAŠTO IM NE TREBA VEROVATI

Svako normalan, ako iole prati statistike i generalnu situaciju na planu borbe protiv nasilja nad ženama i decom, pozdraviće ove mere. Ali samo i jedino pod uslovom da one budu zaista donete i beskompromisno sprovođene. U tom smislu, treba biti oprezan u radovanju najavljenim merama. Pre svega, ni postojeći zakoni i propisi koji se tiču sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i decom i porodičnog nasilja nisu toliko loši, koliko se oni ne primenjuju. Zatim, primena propisa najčešće zakazuje u onim karikama sistema kojima se žrtva direktno obraća: policiji i centrima za socijalni rad. Osim toga, događaji koji su prethodili najavi novih mera ne ulivaju nadu da će se stvari u bliskoj budućnosti promeniti nabolje. Jedan mali, ali značajan detalj govori u prilog tome: Autonomni ženski centar, praktično jedina organizacija u Srbiji koja se nasiljem nad ženama bavi na svim nivoima – od direktnog rada sa žrtvama do izrade zakonskih predloga i predloga amandmana – poziv na sastanak sa resornim ministrima i premijerom stigao je dan uoči održavanja. Na samom sastanku, predstavnica AŽC-a Vanja Macanović jedva da je uspela da dođe do reči. To se često događa ženama u sobi punoj muškaraca, ali naročito zabrinjava to što je Macanović na tom sastanku morala da se bije sa ustaljenim predrasudama o lažnim prijavama koje žene podnose za nasilje (iste su na nivou statističke greške, dok pravo nasilje u ogromnom broju slučajeva ostaje neprijavljeno).

Na koncu, treba biti oprezan i zato što se država, kao i uvek oličena isključivo u liku i odlučnosti Aleksandra Vučića, sada naprasno pojavljuje, tobož sto posto spremna za efikasna sistemska rešenja, a nijednom rečju ne pominje da ista ta rešenja leže u fioci od avgusta 2013. godine i da ih nije smislila ova vlast, već su deo pravno obavezujuće Konvencije Saveta Evrope. Bojazan da je reč o još jednom marketinškom triku u danima kada Srbiju potresa crna serija slučajeva ubistava i silovanja žena i dece, sasvim je opravdana. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Članak je objavljen u okviru projekta "Nasilje u porodici – Pogled uprt u evropsko pravo" koji finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz medijski program. Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj članka odgovornost je isključivo nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

Imate li pištolj kod k

Pre nešto više od 20 godina, 13. marta 1996, u škotskom gradiću Danblejnu, rodnom mestu Endija Marija, Tomas Hamilton, četrdesettrogodišnji lokalni čudak, ušao je u fiskulturnu salu osnovne škole naoružan sa četiri pištolja i 743 metka – sve u legalnom vlasništvu. Pre nego što je oko 9.40 izvršio samoubistvo, Hamilton je za svega tri-četiri minuta pogodio 32 osobe. Ubio je petnaest đaka i učiteljicu: četrnaestoro dečaka i devojčica imali su pet, a jedno dete šest godina. Endi Mari je tada imao 8 godina, a njegov brat Džejmi 10. Obojica su tog jutra bili u školi u Danblejnu. Danas drugi teniser na svetu dugo je odbijao da javno govori o traumi koju je doživeo 13. marta 1996. Sve do 2008, kada je Mari u autobiografiji *Uzvraćajući udarac* napisao: "Nekoliko mojih drugova izgubili su braću i sestre. Meni su ostali samo delovi sećanja na taj dan, na primer – da su nas uveli u učionicu gde smo pevali pesme."

Nezapamćeni masovni zločin je po svojoj surovosti i nemoći žrtava šokirao javnost u Velikoj Britaniji i naterao građane da ozbiljno razmisle da li je opravdano da civili drže oružje u legalnom posedu. Kao posledica ovog užasnog zločina, organizovana je velika i uspešna građanska peticija koja je, uz podršku medija i, na kraju, članova britanskog parlamenta, dovela do zabrane posedovanja ručnog naoružanja (pištolji i revolveri) za stanovnike Velike Britanije koji nemaju status ovlašćenog službenog lica – koji nisu, dakle, ni vojnici, ni policajci, niti pripadnici službi obezbeđenja. I sve to za nešto više od godinu dana od masakra u Danblejnu...

Da li danas, kad srpski mediji bruje o masovnom zločinu u Žitištu kod Zrenjanina, građani Srbije i njihovi legalno izabrani politički predstavnici imaju snage da, ugledajući se na britansko društvo od pre dvadeset godina, posegnu za radikalnim korakom i zabrane civilima posedovanje ličnog naoružanja?

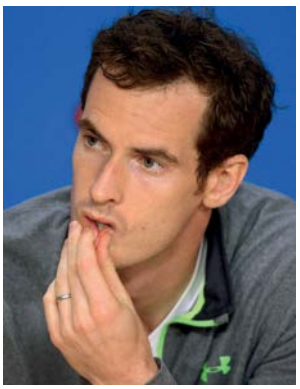
MILION I DVE STOTINE HILJADA CEVI

U poslednjih petnaestak godina, dogodilo se u Srbiji pet slučajeva masovnih ubistava čiji motiv nije bilo koristoljublje. Ono o kojem se još priča desilo se 2. jula ove godine u selu Žitištu, kada je

kuće i čemu vam služi

DVA MASOVNA UBISTVA I RAZLIČITE POSLEDICE: Velika Ivanča u Srbiji 2013. i Danblejn u Škotskoj 1996; sa deset godina pukim slučajem izbegao smrt u školi – Endi Marej
Fotografije: Marko Đurica /Reuters; *wikipedia.org*; AP

Znate li da rukujete vašim oružjem i da ga održavate? Zašto ste ga uopšte kupili i izvadili dozvolu za držanje? Poznajete li ikog ko se vatrenim oružjem uspešno odbranio od provalnika ili napadača

Siniša Zlatić automatskom puškom u bašti kafića "Makijato" ubio bivšu suprugu Dijanu i još četvoro gostiju, ranivši pritom 23 osobe. Ubicu su razoružali prisebni konobar i gost kafića, a policija ga je uhapsila desetak minuta posle zločina. Četrnaest godina ranije, 2002. godine, Dragan Čedić iz Leskovca, takođe pucajući automatskom puškom, na nekoliko različitih lokacija, usmrtio je bivšu suprugu Biljanu i još šest osoba, članova Biljanine familije i zajedničkih prijatelja. Mesec dana kasnije pronađen je Čedićev leš u šumi u okolini Leskovca; ubica je izvršio samoubistvo.

U periodu između ova dva masovna ubistva koji su počinjeni nelegalnim oružjem – nikada nijedna verzija srpskog ili jugoslovenskog zakona o oružju nije dozvoljavala civilima držanje ili nošenje automatskog oružja – desila su se još tri teška masovna zločina koji su počinjeni oružjem uredno registrovanim kod MUP-a Republike Srbije. Prvo je 2007. u selu Jabukovac kod Negotina, Nikola Radosavljević lovačkom puškom ubio devet i teško ranio dve osobe. Radosavljević je uhapšen istog dana, ali je na glavnom pretresu u Okružnom sudu u Negotinu oslobođen optužbe jer su sudski veštaci utvrdili da je u trenutku zločina bio neuračunljiv; još uvek se nalazi u Specijalnoj zatvorskoj bolnici u Beogradu. Šest godina kasnije, 9. aprila 2013, Ljubiša Bogdanović je u selu Velika Ivanča blizu Mladenovca pištoljem za koji je imao dozvolu još od 1981. teško ranio suprugu i ubio trinaestoro najbližih: sina, majku i komšije s kojima je bio u krvnom srodstvu, a među njima i dečaka starog dve godine. Istim pištoljem je, neposredno posle zločina, izvršio samoubistvo. U maju 2013. Rade Šefer je u Oromu i Martonošu, selima na severu Bačke, lovačkom puškom prvo ubio roditelje bivše supruge, zatim bivšu suprugu, a potom i snaju (sinovljevu suprugu) i njene roditelje. Zločin je zaustavljen tek kad ga je jedan član familije ubio u samoodbrani. Tri i po godine pre ubistva Radetu Šeferu je oduzeta lovačka puška zbog optužbe za nasilje u porodici. Prekršajni sud u Senti mu je vratio oružje 13 meseci pre zločina jer je doneto rešenje o zastari tog postupka.

»

Može li se razoružati Srbija

Mada pet od sedam predstavnika mahom opozicionih poslaničkih grupa smatra da građani ne bi smeli da imaju imati vatreno oružje u privatnom posedu, većina kaže da o tome nije razgovarala unutar svojih stranaka. Krajnje je vreme da o tome ozbiljno popričaju

Ako bi Srbija sledila primer Velike Britanije i zabranila građanima držanje i nošenje oružja – koje je, doduše, veoma ograničeno nizom izmena srpskog Zakona o oružju u poslednjih 15 godina – da li bi ta mera smanjila broj ubistava počinjenih vatrenim oružjem, pogotovo onih koja se dogode u porodici ili u tragičnim razmiricama među komšijama ili prijateljima?

Branko Bogdanović, publicista i počasni član Nacionalne asocijacije za oružje, tvrdi da ne bi: "Dovoljan efekat je presedan koji samo kod nas postoji, a to je porez na oružje. Zbog tog zakona, a s obzirom na ekonomsku krizu, verujem da bi se devedeset posto vlasnika vrlo rado otarasilo svog oružja. Iz istog razloga, zamrlo je i tržište – oružje više niko neće da kupuje. Ako zabranite držanje bilo kakvog oružja kao u Velikoj Britaniji, time samo razvijate ilegalno tržište. Ne smemo da zaboravimo da smo mi iz ratova dovukli, bukvalno, vagone oružja koje se potpuno nekontrolisano i bez ikakve evidencije delilo iz magacina Teritorijalne odbrane. Svi su to odneli kućama. Ono što se dešava upotrebom legalnog oružja, to su nesrećni slučajevi. Oružje dođe do ruku dece ili ljudi ne znaju da rukuju oružjem, pa povrede sebe ili druge. Ne zaboravimo da su Englezi otkupljivali to oružje, nisu ga oduzimali."

Sa Bogdanovićem se ne slaže Jasmina Nikolić iz Viktimološkog društva Srbije: "Smatram da posedovanje oružja predstavlja potencijalnu opasnost više nego što doprinosi bezbednosti." Sličnog mišljenja je i dr Slađana Đorđević, profesorka na Pravnom fakultetu Univerziteta Union: "Podržavam pristup Velike Britanije. Ako bi se i Srbija opredelila za takvo rešenje, morala bi više da se stara o bezbednosti građana i o njihovom osećaju sigurnosti. Za sada to nije slučaj. Problematični su i slučajevi korišćenja službenog oružja za izvršenje ubistva ili samoubistva, što takođe govori o potrebi za boljom kontrolom."

U Srbiji ima oko 1.200.000 komada registrovanog oružja u rukama 585.000 vlasnika. Nešto više od dva komada po vlasniku. Oko 300.000 su pištolji i revolveri, ostalo čine lovačko i, u manjem obimu, sportsko, trofejno i kolekcionarsko oružje. Ministarstvo odbrane poseduje oko 800.000 komada pešadijskog naoružanja, a Ministarstvo unutrašnjih poslova 62.000. Procenjuje se da nelegalnog oružja ima između 200.000 i 900.000 komada – neki tvrde da ga ima i više od milion. Statistički, skoro svaka druga osoba je naoružana, pa Kancelarija Ujedinjenih nacija za narkotike i kriminal svrstava Srbiju u sam svetski vrh po odnosu broja stanovnika i oružja. Prema podacima ove organizacije, od ukupnog broja ubistava godišnje (tabela 1) vatreno oružje je za period od 2005. do 2012. korišćeno u 25 odsto slučajeva (tabela 2): najviše (35 odsto) 2008, a najmanje 2012. (12 odsto). Istovremeno, vatreno oružje je upotrebljeno i u 15 odsto slučajeva počinjenih samoubistava, kojih je oko 1300 godišnje. U poslednjih petnaestak godina bilo je nekoliko akcija predavanja nelegalnog oružja ili njegove legalizacije. Uglavnom je u svakoj od njih oduzimano nekoliko hiljada komada, najviše tokom akcije "Sablja" 2003. godine. Da li građani oklevaju da vrate oružje ili ga toliko vole da ne mogu da se odvoje od njega?

Zbog teških zločina i njihovih žrtava "Vreme" se obratilo šefovima poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini Srbije sa pitanjem da li bi podržali zakonsku inicijativu da se civilima u potpunosti zabrani posedovanje vatrenog oružja. Većina onih koji su se odazvali u našoj anketi kaže da bi podržali takav zakon, ali da on ne bi prošao skupštinsko glasanje zbog manjka kvoruma.

Inače, od šesnaest poslaničkih grupa u Skupštini Srbije, odazvalo nam se sedam, a od tri nezavisna poslanika, samo Đorđe Vukadinović. Iako smo sve poslaničke grupe kontaktirali više puta i nekoliko dana zaredom, odgovore nismo dobili od Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Srpske radikalne stranke, Partije ujedinjenih penzionera, Dveri, Jedinstvene Srbije, Liberalno demokratska partije (uz SDA Sandžak), Pokreta socijalista (uz Narodnu seljačku stranku i Ujedinjenu seljačku stranku) i Lige socijaldemokrata Vojvodine (uz Zelenu stranku). Da li su šefovi nabrojanih poslaničkih grupa na odmoru ili nisu želeli da odgovaraju na pitanja o posedovanju oružja – nije utvrđeno.

KO BI PODRŽAO

Na pitanje "Da li biste vi, lično, podržali inicijativu da se u Srbiji zabrani posedovanje bilo kakvog oružja za građanstvo, odnosno za civile?" potvrdno su odgovorili Sanda Rašković Ivić (Demokratska stranka Srbije), Milorad Mijatović (Socijaldemokratska partija Srbija), Marko Đurišić (Socijaldemokratska stranka), Bojan Pajtić (Demokratska stranka), Balint Pastor (Savez vojvođanskih Mađara) i Đorđe Vukadinović.

Rašković Ivić svoj odgovor obrazlaže da je "vatreno oružje opasno, u afektu lako upotrebljivo, uvek smrtonosno i da se od metka ne može zaštititi niti pobeći".

Na istom tragu je i Vukadinović: "Oružje nikad nikog nije zaštitilo. Ionako ima dovoljno ilegalnog oružja u čitavom regionu. Iskustvo crnih hronika pokazuje da to oružje, bilo legalno i ilegalno, mnogo više služi za napade i obračune nego za ličnu odbranu."

I Mijatovićevev argument je sličan: "Oružje je izazov i u određenim trenucima slabosti pojedinaca može biti zloupotrebljeno, što često ima nesagledive tragične posledice." Još je dodao i da građanima kojima je oružje deo posla ili hobija

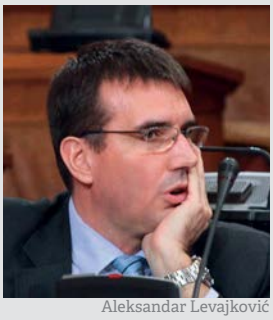

Marko Rupena

Miloš Miškov

Milovan Milenković

Nenad Đorđević

Božidar Petrović

Aleksandar Levajković

(lovci, sportisti, itd.) oružje treba biti dostupno "samo u određenim vremenskim periodima i to pod kontrolom". Inače, Mijatović najavljuje da će njegova poslanička grupa pokrenuti inicijativu "da se sve izraženije nasilje svih vrsta oštrije sankcioniše i spreči u samom početku. Svesni smo činjenice da samo sankcije ne mogu sprečiti nasilje i da je potrebna šira akcija svih segmenata društva (porodica, škole, sredstva javnog informisanja, NVO, itd.)".

Đurišić također smatra da ne postoje opravdani razlozi da stanovništvo poseduje oružje uprkos tradiciji i drugim razlozima i da bi to smanjilo broj nesreća i krivičnih dela počinjenih vatrenim oružjem.

Država je ta koja treba da ima monopol fizičke sile kaže Pajtić: "U duboko traumatizovanom, postratnom okruženju, rizici od oružanog nasilja su veći nego u nekim drugim državama. Ratne traume u kombinaciji sa velikom količinom oružja u privatnim rukama često rezultiraju tragedijom."

Slično razmišlja i Pastor: "Postoje državni organi koji prema pozitivnim propisima treba da garantuju bezbednost svih građana."

A KO NE

Protiv inicijative da se građanstvu zabrani posedovanje oružja su Saša Radulović (Dosta je bilo) i Velimir Stanojević (Nova Srbija).

Radulović smatra da problem predstavlja nelegalno, posebno automatsko oružje. "Država je do sada provodila besmislene akcije legalizacije u kojima je pozivala građana da registruju oružje uz plaćanje taksi za registraciju od 100 evra po komadu. Druga opcija je bila da se oružje besplatno ustupi državi uz zabranu da građani mogu direktno da prodaju nekome u inostranstvu. Ova politika je kontraproduktivna i očigledno nije dala rezultate", kaže Radulović i predlaže: "Mislimo da je potrebno ukinuti taksu za registraciju i uvesti kataloški otkup oružja, uključujući i mogućnost kupovine oružja iz inostranstva. Ekonomski interes je najbolji motivator pozitivnog ponašanja građana. Tek nakon uvođenja ovakve razumne politike koja vodi računa o ekonomskim interesima građana, država može da insistira i na oštroj kaznenoj politici i nultoj toleranciji prema posedovanju nelegalnog oružja." Za kraj, Radulović kaže da podržava ograničenje na to kakvo oružje i ko može da ga poseduje i naglašava da je potrebna javna rasprava o ovoj temi o kojoj pokret "Dosta je bilo" priprema inicijativu.

Stanojević kaže da bi to bilo suviše radikalan potez uzimajući u obzir "tradicionalni odnos našeg naroda prema oružju" i veliki broj lovačkih udruženja. "Lično bih se založio za dosledniju primenu postojećeg zakona o oružju i municiji posebno u kontekstu češće i strože lekarske kontrole lica koja poseduju ili žele da legalno nabave oružje. Takođe, smatram da nadležni državni organi moraju da budu još aktivniji u rešavanju problema nagomilanog nelegalnog oružja", kaže Stanojević iz Nove Srbije. Inače, većina ispitanika kaže da nije razgovarala unutar svoje stranačke grupe ovo ovoj temi.

KO JE NAORUŽAN

Poslednje pitanje u upitniku je bilo da li učesnici istraživanja poseduju oružje. Kratki, sa odrečnim odgovorom bili su Saša Radulović, Marko Đurišić i Bojan Pajtić. Balint Pastor je rekao da oružje ne poseduje ni on niti članovi njegove porodice, a isto je rekla i Sanda Rašković Ivić. Milorad Mijatović i Velimir Stanojević takođe nemaju oružje niti imaju nameru ili želju da ga imaju. "Tako se osećam slobodnije", rekao je Mijatović. U odgovoru se razlikovao samo Đorđe Vukadinović: "Suviše lično pitanje. U svakom slučaju podržao bih inicijativu da se građanima u potpunosti zabrani posedovanje vatrenog oružja." M.R.

ZAŠTO SU BRITANCI USPELI

"Kult oružja je, po meni, jedna izmišljena kategorija", kaže za "Vreme" Branko Bogdanović. "Još od osnivanja narodne vojske, odmah posle Drugog srpskog ustanka, imali smo koncepciju naoružanog naroda. Oružje je bilo podeljeno svim vojno sposobnim licima i nalazilo se kod njih na čuvanju. Nešto slično današnjem švajcarskom modelu. Jednom godišnje se vršila revizija tog oružja, odnosno stručni pregled. Još tada je zaključeno da se u proseku godišnje 30 do 40 odsto oružja bukvalno uništavalo nepravilnim rukovanjem i čuvanjem. Naime, ljudi su ga koristili za lov i krivolov, za šenlučenje na svim mogućim svečanostima, nisu ga održavali, nisu ga čuvali, tako da je očigledno da taj kult, odnosno ljubav prema oružju, nije postojao već je oružje smatrano za upotrebni predmet. A pošto je bilo u državnom vlasništvu, stanovništvo nije vodilo računa o stanju i ispravnosti oružja. Tako je ostalo sve do 1883, kada se uvodi regularna, stajaća vojska i kada je naređeno da se oružje pokupi od naroda i stavi u vojne magacine, što je bio i jedan od razloga za izbijanje Timočke bune jer se narod protivio razoružavanju. Nažalost, to se produžava sve do današnjih dana, pogotovo devedesetih godina, kada je oružje postalo više statusni simbol nego stvar nekog kulta. Mi smo imali period posle ratova i kriza kada je određena kategorija ljudi smatrala da što je pištolj ili revolver skuplji i ukrašeniji to je viši status njegovog vlasnika. Kao automobil – treba da ima što veću vrednost, da lepše izgleda i da fascinira." »

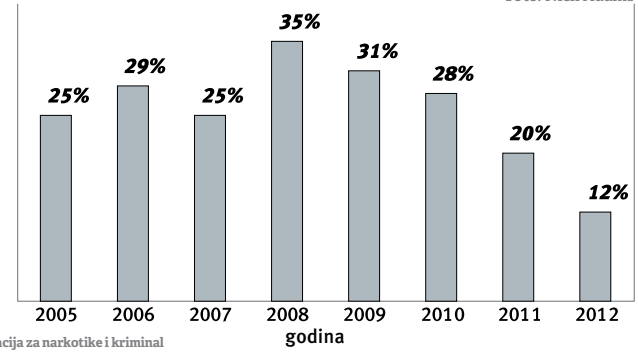
Умрли насилном смрћу, по пореклу насилне смрти, полу и старости

	2009		2010	
	Укупно		Укупно	
	Мушко	Женско	Мушко	Женско
Умрли насилном смрћу, по пореклу насилне смрти, полу и старости				
РЕПУБЛИКА СРБИЈА [1]				
Самоубиства	1000	376	905	
Убиства	94	46	88	

Foto: Nick Adams

Procenat ubistava koja su počinjena vatrenim oružjem u Srbiji

Izvor: Kancelarija Ujedinjenih nacija za narkotike i kriminal

Velika Britanija nikada nije imala kult oružja koji je prisutan npr. u Sjedinjenim Američkim Državama. Međutim, pre masakra u Danblejnu, u Britaniji je bilo preko 200.000 komada registrovanog oružja (na 63 miliona stanovnika), mahom sportskog. Pa, kako su Britanci uspeli da zabrane posedovanje ličnog naoružanja za samo godinu dana od zločina u Danblejnu? Ubistva predškolaca šokirala su celu Škotsku i Britaniju, ali i ceo svet. "Ovo je pokolj nevinih, nešto što nikada nismo videli do sada u Škotskoj, i Škotska će morati sa tim nekako da se izbori", izjavila je tadašnja članica škotskog parlamenta Helen Lidel. Javnost je zahtevala objašnjenja i odgovore: kako je bilo moguće da Tomas Hamilton uopšte poseduje ne jedan, već četiri pištolja i revolvera? Zašto mu ih niko nije oduzeo kada mu je Savez izviđača (u kojem je volontirao) zabranio rad sa decom jer su se neki dečaci žalili na njegovo ponašanje? U burnim medijskim debatama pravnici, lekari i psiholozi nisu mogli da utvrde da li je postojao zakonski osnov da se Hamiltonu oduzme oružje. Svi mediji su raspravljali o ovome: od tabloida, preko uglednih dnevnih i nedeljnih novina do javnog servisa BBC. Onda je škotski tabloid "Sandi mejl" uspeo da za samo šest nedelja sakupi više od 400.000 potpisa za peticiju da se zabrani legalno posedovanje oružja na celoj teritoriji Ujedinjenog Kraljevstva.

Doktor Mik Nort, samohrani roditelj čija je petogodišnja ćerka Sofi ubijena u školi tog tragičnog 13. marta pre 20 godina, piše u svom radu "Posle Danblejna – kontrola naoružanja u Ujedinjenom Kraljevstvu 1996–2001.": "Mediji mogu da odigraju značajnu ulogu u kampanjama, ali da bi uspeli, potrebna im je održiva podrška javnosti. Bez novih elemenata koji bi se dodali kampanji, neki novinski urednici su u svojim tekstovima pokazivali znake umora i manju zainteresovanost, dok su drugi zamaglili suštinu problema previše se fokusirajući na lične priče. Međutim, lične priče su važne ako želimo da održimo interesovanje za kampanju i zato je uključivanje porodica žrtava bio ključni element u inicijativi za kontrolu oružja. Mnogi od nas su žrtvovali svoju privatnost da bi se istrajalo u uvođenju kontrole oružja."

Rezultat je bio osnivanje inicijative "Peticija Visibaba", nazvane po jedinom cvetu koji se mogao naći u prirodi u trenutku zločina. Građani su masovno polagali visibabe u školskom dvorištu. Na čelu peticije bili su stanovnici Danblejna i okoline koji nisu imali lične veze sa posledicama masakra, a ni velikog iskustva u vođenju građanskih kampanja. Zajedno sa porodicama žrtava sakupili su 700.000 potpisa za zabranu ličnog naoružanja, a predstavnike "Peticije Visibaba" primili su lično tadašnji premijer Džon Mejdžor i lider opozicije Margaret Beket.

"Porodice iz Danblejna prisustvovale su javnoj istrazi tokom koje smo stekli značajan uvid u suštinu problema. Zato niko ne može da nas optuži, kao što su naši protivnici pokušavali, da mi ne razumemo o čemu se radi. Niti bilo ko može da kaže da nismo reagovali racionalno. Morali smo dobro da pripremimo odgovore na pitanja postavljena tokom javne istrage", piše Mik Nort.

Nedugo zatim, premijer Mejdžor predložio je izmene Zakona o oružju kojima je građanima zabranjeno posedovanje

	2011		2012		2013		2014	
	Укупно		Укупно		Укупно		Укупно	
	Мушко	Женско	Мушко	Женско	Мушко	Женско	Мушко	Женско
304	909	347	934	311	902	296	857	277
42	91	39	82	36	95	57	82	32

Извор података: Републички завод за статистику

[1] Од 1999. без података за АП Косово и Метохија

пиштоља и revolvera, izuzev sportskog, malokalibarskog oružja, a na snagu su stupile već 1997. Kasnije iste godine, sada na inicijativu laburističkog premijera Tonija Blera, zabranjeno je i malokalibarsko oružje. Tome su se protivila sportska društva, ali su ostala u velikoj manjini. Međutim, ove zabrane ne odnose se na Severnu Irsku.

Efekti nisu bili vidljivi odmah. Ali s vremenom je primećen blagi i stabilni pad u broju ubistava počinjenih vatrenim oružjem, da bi se, kad se podaci iz 2010. i 2011. uporede sa onima od pre 20 godina, ispostavilo da je u te dve godine bilo za 53 procenta manje ubistava pištoljem nego 1996. Iako se u međuvremenu desilo nekoliko masovnih ubistava, Velika Britanija spada u zemlje sa najmanjim brojem ubistava vatrenim oružjem: na 100.000 stanovnika svega 0,3 ubistava. Na isti broj stanovnika u Srbiji ima 3,4 ubistva, u Sjedinjenima Američkima Državama 10,2, u Južnoafričkoj Republici 9,8... Inače, manju stopu ubistava od Srbije imaju Nemačka, Kanada, Austrija, Grčka, Turska. S druge strane, broj žena ubijenih vatrenim oružjem u Srbiji se povećava.

POSEDOVANJE KAO RIZIK

"Prikupljanjem i analizom novinskih članaka, Mreža 'Žene protiv nasilja' kojom koordinira Autonomni ženski centar iz Beograda, došla je do podatka da je tokom 2015. godine na teritoriji Srbije ubijeno 35 žena u porodičnom/partnerskom kontekstu (27 ubistava u 2014. godini), šest žena ubijeno je van porodičnog/partnerskog konteksta, jedna žena se ubila nakon dugogodišnjeg trpljenja nasilja, ubijena je jedna ženska beba", piše u izveštaju "Femicid – ubistva žena u Srbiji". Prema istom izveštaju, u Srbiji je od ukupnog broja ubijenih žena tokom 2015. po 23 procenta ubijeno pištoljem i puškom. Dakle, skoro polovina. Od tog broja, 12 odsto ubistava je izvršeno nelegalnim oružjem, 31 odsto legalnim, a za čak 57 procenata se analizom medija nije moglo utvrditi da li je oružje legalno ili ne.

"Većina istraživanja potvrđuje vezu između dostupnosti i rasprostranjenosti oružja i porasta stope ubistava i nasilničkog kriminaliteta, u šta spada i nasilje u porodici koje može imati letalni ishod, naročito kada je prisutno oružje u kući, pa i kada je u legalnom posedu. Prisustvo oružja doprinosi i razrešenju burnih emotivnih pražnjenja na način koji uključuje ranjavanje ili smrtni ishod. U slučaju da nasilnik poseduje oružje, pet puta je veći rizik od homicidalne viktimzacije", kaže za "Vreme" profesorka Slađana Jovanović i dodaje: "Prema drugim istraživačima, prisustvo oružja ne mora nužno voditi povećanju rizika od nasilja, već su ključne karakteristike ličnosti onoga koji poseduje oružje. Međutim, valja voditi računa i o mogućnosti iskorišćenja prisustva oružja od strane nekog drugog ko nema dozvolu za držanje oružja, ali mu je oružje – u legalnom posedu drugog ukućanina, člana porodice – dostupno. Ne treba izgubiti iz vida da dostupnost i rasprostranjenost oružja koleriraju i sa porastom stope nesrećnih slučajeva."

Nepoznavanje pravilnog rukovanja oružjem još je jedan argument za inicijativu za zabranu posedovanja vatrenog oružja. S ovim stavom se ne slaže Branko Bogdanović: "Ozbiljni strelci, ljudi koji koriste oružje u svrhu sporta ili lova, poklanjaju mu pažnju. Međutim, 80 odsto stanovništva koje ima oružje, kupilo ga je zato što smatraju da im, možda, na neki psihološki način, garantuje ličnu bezbednost. Ne znaju ni da ga rasklope, kamoli da ga održavaju. Obuka koja je uvedena po prethodnom zakonu pretvorila se, nažalost, u jedan unosan biznis, tako da nije toliko ozbiljna, a broj časova stalno se smanjivao."

Najčešći razlozi građana koji traže dozvole za oružje su osećanje lične nebezbednosti i strah od provalnika. Ipak, dilema da li imati ili nemati oružje ostaće, izgleda, večna. Ne možemo a da se ne podsetimo slučaja čuvenog glumca Žarka Lauševića, koji je braneći svog brata i sebe od napadača ispred kafića u Podgorici leta 1993. ubio dvojicu i teško ranio trećeg nasilnika. Šta bi bilo da nije imao pištolj te večeri? Da li bi i dalje bio najbolji glumac na teritoriji bivše Jugoslavije ili bi završio kao njegov kolega, takođe veliki glumac, Dragan Maksimović, na smrt pretučen na Zelenom vencu u Beogradu februara 2001. a da napadači nikada nisu otkriveni?

"To više ima veze sa našim zakonodavstvom", kaže Branko Bogdanović. "Šta je to nužna odbrana, šta je prekoračenje nužne odbrane? Vlasnici oružja sigurno imaju određenu rezervu i dilemu da li uopšte smeju da ga upotrebe ili ne. U pitanju je psihološka sigurnost. Ako vam upadne lopov u kuću, vi nemate vremena da trčite po kući i tražite pištolj da biste se odbranili."

Primer Velike Britanije pokazao je da je i te kako moguće smanjiti broj krivičnih dela u kojima se koristi vatreno oružje. Pored vladavine prava i odlučnosti države da stane na put nelegalnom oružju – kazna za posedovanje oružja je u Britaniji i do 10 godina zatvora – bila je potrebna široka i zajednička akcija građana, medija, stručnjaka i svih političkih partija. I još nešto: bilo je potrebno da se celo jedno društvo dobrovoljno odrekne nekih svojih prava, makar povod za to bio toliko tužan – sećanje na 15 nedužnih predškolaca i njihovu učiteljicu.

Na kraju emotivnog dokumentarnog filma *Masakr u Danblejnu*, produciranog povodom petnaestogodišnjice zločina, Mik Nort, čija je petogodišnja ćerka Sofi stradala, kaže: "Ja znam da meni, kao samohranom ocu, danas ne bi bilo nimalo lako da se nosim sa jednom tinejdžerkom u kući." Međutim, dodaje uz blag osmeh: "Ali dao bih sve na svetu da sam imao prilike da pokušam." ¶

RADOSLAV ĆEBIĆ

Hiljadarkom protiv

Ko god i što god o advokaturi kao profesiji mislio (pa i uz spinove o "24 posto" poverenja), ona je u ovom času poslednji jak bastion odbrane pravne države. Zato nasrtaji s raznim privrednim društvima koja pružaju advokatske usluge jesu još jedan element haosa u pravosuđu koje je kastrirala izvršna vlast

ADVOKATURA JE JAVNA SLUŽBA, A NE USLUGA NA TRŽIŠTU: Advokatska komora Beograd
Foto: Marko Rupena

Efektna ponuda građanima koji žive u sveopćem bezakonju kaže: "Koliko puta su Vas iznenadile opomene i tužbe (sa ili bez povoda i obrazloženja) od strane pojedinaca, firmi ili državnih organa (neopravdane kazne u saobraćaju, neopravdane kazne za parkiranje, pogrešno obračunati porezi, doprinosi, komunalni troškovi, nervozni komšija ili osvetoljubivi poznanik), a da niste znali kako da zaštitite svoj interes, kome da se obratite, koliko to košta? Koliko puta ste sami bili oštećeni od strane pojedinaca, firmi ili državnih organa (nekvalitetne usluge, nekvalitetni kupljeni proizvodi, odbijanje izdavanja računa, trgovačke greške i pokušaji prevare, usmeni dogovori koji se krše, narušavanje privatnosti...), a da niste znali kako da nadoknadite nastalu štetu, jer ste smatrali da nemate šanse ili, jednostavno, niste imali dovoljno novaca za angažovanje advokata? Tome je došao kraj."

Taj kraj nudi poduzeće pod nazivom "Justicija – jedinstveni sistem pravne zaštite", koji nama građanima nudi da kupimo njihove godišnje pakete, plaćajući mjesečno 15, 25 ili 45 eura "pretplate" (za osnovni, standardni i napredni program) – o cifri ovisi i koliko pravnih usluga možemo dobiti od njenih pravnih stručnjaka "čiji je zadatak pružanje kvalitetnih, brzih i efikasnih, transparentnih usluga u svim oblastima narušenih prava, uz puno poštovanje klijenta i njegovog integriteta".

OGRANIČENA ODGOVORNOST

"Justicija" je, inače, kao "start-up kompanija" osnovana 21. juna 2016. godine, sa upisanim novčanim kapitalom od 1000 (slovima: hiljadu!) dinara. Na sajtu Advokatske komore Srbije advokat Boško Arsenijević iz Novog Sada pita kako ta organizacija "može biti veći garant pravne sigurnosti bilo kom građaninu od advokata koji od pripravničkih dana gradi svoj autoritet na znanju, samostalnosti, nezavisnosti i pre svega poštovanju Ustava i zakona štiteći prava i pružajući pravnu pomoć svakom ko je zatraži?". Uslijedili su – o tome ima more komentara i analiza na sajtu *boljaadvokatura.com* – pozivi advokatima da se odazovu na suradnju, ali i medijsko predstavljanje "Justicije" (oglas je prije nekoliko brojeva objavljen i u "Vremenu"), u kojem je – kao i na konferenciji za medije – objašnjeno da samo 24 posto građana Srbije vjeruje advokatima, što je rezultat istraživanja nezavisnog društva za istraživanje tržišta "Partner Research Solutions".

Na stranu to navodno istraživanje (kao da građani vjeruju više bilo kojoj instituciji, osim jedan dio njih Aleksandru Vučiću na izborima; ako imaju "svog" advokata, valjda mu ipak više od tog postotka vjeruju), ali advokat Vladimir Horovic precizira za "Vreme" da je "Justicija Sistemi D.O.O." registriran u Agenciji za privredne registre "kao društvo sa ograničenom odgovornošću čiji su osnivači tri fizička lica, i to Vasić Biljana sa novčanim ulogom od 450 dinara, Janković Dušan sa novčanim ulogom od 450 dinara i Simanović Vojislav sa nenovčanim ulogom od 100 dinara i uplaćenim novčanim ulogom od 100 dinara".

Cijela rabota je nezakonita i neustavna, kaže advokat Horovic, a ono što dolazi na kraju jest činjenica da "Justicija sistemi" s ukupnim svojim novčanim ulogom od hiljadu dinara nikome ne obezbjeđuje bilo kakve garancije da će uplaćeni novac ili biti vraćen, ili bilo kome tko posluje s njima nadoknađena šteta.

"U oglasu kojim se nude advokatske usluge i usluge pravne zaštite, 'Justicija sistemi' obaveštava građanstvo da ugovor sa njima garantuje obezbeđivanje advokata za sve situacije za čije rešenje je neophodna komunikacija sa sudovima i drugim državnim organima. Bilo bi dobro da 'Justicija sistemi D.O.O.' obavesti javnost ko su advokati koji pružaju pravne usluge po njihovom nalogu, zbog toga što bi tako olakšali nadležnim advokatskim

sistema

komorama da protiv tih advokata odmah pokrenu disciplinske postupke zbog kršenja odredaba Zakona o advokaturi i Kodeksa profesionalne etike advokata", kaže on.

Po slovu Ustava Srbije (član 67), naglašava advokat Horovic, pravnu pomoć pruža advokatura kao samostalna i nezavisna služba i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa zakonom, te su isključivo advokati upisani u Imenik advokata pri advokatskim komorama u Republici Srbiji ovlašteni za obavljanje te djelatnosti, a na osnovu Zakona o advokaturi Republike Srbije. "Zbog toga nuđenje pravnih saveta, sačinjenja ugovora, predloga za izvršenja, prigovor na predlog za izvršenje, predloga za ostavinu, postupaka pred katastrom je u direktnoj suprotnosti sa Ustavom i zakonom Republike Srbije", kaže Horovic, dodajući i to da je advokatskim Kodeksom "zabranjeno reklamiranje, javno nuđenje usluga u medijima, elektronskom predstavljanju i drugim publikacijama".

IMA JOŠ, OSIM "JUSTICIJE"

Osim toga, dodaje Horovic, privredno društvo poput "Justicije", suglasno Uredbi o klasifikaciji delatnosti, ne može se baviti, niti posredovati u pružanju pravnih usluga, što proizilazi iz Uredbe o klasifikaciji delatnosti društava sa ograničenom odgovornošću. Obavljanjem ovakve djelatnosti "Justicija sistemi", precizira, podliježu krivičnoj odgovornosti prema odredbi čl. 342 Krivičnog zakona RS, jer su time učinili krivično djelo nadripisarstva čiji opis glasi: "Ko se neovlašćeno i uz naknadu bavi pružanjem pravne pomoći, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine."

Advokat Vladimir Gajić, u svojoj "prepisci" sa Dušanom Jankovićem, direktorom "Justicija sistema" kaže da njihov "sistem" koji predviđa slobodan izbor advokata od strane klijenata nije nikakva inovacija. "Klijenti slobodno biraju advokate od kada postoje i klijenti i advokati, svuda u svetu, pa čak i u Srbiji", kaže Gajić, upozoravajući na osnovno: da je advokatura javna služba, koja postoji u javnom interesu i koja je dio pravosudnog sistema, "a ne bilo kakva 'usluga' koja se nudi na slobodnom tržištu na kojem je sve dozvoljeno što zakonom nije zabranjeno" *(boljaadvokatura.com)*.

U međuvremenu, zahvaljujući inicijativi Bolje advokature, Advokatska komora Beograda (AKB) obavijestila je advokate da je "International Investment Business Corporation D.O.O.", koja se predstavlja kao "posrednička i poslovna kompanija sa širokim opsegom delatnosti", ukinula svoj Profesionalni pravni servis, koji je tek sad postao poznat javnosti i koji je također, kao i "Justicija", krenuo s pružanjem pravnih usluga građanima, koje pripadaju advokatima. Advokati, kažu u AKB, očekuju da će i "Justicija sistemi D.O.O.", koja je započela neovlašteno obavljanje pružanja pravne pomoći, shvatiti na vrijeme upozorenje advokata i učiniti isto: obustaviti neustavno i nezakonito ponašanje.

Teško je oteti se utisku da je u svemu ovome riječ o još jednom udaru na advokaturu: kakva god ona bila – a ne može biti izvan ukupnih društvenih prilika – ta je branša i dalje slobodnija od ostalih dijelova pravosuđa. Em su poseban ceh, em im ni ministar (ma koji) ne može oduzeti samostalnost u radu i ponašanju u cjelini, kao što je izvršna vlast na čelu s njim i prethodnicima već oduzela samostalnost (nerijetko i poštenje) sudstvu i tužilaštvu naročito.

ŠEGA I ŠALA

Tko god i što god o advokaturi kao profesiji mislio (pa i uz spinove o "24 posto" povjerenja), ona je u ovom času posljednji jaki bastion obrane pravne države. Zato ovakvi nasrtaji s raznim D.O.O. pričama ne iznenađuju: to je samo još jedan element kaosa u pravosuđu koje je kastrirano od izvršne vlasti, koja – eto – ovih dana opet najavljuje ukidanje četiri apelaciona suda zarad jednog koji će biti vrhovni arbitar, koja pomoću Visokog savjeta sudstva hoće začepiti usta rijetkim sudijama koji javno govore o problemima, poput Aleksandra Trešnjeva i Miodraga Majića, koji su se drznuli da, zajedno sa advokatima i profesorima, osnuju strukovno udruženje koje bi trebalo pomoći da nam pravosuđe bude bolje.

Visoki savjet je odustao od toga da ovog ponedjeljka raspravlja o tome: našli su neke formalne razloge (predsjednik Višeg suda Aleksandar Stepanović je bio na putu, pa mu valja malkice produžiti rok da se očituje na prigovor sudije Trešnjeva o izuzeću iz postupka zato što je član istog udruženja kao jedan od branilaca optuženih), rekli da rokovi nisu

ADVOKATSKI KODEKS ZABRANJUJE REKLAMIRANJE: Vladimir Horovic
Foto: Marko Rupena

prekluzivni i da su male posljedice po VSS, eventualno samo moralne: a ako je do morala, krava je naša, kao što znamo.

Dragomir Milojević, predsjednik VSS-a i najvišeg suda u zemlji, Vrhovnog kasacionog, čak je našao za shodno da se našali tradicionalnom pošalicom među sudijama: kaže da "slučaj Trešnjev" valja "presuditi pravedno, ako ne znamo kako, onda po zakonu".

Nije gori trenutak mogao naći za *šegu i šalu* i za ispoljavanje blazirane duhovitosti, jer je stanje u pravosuđu takvo da niti razne *D.O.O. Justicije*, niti Justicija, ona prava boginja pravde, građanima više ne pomaže, ma koliko se hvalili otvorenim poglavljima 23 i 24 o pravnoj državi, vladavini prava i ljudskim pravima.

Treba ih, naime, i zatvoriti. ¶

TATJANA TAGIROV

U SARADNJI SA MODNOM KUĆOM ST.GEORGE:

UZ SVAKU KNJIGU “DESNA DECA LEVIH RODITELJA” KUPLJENU U REDAKCIJI POKLON MAJICA!

„Ova zbirka tekstova dragocena je i kao udžbenik za sve one koji bi ozbiljno da se bave novinarstvom, ako takvih još uopšte ima. Knjiga brani čast profesije i svedoči kako se u životnom opredeljenju može biti dosledan i čestit i kad je sve, pa i taj život, protiv tebe.“
—iz predgovora Dragoljuba Žarkovića
856 strana, format B5, tvrdi povez

U PRODAJI!

Knjige **“Desna deca levih roditelja”** Milana Miloševića i **“Moj muški život”** Miloša Vasića, u izdanju nedeljnika “Vreme”, mogu se kupiti u knjižarama navedenim u oglasu na str. 17, kao i **u redakciji Vremena** (radnim danom od 9.30 do 14.30h) i preko sajta **www.vreme.com.**

„Muškarci mogu da budu feministi i Miloš Vasić je sigurno jedan od njih. Svestan patrijarhalne kulture u kojoj je kao muškarac povlašćen, svoju poziciju koristi da razne dripce i mufljuze koji jesu seksisti – dozove pameti.“
—iz predgovora Jovane Gligorijević
280 strana, format A5, meki povez

Preduzimanje mere

Nikoga nisam čuo da pita za Višku ulicu, ali tako se zove prolaz između Opštine i Pijace, gde su slatkoresci i gde je biblioteka "Petar Kočić", tu je i garaža u koju se ulazi iz Maksima Gorkog: krupnim jednakim slovima piše PARKING VIŠKA, i svaki put bih se štrecnuo, kakvog crnog viška, aaa, biće da je to ime ulice, koja se ko zna kako provukla kroz šinterske omče koje su razni gradski navlačili oko vrata svakoj ulici koja nije srpska, pravoslavna ili kraljevska, bilo kako bilo, danas je buldožer već sravnio rampu i kućicu sa Kalenića gumnom: nema fantomki, nema oduzimanja mobilnih, ne vidim vezanog čuvara, nema dakle kompletnih idiota, ovo se radi planski, po slovu zakona, usred bela radna dana i usred radnog vremena prve smene, pa ako sam pljuju po trotoaru". O stvorenjima koja kroz otvorena vrata kola istresaju pepeljaru prepunu opušaka, ispred pešačkog prelaza, kad su već morali da stanu zbog buljuka sve uzoholjenijih pešaka, već sam pisao, ali su mi nova radost ulični pljuvači. Reč je muškog roda, ali moram sa žaljenjem priznati da moja statistika govori o priličnoj rodnoj ravnopravnosti, juče ulicu Kursulinu prelazi znate kako fina takoreći hadžigospođa, malo dijagonalno grabi iz pravca parka ka Maksima Gorkog, i tu pročisti svoj disajni trakt tako da sam se jedva suzdržao od građanskog protesta, malo je falilo da joj priđem: "Ako i vi ovo radite, gospođo, a radite, čemu da se nadamo od naraštaja koji nisu imali odgoj ni približan vašem!", ali kao i tolike druge replike koje imam za učesni-

Ko bi rekao da su rampa i kućica u kojoj je sedeo mešter od parkinga bile divlja gradnja, govorim o parkingu nadomak pijace

toliko pisao o Savamali, zar ne treba da ukažem i na nešto pozitivno, što demokratski izabrana većina za moje dobro preduzima?

Jednom sam bio ostavio auto na PARKING VIŠKA, uveče došao po njega, pripadnik manjine mi na svoju ruku i vlastitim sredstvima oprao stakla te punonadežno čeka da mu se odužim, evo, samo da isplatim najpre noćnog portira, kad mi blagajnik reče koliko sam dužan umalo se nisam zagrcnuo, pa pošto je sat ovde, toliko i toliko, ali je svaki naredni sat skuplji, uh, nisam znao za tu vašu progresiju, obično ako ostaješ duže izađe te manje po satu; imao sam knap novaca pa sam peraču ostao dužan, nemoj da se ljutiš na upravu parkirališta, umirujem sebe, oni su kliznu skalu uveli da bi obeshrabrili dugotrajan boravak jednog te istog vozila, zato što tu je pijaca, i gradski oci žele da svi kupe provijant, progresivno oporezivanje je znači i za moje dobro, e sad, što sam se ja neprijatno iznenadio, to je više do mene i moje naravi nego što je do parkinglija, nije mi ovo Njujork gde na svakom taksiju piše uočljivim slovima i ciframa koliko košta takozvani start, a koliko takozvana milja. Pa ipak: zašto me je potkačila ta visoka tarifa, auto sam ostavio popodne, kad je pijaca već jenjavala, i uzeo ga u pola devet uveče, kad na pijaci nema žive duše?

Bilo kako bilo, nisam se maločas baš snuždio kad sam video rušenje i ruševinu, nije mi ostala u nekoj lepoj uspomeni, drugo, ako ima kuraži da sruši naplatnu rampu, skupiće gradska vlast kuraž da poruši i bespravne sinovske kuće na obali nekada našeg najvećeg vodotoka, a danas međunarodne reke Save.

Moj mobilni ne može da slika, kao što ne može ni štošta drugo, a ponekad zažalim, jer bih rado napravio izložbu svojih fotografija, tematsku, tako li se kaže: "I ovo su ljudi koji ke u saobraćaju, za nasilnike koji mobilnim telefonom tiranišu klijente GSP-a, ili goste kafea, i ova je ostala neizgovorena: ono što ne bih rekao nekom mladom, nabildovanom i istetoviranom orijašu, zar ću reći gospođi koja je već u dobi kad misli da je niko ne gleda, pa joj se može i da onako pljuje!

Ne bih da budem doušnik, ali se kanim da nađem socijalnog radnika u opštini, da porazgovaramo o mladoprosjaku sa kojim sam se takoreći sprijateljio, ali kojeg svojim ma koliko odmerenim milodarima i ja održavam na njegovoj višegodišnjoj stramputici: dečko kaže da ima petnaest godina, ide (ali češće ne ide, to vidim i sam) navodno u šesti razred, što će reći da govorimo o ponavljaču, u njegovom biznisu došlo je do zastoja, kriza žanra, pitam ga je li primetio da nije više onoliko omiljen kao kad se pojavio, kad je bio baš nov u kraju i kad je bio još maloletniji nego danas, primetio je, kaže i on, pa šta je plan, pitam ga, ako promeniš rejon, ista će se stvar ponoviti, razmišljaš li možda da se vratiš u školu, kad si ovde sve razumeo, razumećeš i gradivo, samo budi na času i uradi poneki domaći, razmišlja, kaže, a vidim da mu stajem na muku svojim opservacijama i besplatnim, besputnim savetima. Kaže da je iz A., hoće da se vrati, skuplja novac za kartu, upinjem se da procenim je li ovo novi poslovni viraž, ili je istina, u svakom mi slučaju predstoji odlazak u opštinu, tamo će me pitati za dečakove generalije koje ne znam, ja ću vas upoznati lično sa slučajem, kazaću, ako mi samo date broj vašeg službenog mobilnog... Ispostaviće se da dečak nije u nadležnosti ovdašnje socijalne službe, pa ću ja biti nesimpatičan i pitati nisu li centri za socijalni rad umreženi, i zar ne može ovaj još nenađeni socijalni radnik da preduzme nešto sa kolegama u čijem se nevidljivom sektoru prosjak i dezerter iz osmoljetke nalazi, bumo videli, neće me mrzeti da vas izvestim. ¶

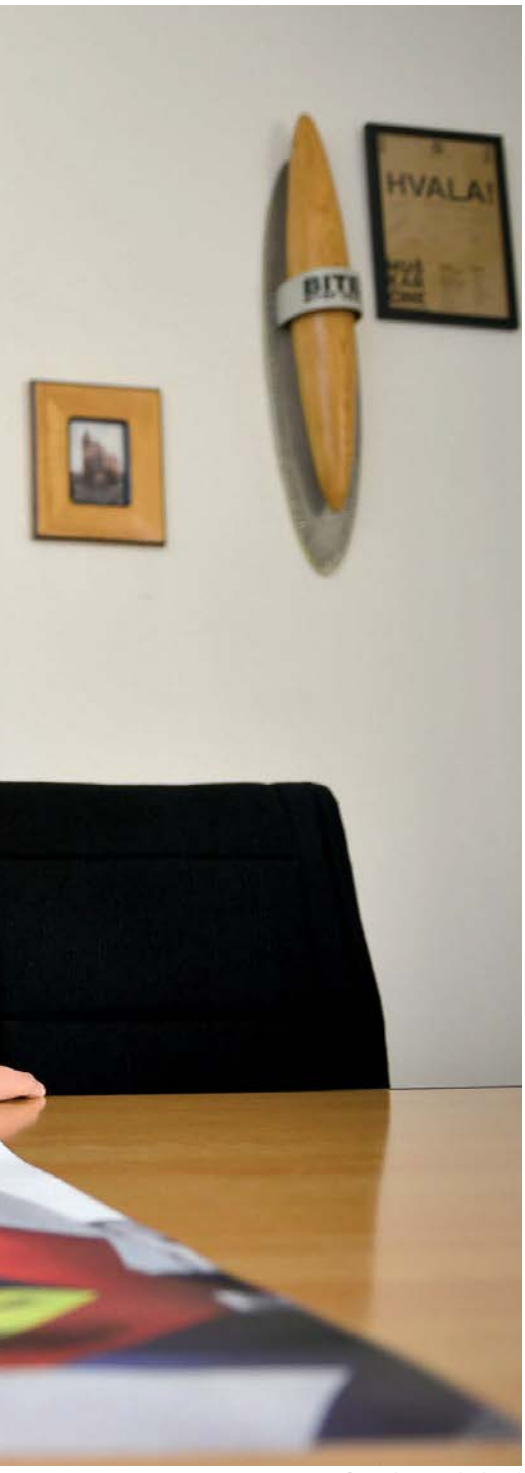
Intervju: **Anja Suša, rediteljka i selektorka Bitefa**

MOJ IZBOR

“Sve dok se ne dogodi neka vrsta kolektivnog osvešćivanja, sve dok ljudi ne shvate da je na sistem moguće uticati različitim mehanizmima, da se taj sistem finansira našim novcem i da zato mi imamo pravo i da nešto tražimo od njega, mislim da će nam biti ovako kako nam je”

Pedeseti Bitef ovog septembra biće deseti o čijem je programu i koncepciji odlučivala Anja Suša – prvo sa Jovanom Ćirilovom, prošle godine samostalno, a ove godine sa Ivanom Medenicom. Ujedno, biće to i poslednji Bitef u kome je angažovana kao selektorka. Od pre nekoliko dana Anja Suša boravi u Švedskoj zbog pripreme premijere *Urnebesna tama* Volframa Loca u Gradskom pozorištu u Helsingborgu. Tokom poslednjih pet godina režirala je 11 predstava u Švedskoj, Danskoj, Sloveniji, Hrvatskoj i Poljskoj. U Beogradu je poslednji put režirala pre dve godine.

Fotografije: Milovan Milenković

"VREME": Zašto ste odustali od kreiranja Bitefovog programa?

ANJA SUŠA: Upravo zbog moje velike zauzetosti i sve težeg usklađivanja sa obavezama na Bitefu. Ova odluka je doneta racionalno i hladnokrvno. Ja nikad nisam krila nezadovoljstvo statusom koji ima Bitef poslednjih godina, gotovo hroničnim nerazumevanjem između Bitefa i instanci koje finansiraju kulturu, i svojom nemogućnošću da to promenim. Nikad nisam bila raspoložena da ovladavam strategijama mimo onih čije je merilo profesionalna kompetencija i rezultat, a koje su nažalost potrebne u našoj sredini ako hoćete da vam nešto bude "završeno", što bi rekli Crnogorci. Naročito posle Jovanove smrti, morala sam da investiram veliku količinu energije u neke prateće aktivnosti koje ne spadaju u posao kuratora. Ta energija nije samoodrživa, potrošila se, i u jednom trenutku sam morala da se odlučim ili za nešto što mi donosi više radosti, a to je moj rediteljski rad, ili za borbu s vetrenjačama u Bitefu. Iskreno, sa punom svešću izabrala sam ovo prvo, jer mi se ovo drugo učinilo potpuno besmislenim.

Šta je posao selektora Bitefa, na koji način ste vi birali predstave?

Selektori Bitefa su oduvek primenjivali sve raspoložive metode. Danas je, naravno, to mnogo lakše nego što je bilo prvih godina Bitefa. Tada čujete za neku predstavu pa onda morate da otputujte u neki mali poljski grad da otkrijete Jeržija Grotovskog, kao što je to uradio Jovan na prvom Bitefu, ili morate da odete na mnogo festivala da biste došli do nečeg što je zanimljivo. Sada informacije mnogo brže putuju, ljudi su vrlo vešti u prezentovanju svog rada relevantnim festivalima i pojedincima. Poslednjih nekoliko godina velike pozorišne institucije i umetnici redovno putem njuzletera obaveštavaju festivale o svojim aktivnostima, što je neophodno zato što je produkcija velika. Koriste se, naravno, i preporuka i slučajno prisustvo na nekom mestu i sve druge strategije, pa i gledanje predstava na DVD-ju i putem linka, što izbegavamo i najmanje volimo, ali je nekad nemoguće videti predstavu uživo zato što se ritam pozorišta ne poklapa sa ritmom rada na selekciji. To, naravno, ima veze i sa smanjenim Bitefovim budžetom za putovanja. Vrlo često koristimo privatne boravke u inostranstvu da pogledamo predstave. Ovo govorim zato što se misli da je naš posao glamurozan, maltene putujete o trošku države, a vrlo često se u selekciji nađu predstave koje smo odgledali o sopstvenom trošku. Ali, to svi prihvatamo u cilju što boljeg rezultata.

Kvalitet tog vašeg rezultata ocenjuju kritičari i pozorišni stručnjaci, ali odlučujuću procenu donosi publika. Kakvo je vaše mišljenje o bitefovskoj publici?

Veoma je edukovana, s tim što ja mislim da ta edukovanost funkcioniše na nivou kolektivnog nesvesnog. Mislim da naša kulturna javnost nije naučila da vrednuje to što je među prvima u Evropi dobila jedan ovakav festival, koji spada u najrespektabilnije evropske festivale. Njegova reputacija je, verujte mi na reč, velika izvan granica naše zemlje, pa je Bitef jedno od najboljih naših diplomatskih sredstava. Postoji puno primera predstava velikih i respektabilnih teatarskih kuća, koje potpisuju autorske zvezde, nagrađivane na internacionalnim festivalima, koje kad dođu u Beograd, naprosto se ne susretnu sa publikom ili kritikom. To je velika enigma, gotovo na nivou onostranog. I zato kad me neko pita kako će neka predstava da prođe na Bitefu, ne mogu da odgovorim zato što je to zaista uvek u Božjim rukama. Takođe se nemali broj puta dogodilo da predstave koje imaju status autsajdera ili marginalnog pozorišnog događaja, odjeknu, postanu kultne. Sećam se takvih predstava iz vremena kada sam studirala, u mojoj generaciji se godinama prepričavala argentinska predstava cirkuskog tipa uličnog teatra *Vilja vilja*. A te godine je na Bitefu bilo mnogo čuvenijih imena i produkcija.

Maločas ste opisali Bitef kao diplomatsko sredstvo, što je i tema jedne od ovogodišnjih konferencija u njegovom pratećem programu. Koji su primeri te Bitefove delatnosti?

Mislim da je proteklih deset godina Bitef upravo s aspekta te teme veoma značajan jer je u to vreme, posle ratova na »

području bivše Jugoslavije, odigrao ključnu ulogu u regionu kada je teatar u pitanju. To je najmanje prepoznato ovde i to upravo od aktuelnih političkih struktura koje bi trebalo da kapitalizuju tu vrstu Bitefovog nasleđa zbog bolje komunikacije sa ostatkom sveta, a pre svega sa zemljama u neposrednom okruženju. Međutim, bez obzira na takvo nasleđe, naročito poslednjih godinu i po, Bitef je žestoko kritikovan. Stalno se poteže pitanje njegove relevantnosti, njegov značaj se umanjuje bez ikakvih argumenata, izvlače se površni paušalni zaključci uvredljivi za festival koji postoji 50 godina, a na kraju krajeva i za njegove goste koji su etablirani i mimo tog festivala. Zahvaljujući negativnom opštem diskursu, odnosno "konsenzusu" – da upotrebim reč koju je vaš list citirao u evaluaciji prošlog Bitefa – ovaj festival je povremeno trpeo veoma ozbiljne posledice. Za našu javnost je manje bitno što, recimo, britanski "Stage" ili "Gardian" pišu hvalospev o Bitefu, ili "Gazeta viborča", ili druge strane publikacije. Mi više volimo da se odmeravamo u nekim lokalnim vrednosnim parametrima, bitnije nam je šta se priča u čaršiji nego u svetu. I onda su posledice pogubne. Budžet festivala se iz godine u godinu smanjivao, pa je bilo sve teže i teže organizovati ga, i to je nešto što je na kraju krajeva i mene opredelilo u odluci da prestanem time da se bavim. To umara, troši energiju na pogrešan način, a ja bih i dalje volela da ne izgubim entuzijazam prema pozorišnoj umetnosti koji je, moram priznati, malo okrnjen radom u ovim okolnostima.

Među zamerkama publike i kritičara navodio se i utisak da Bitef traži od gledalaca da im se dopadne i da prihvate sve što je novo, iako svi znamo da sve što je novo nije i dobro.

Slažem se da nije, mada pitanje je za koga nije. Jer, potrebno je biti upućen u savremenu teatarsku paradigmu da bi se procenjivalo šta valja a šta ne. Mi publici nudimo ono što je prisutno u savremenoj izvođačkoj praksi, to je zadatak Bitefa. Šta je novo i šta je dobro su neodređene kategorije i podrazumevaju pluralizam mišljenja. Mogućnost izbora je jedan od osnovnih kriterijuma na kojima je ovaj festival počivao od osnivanja do danas. Bilo bi šteta odreći se toga da bi se osvojile simpatije čaršije, za koje mislim da nikad neće biti osvojene šta god da se uradi. Jer postoji u tome nešto što ima veze sa Radomirom Konstantinovićem i sa njegovom *Filozofijom palanke*, nešto što nikad nisam uspela da definišem osim kao ljubomoru koju rađa osećaj inferiornosti kad vam se nametne poređenje sa vrednostima do kojih je teško dobaciti. Bitef, naime, i to radi, nameće poređenje i odmeravanje u širem referentnom okviru, i bojim se da tu domaća pozorišta često ne izlaze kao pobednici. Kad ovo kažem, mislim na institucije okamenjene u mišljenju čiji je osnovni kriterijum broj prodatih ulaznica. Pozorište koje podrazumeva bilo koju vrstu rizika, nažalost, mora, i tako je u većini zemalja, da bude dotirano. To je obaveza države. Obaveza joj je i da takvo pozorište na neki način čak i nametne publici, jer samo tako se pomeraju granice percepcije. Država mora da štiti onu vrstu kulture koja ne može da opstane na tržištu. Jer, u kulturi rijalitija, šta opstaje na tržištu? Banalna ideja o pozorištu i tržištu učinila je da je poslednjih godina nama sve teže da selektujemo domaću predstavu za Bitef. Situacija je danas gora nego što je bila pre deset godina, kada su pozorišta ipak negovala neku vrstu smelog rizika sa neizvesnim ishodom, pa je i na Bitefu bilo više srpskih predstava. Ove godine su pozvane tri, od kojih su dve sa nezavisne scene a jedna od njih je naša produkcija.

U vreme početaka Bitefa, Mira Trailović i Jovan Ćirilov nisu imali tih problema – i publika i društvo su bili otvoreni i prema novostima iz sveta koje je Bitef nudio, i prema riziku o kome pričate.

Postoji Jovanova teza koju je često ponavljao: da su Bitef prvo podržali političari, mislio je na tadašnju garnituru političara predvođenu Milanom Vukosom, članom tadašnje gradske vlade, zatim ga je podržala publika Beograda gladna te vrste informacija, a da su struka i kulturna javnost uvek imale potrebu da relativizuju i omalovažavaju Bitef. Mislim da je ova njegova formulacija, iako se ne može u potpunosti primeniti na današnje vreme, bazično tačna. Mislim da ni danas ne postoji suštinsko razumevanje dometa ovog festivala i njegovog značaja za kulturnu politiku i uopšte politiku ovog grada i ove zemlje, uprkos deklarativnoj podršci koju Bitef svake godine dobije na otvaranju ili na uvodnoj pres-konferenciji. Mislim da se on godinama unazad, kao uostalom i cela kultura, tretira kao neka vrsta balasta, opterećenja, nepotrebnog troška, zato što je dobit od Bitefa nematerijalna. Više ne postoji tip političara kakav je postojao sedamdesetih ili šezdesetih godina, oni su osnivali Bitef ili Avinjonski festival, više nema takvih erudita i vizionara poput Žaka Langa, koji će ove godine, možda, doći u Beograd. Bitef je nastao na vrsti tradicije talasa pobede modernista nad konzervativcima. Pobedio je diskurs savremene, progresivne kulture. A mi se sada vraćamo tradiciji, baštini, kao jedinoj relevantnoj kulturološkoj matrici koja treba da sačuva naše nacionalno biće. To je konzervativni trend koji u ime očuvanja nacionalnog identiteta podržava retrogradne vrednosti. To je potpuno pogrešno jer srednjovekovna kultura nije jedina srpska kultura, i naše savremeno stvaralaštvo veoma doprinosi očuvanju kulturnog identiteta. To su političari šezdesetih shvatili i podržali, pa ih je zato u tome sledila i publika – koja nije imala drugog izbora nego da prati ono što joj je ponuđeno kao deo "glavnog toka", a Bitef je uvek to bio. Sada ovaj festival i još mnoge kulturne institucije suštinski ne razumeju ne samo instance na kojima se kultura promišlja i finansira, već i

nekakva, nazovimo je, kulturna javnost, mada joj termin "palanka" bolje pristaje. Mislim da je, osim ovoga, veliki problem i odsustvo solidarnosti među ljudima koji dele slične stavove i muke. Najtužnije mi je kada vidim da se i oni glože. Mislim da su propuštene mnoge šanse i da je mnogo toga izgubljeno, naročito za generaciju kojoj pripadam ja i za nekoliko narednih. Sve dok se ne dogodi neka vrsta kolektivnog osvešćivanja, sve dok ljudi ne shvate da je na sistem moguće uticati različitim mehanizmima, da se taj sistem finansira našim novcem i da zato mi imamo pravo i da nešto tražimo od njega. Dok se ne preuzme inicijativa, dok se ne osvesti da je neka vrsta samoinicijative i samoorganizacije (ali ovde ne mislim na preduzetništvo u kulturi, već na javni interes – bez nužne materijalne dobiti) neophodna da bi se nešto suštinski promenilo u kulturi, mislim da će biti ovako kako nam je. A to je loše, s tendencijom da bude još gore.

Pozorište koje podrazumeva bilo koju vrstu rizika, nažalost, mora, i tako je u većini zemalja, da bude dotirano. To je obaveza države

U programskom konceptu ovogodišnjeg Bitefa, koji sugeriše i njegov podnaslov "Na leđima mahnitog bika", vi i Ivan Medenica ste najavili predstave koje će se eksplicitno ili ne baviti katastrofom izbeglica, zatvaranjem granica, podizanjem zidova, evropskim izolacionalizmom i neokolonijalnim odnosom zapadne prema drugim kulturama i društvima.

Želeli smo da tematizujemo događaje koji drmaju Evropu poslednjih nekoliko godina, mahnitog bika u koga se pretvorila, promišljajući antičku alegoriju Evrope koja danas i te kako ima smisla u kontekstu promišljanja sveta u kome živimo. Potpuno je jasno šta se događa: izbeglice, zatvaranje granica, i nemogućnost Evrope da reši ove probleme i spase svoju dušu. Evropsko nasleđe koje se diči humanizmom i oslanja se na tu tradiciju, ozbiljno biva dovedeno u pitanje. Zato se sve predstave na neki način bave nekim od simptoma koji potresaju Evropu, a indirektno i ostatak sveta, pa ove godine na Bitef dolazi i nekoliko predstava van evropskog kontinenta, što je bilo uobičajeno za početke festivala. Bitef nikad nije izgubio tu potrebu, ali materijalne mogućnosti to nisu dozvoljavale. Ove godine su se srećom te mogućnosti malo popravile, pa je festival uspeo da dovede predstave iz Kine, Libana i Singapura. Dakle, sve predstave su političke i u dijalogu sa realnošću, bilo da to podrazumeva bavljenje temama koje deli čitava zajednica ili su pak intimističke prirode kao što je *Samo moje* Ane Dubljević i Igora Koruge, i libanska predstava *Jašući oblak* koja na dirljiv a umetnički autentičan način govori o bratu autora predstave Rabija Mruea. Suprotno od njih, predstava *Urnebesna tama* bečkog Burgteatra pogađa mnoge mete i probleme zapadne civilizacije. Predstave *Nad grobom glupe Evrope* Sebastijana Horvata iz Hrvatske i *Rodoljupci* Andraša Urbana iz Srbije vrlo se eksplicitno i direktno obračunavaju sa postjugoslovenskim patologijama u Hrvatskoj, odnosno Srbiji. Obe predstave su vrlo bliske našem iskustvu.

Malo se zna o vašim inostranim režijama...

Malo se zna zato što ja oklevam u distribuciji informacija, zato što nisam sigurna kako bi one odjeknule u našem kulturnom prostoru. Osim toga, antipatično mi je kad se ljudi hvale svojim postignućima u inostranstvu koja ovde niko ne može da vidi. To je pitanje mog vaspitanja i verovatno ima veze sa mojim moralnim ubeđenjima – neukusno mi je da šaljem dopise novinama da sam imala premijeru u Švedskoj, Danskoj, nekoliko u Sloveniji... Po meni, to ima smisla samo ako neka od tih predstava dođe do Srbije. Situacija kojoj sam izložena u našoj zemlji poslednjih godina me je prinudila, iako to nisam svesno nameravala, da svoj rad više orijentišem prema drugim sredinama koji su za mene i moj rad zainteresovane. Ako ne računam dve dečje predstave i predstavu *Maja i ja i Maja* u Bitef teatru, mene nema kao rediteljke u Beogradu, a ima me sve manje i kao građanke, zato što je moj rad sve više vezan za neke druge sredine. Nisam zbog toga nezadovoljna, naprotiv, zato što imam priliku da se bavim pozorištem u dobrim uslovima i na mestima gde je moj rad uvažen. To je na prvom mestu Švedska, gde sad radim predstavu *Urnebesna tama*, za koju sam dobila poziv još pre godinu dana, dok još nismo ni seleketovali predstavu Burgteatra koju ćemo po istom tekstu videti na Bitefu. Posle toga ću raditi u gradskim pozorištima u Upsali i u Geteborgu, posebno sam ponosna što ću u Geteborgu na velikoj sceni marta iduće godine režirati Čehovljev *Višnjik*. Mogu da najavim i projekat koji je u povoju, saradnju sa jednim od vodećih danskih pozorišta u Kopenhagenu, sa pozorištem Republik, sledeće jeseni. U martu sam imala premijeru u Poljskoj, Fasbinderovu *Krv na mačkinom vratu*. Ta predstava je doživela veliki uspeh u Poljskoj, što će, možda, inspirisati i neki od domaćih festivala da se za nju zainteresuje. Druge moje predstave, naročito skandinavske, najčešće nije lako uskladiti sa ritmom ovdašnjih institucija, ali, da budem iskrena, ni sa budžetom. U šali taj svoj rad u inostranstvu nazivam tajnom karijerom, zato što je prati mali broj ljudi – najčešće mojih saradnika, kao što su Maja Mirković, Igor Gostuški, Damjan Kecojević, Zorana Petrov, Igor Vasiljev, koji i sami sve češće rade u inostranstvu i koji su fantastični u svom poslu. Osim njih, čak ni članovi moje porodice ne uspevaju da vide sve moje predstave, pa ja ponekad imam krizu identiteta i pitam se kako da definišem svoje rediteljsko postojanje u drugim koordinatama od onih u kojima još uvek prebivam, makar po adresi iz lične karte. To donosi malu konfuziju, ali da ne ispadne da lamentiram: prihvatila sam to kao nomadski stil života kakav ima većina evropskih pozorišnih umetnika. Priznajem da ono što mi u takvom životu nedostaje jeste rad na mom jeziku, jer jezik je, zapravo, dom. Osim toga, u ovom trenutku, profesionalno imam sve što mi je važno i i te kako sam svesna svoje povlašćenosti i zahvalna zbog prilika koje dobijam. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Istorijski putokazi

Nedavno je u Muzeju istorije Srbije otvorena izložba o Svetom Savi. Čeka se na snimanje serije o dinastiji Stefana Nemanje, strpljivo se radi na pripremama filma *Otac*, objavljeni su i romani sa istom temom. Uskoro dolaze godišnjice, osam vekova od kada je Srbija postala kraljevina, kao i od godine kada je Srpska pravoslavna crkva dobila samostalnost. Koje su autentične vrednosti koje je svojim životom i delom predstavljao Sveti Sava, a koje bi, prevedene na jezik današnjice, mogle da nam služe kao uzor

Monah, teolog, diplomata, prosvetitelj, besednik, književnik, zakonodavac, državnik, prvi arhiepiskop samostalne Srpske crkve. Ove uloge i činjenja Svetog Save prikazuje izložba *Sveti Sava Srpski*, nedavno otvorena u Istorijskom muzeju Srbije. Iako će se lako nametnuti "formalni" razlozi za održavanje izložbe, kao što su godišnjice koje dolaze – osam vekova od kada je Srbija postala kraljevina (2017), i isto toliko od samostalnosti Srpske pravoslavne crkve (2019), njen autor dr Andrej Vujnović kaže za "Vreme" da je ona pripremana dugo, ali da je sticajem okolnosti tek sada otvorena.

"Ja sam se dvadeset godina bavio Svetim Savom, to je velika tema. Reč je o izuzetnoj ličnosti i postoji dosta toga pisanog, kako onoga što je on napisao tako i o njemu što je valjalo pročitati, ali autentičnog muzejskog materijala ima veoma malo i to je otežavalo posao na koncipiranju i na realizaciji izložbe", kaže Vujnović. Izložba sadrži arhivsku građu, kopije ikona, čuvenu mileševsku fresku rađenu za vreme života Svetog Save, kao i manje poznati portret iz paraklisa Svetog Simeona u Studenici, koji je takođe živopisan za vreme svetiteljeva života, zatim fotografije zadužbina, interaktivnu mapu njegovih putovanja, a najvredniji eksponat je žezlo za koje se smatra da je pripadalo Svetom Savi, a koje se inače čuva u riznici manastira Mileševa. Patrijarh SPC-e Irinej je otvarajući izložbu kazao, između ostalog, da je Sveti Sava pokrenuo točak istorije i kulture našeg naroda.

Izložba je neka vrsta vodiča kroz delovanje i život Svetog Save, a i prikazuje kako je slavljen kod drugih naroda, Rusa, Bugara, Grka, Rumuna, kao i kasniji odnos prema njemu, te kako se njegov kult u srpskom narodu gradio i menjao.

"Imamo dva lika Svetog Save – jedan su *naslikale* hagiografije i taj Sveti Sava je prikazan u visokom teološkom stilu. Međutim, desilo se da je s padom srpske srednjovekovne države postajao sve istaknutiji narodni, popularni lik Svetog Save. Taj narodni kult njegovom svetlom istorijskom i hrišćanskom liku dodaje tamnu senku. On, npr. postaje zaštitnik vukova koji ume da bude vrlo surov prema ljudima i spreman je da ih žrtvuje zverima", objašnjava Vujnović, dodajući da se u vremenima kada je snaga Crkve, za vreme urušavanja države, takođe slabila, javila u narodu potreba "iz donjih slojeva duše" za nekim manje prosvećenim Savom, koji nije takav podvižnik kakav istorija govori da jeste bio, za Savom koji je nalik na boga starih "prirodnih religija".

VREDNOSTI KOJE (NE) PROLAZE

Kada je reč o istoriji, ona je, osim što je učiteljica života, sklona da bude (zlo) upotrebljena i tumačena po "željama" i potrebama onog ko je tumači. Takođe, u opasne tendencije spadaju njeno nekritično slavljenje, ali jednako i odbacivanje značaja prošlosti i njenih vrednosti. Konačno, još jedna zamka krije se u pokušaju da se istoriji nametnu sopstvena merila, pa da se kroz naočare savremenosti sudi jednom prošlom vremenu, zanemarujući njegov kontekst i shvatanja. Iza svih tih zastora važno je prepoznati koje su prave vrednosti koje bi, prevedene na jezik današnjice, mogle da služe kao uzori.

Iz tog ugla postavlja se pitanje kako bi se moglo opisati autentično *svetosavlje*, koje su vrednosti koje ono nosi.

Andrej Vujnović govori o Savinoj težnji za stalnim duhovnim usavršavanjem, o posvećenosti da u svakom aspektu svog delovanja uradi najbolje, bilo da je reč o dovođenju najboljih majstora da oslikaju crkve ili o smirivanju sukoba u zemlji. "Sveti Sava je do Nemanjinog dolaska na Svetu Goru, nekih pet, šest godina, živeo strogo asketski, prvo u ruskom manastiru Sveti Pantelejemon, a onda u grčkom Vatopedu. Nemanjinim dolaskom stvari su se promenile. Njih dvojica uspevaju da, uz sve romaneskne zaplete, dobiju manastir

SA OTVARANJA: Gosti izložbe

Hilandar za srpske monahe. I Sveti Sava pravi u jednom trenutku otklon od dotadašnjeg monaškog života, smatrajući da je njegova želja da individualno dosegne vrhunske hrišćanske vrednosti egoistična i vraća se u Srbiju."

Vizantija se urušila, a Srbiju je razarao građanski rat između njegove braće, Vukana i Stefana. Savina uloga u smirivanju situacije u zemlji je bila velika. Kasnije, kada su njegovi sinovci, sinovi Stefana Prvovenčanog, ušli u sukob oko prestola, Savinom zaslugom je, tvrde istoričari, i ova epizoda srpske istorije prošla bez krvi.

NEMANJIĆI NA FILMU

Osim izložbe, priprema se i planira još nekoliko umetničkih projekata o Svetom Save odnosno dinastiji Nemanjića. Radiotelevizija Srbije je najavila snimanje serije *Krunisanje Stefana Prvovenčanog: Prva nemanjićka kraljevina*, koje će imati 12 epizoda, a biće rađena po tekstu Gordana Mihića. Početak je najavljen za jesen 2017. Upitan, marta ove godine, da li postoje neke veze iz vremena Nemanjića sa današnjim vremenom, u izjavi za RTS Mihić je kazao, između ostalog, da mu deluje da se polazi od slične stvari kao pre 800 godina – pitanje Istoka i Zapada, ko će nam pomoći, šta treba da uradimo, "kako smo pravili velike crkve, kako smo istovremeno pravili i velike grehe i kako smo konačno uspeli da tu prvu srpsku državu očuvamo skoro 200 godina." Zatim je, opisujući književno umeće Stefana Prvovenčanog, zaključio da nam to govori koliko je vladar iz prvih godina trinaestog veka bio obrazovan, kulturan i talentovan, koliko je držao do kulture i obrazovanja za razliku od skoro svih današnjih političara.

Potaknuti činjenicom da ne postoji film o Svetom Savi, a istovremeno uvereni u ogromnu važnost snimanja takvog filma, grupa ljudi osnovala je fondaciju "Nasleđe Otaca", da bi tu ideju realizovala. Film će se zvati *Otac* i govoriće o Stefanu Nemanji i Svetom Savi. Jedan od ključnih ljudi u projektu, kao i ko-scenarista *Oca* uz Vladimira Petrovića, jeste đakon Nenad Ilić. Objašnjavajući koje su vrednosti, ključne i bezvremene koje predstavlja Sveti Sava, a zbog kojih smatra da je izuzetno bitno da se on "uprisutni" u umetnosti, Nenad Ilić za "Vreme" govori o onome što je Sveti Sava pisao i što je živeo: "U svojoj čuvenoj, žičkoj besedi o pravoj veri on kaže da apostoli, koji su krenuli da šire veru po svetu, nisu stigli do nas, ali njihovi nastavljači jesu i njemu je dato da tu veru da svom narodu; da ispravimo greške i nastavimo dalje zato što smo dobili nepojmljiv dar – da ne umremo nikad. To je sablažnjivo jednostavno – postoji mogućnost da ne umreš, da se postojanje već u ovom životu raširi na večnost, da večnost uvedeš u sadašnji život i da preko toga, preko večnoga, procenjuješ smisao ovih odnosa, pojedinačne i zajedničke podvige." U onome kako je Sveti Sava živeo, Nenad Ilić vidi život na krstu, ne u mučeničkom smislu, već kao življenje razapetosti između duhovnog i zemaljskog, razapetosti koja pokazuje da stvari koje se predstavljaju kao nespojive, nisu nužno osuđene na "ili – ili" postojanje. "Nasuprot onima koji tvrde da je to nemoguće, on je pokazao da politika i moral mogu da se spoje, da je moguće biti veliki asketa, a istovremeno biti odličan diplomata, spojiti ono duhovno, nebesko sa veoma konkretnim. On je, takoreći, izvučen sa Svete Gore gde mu je bilo najbolje, i vraćen u blato Srbije, pune sukoba, da se bavi političkim i ekonomskim »

Detalji sa izložbe *Sveti Sava Srpski*

problemima. Takvo spajanje je zavet koji nam je ostavio Sveti Sava, ali nama je često lakše da idemo u krajnosti, u jedne ili druge ekstreme i da se 'nišanimo' iz tabora." Kao tačka u kojoj bi mogli da se slože svi kada je reč o Svetom Savi, bez obzira na versku (ne)pripadnost, za Nenada Ilića je Savino delanje koje je celi njegov život bilo oslobođeno od ideologije i vođeno nečim višim od njega samog. "Ako sledimo i svedočimo istinu, ako se oslobodimo svih ideologija, mi ćemo uvek biti na tragu svetosavske priče. Svetom Savi su verovali zato što su znali da ne radi za sebe, da sebe ne postavlja kao vrhovnog sudiju i vrhovni cilj, već je vođen vrednostima većim od sebe." Ilić ističe da je ideja filma *Otac* upravo bila da se predstavi jedan obrazac, ključ koji je postavio Sveti Sava – a tiče se ovog mosta između prividno suprotstavljenog – i koji prikazuje kako je jedan talentovani mladić iz vladarske porodice postao duhovni svetionik. Naravno, za snimanje kvalitetnog filma, poduhvata dostojnog onoga o kome je reč, nedostaju finansijska sredstva, pa je film *Otac* projekat koji čeka da bude realizovan. Po rečima Nenada Ilić, film načelno ima veliku podršku, ali se traži "kritična masa": "Film će biti snimljen u trenutku kada se ta kritička masa ljudi stvori, bez obzira kolika ona bila. To će značiti da je došao trenutak za autentičnu obnovu srpskog naroda, bez obzira na to u kojoj meri će ona biti obeležena hrišćanskim nasleđem ili ne", kaže Ilić dodajući da je nezamislivo govoriti o društvu danas, bez njegovih korena. "Neophodno je kreativno prevoditi istorijsko nasleđe za savremenost, ali ako odbacimo to nasleđe, mi gubimo tlo i plutamo anestezirani u bezvazdušnom prostoru. I tako ne možemo da učinimo ništa." U međuvremenu, dok se strpljivo radi na realizaciji filma, sprema se i roman *Otac* inspirisan scenarijem, u stvari događajima kojima će se baviti film – duhovnim sazrevanjem Svetog Save i njegovim povratkom u Srbiju.

U ROMANIMA

Poslednjih godina izašlo je više romana koji govore o nekim od vladara iz loze Nemanjića. Među njima je i ilustrovana knjiga o Stefanu Nemanji, autora Vladimira Kecmanovića i Dejana Stojiljkovića, *U ime oca*. Ona je prva iz trilogije, dok su ostale planirane tokom narednih nekoliko godina. Kako Dejan Stojiljković objašnjava za "Vreme", "krivac" je Dragan Bjelogrlić, koji ih je angažovao da napišu tritment za seriju o Nemanjićima, koja, nažalost, nije realizovana. Pošto su već imali dosta materijala, Kecmanović je došao do ideje da naprave knjigu koja bi bila "za sve od 7 do 77 godina", zatim su angažovali ilustratora Dragana Paunovića i stvari su se složile. Stojiljković se, inače, već duže bavi izučavanjem srpskog srednjeg veka, napisao je i roman koji se odigrava u tom periodu, *Duge noći i crne zastave*. Govoreći o važnosti Svetog Save za obrazovni sistem u Srbiji, naš sagovornik kaže: "Skoro mi je jedna gospođa, inače prosvetni radnik, rekla da ona uopšte ne ceni Svetog Savu, jer on, po njoj, nije učinio ništa za školu i obrazovni sistem, nego ga, eto, Crkva tako nameće. Gospođa je diplomirani filolog i o Svetom Savi zna ono što je učila na fakultetu studirajući književnost. Znači – vrlo malo. Iznenadila se kada sam joj rekao da je Sveti Sava prvi približio običnom narodu pismenost i znanje koji su do tada bili rezervisani isključivo za vlastelinske sinove tako što je osnivao škole koje su zajedno pohađala i sebarska i gospodska deca. To je bila revolucija u obrazovanju, ne samo za tadašnju srpsku državu već celu Evropu i šire. To je temelj današnjeg srpskog obrazovnog sistema. Ali eto... Jedna osoba koja danas radi u tom obrazovnom sistemu ne da o tome ne uči decu – već taj podatak i ne zna. Eto vrednosti koje predstavljaju Nemanjići i Sveti Sava posebno, ingenioznost, istrajnost, težnja opštem dobru, odricanje od prolaznih 'vrednosti' ovog sveta." ¶

JELENA JORGAČEVIĆ

CATTLEYA I **RAICINEMA** PREDSTAVLJAJU

OD AUTORA **ACAB** I **TV SERIJE GOMORA**
STEFANO **SOLLIMA**

PIERFRANCESCO **FAVINO**
ELIO **GERMANO**
CLAUDIO **AMENDOLA**

SUBURA

ARTWORK BY HIGH

SAMO U BIOSKOPIMA

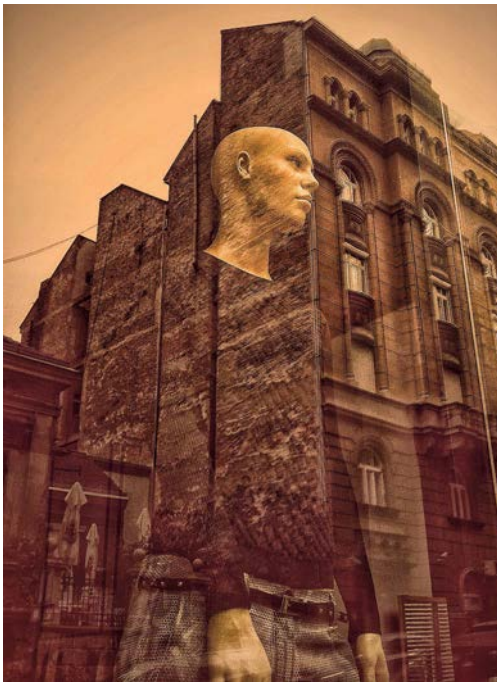
CATTLEYA E **RAI CINEMA** PRESENTANO UN FILM DI **STEFANO SOLLIMA** **"SUBURRA"** **PIERFRANCESCO FAVINO** **ELIO GERMANO** **CLAUDIO AMENDOLA** **ALESSANDRO BORGHI** **GRETA SCARANO** **GIULIA ELETTRA GORIETTI** E CON L'AMICHEVOLE PARTECIPAZIONE DI **ANTONELLO FASSARI** E CON LA PARTECIPAZIONE DI **JEAN-HUGUES ANGLADE** SOGGETTO **GIANCARLO DE CATALDO** **CARLO BONINI** **SANDRO PETRAGLIA** **STEFANO RULLI** SCENEGGIATURA **SANDRO PETRAGLIA** **STEFANO RULLI** **GIANCARLO DE CATALDO** **CARLO BONINI** TRATTO DAL ROMANZO **"SUBURRA"** DI **GIANCARLO DE CATALDO** E **CARLO BONINI** EDITO DA **GIULIO EINAUDI EDITORE** FOTOGRAFIA **PAOLO CARNERA** MONTAGGIO **PATRIZIO MARONE** CASTING **LAURA MUCCINO** COSTUMI **VERONICA FRAGOLA** SCENOGRAFIA **PAKI MEDURI** SUONO **MARICETTA LOMBARDO** DIRETTORE DI PRODUZIONE **FRANCESCO MORBILLI** AIUTO REGIA **ENRICO ROSATI** OPERATORE DI MACCHINA **IVAN CASALGRANDI** ORGANIZZATORE GENERALE **ALBERTO SAMMARCO** DELEGATO DI PRODUZIONE **GIANLUCA LEONCINI** PRODOTTO DA **CATTLEYA** CON **RAI CINEMA** UNA COPRODUZIONE ITALIA – FRANCIA CON **LA CHAUVE SOURIS** E CON **COFINOVA 11** E **CINEMAGE 9** CON LA PARTECIPAZIONE DI **CANAL+** **CINE+** **INDIE SALES** **INDIE INVEST** E **HAUT ET COURT DISTRIBUTION** PRODUTTORE ESECUTIVO **MATTEO DE LAURENTIIS** COPRODUTTORI **ERIC NÉVÉ** **NICOLAS ESCHBACH** PRODUTTORE DELEGATO **GINA GARDINI** PRODOTTO DA **RICCARDO TOZZI** **GIOVANNI STABILINI** **MARCO CHIMENZ** DIRETTO DA **STEFANO SOLLIMA**

cattleya Rai Cinema CANAL+ MCF

WWW.MCF.RS

Pogledaj me već jednom

U toku je 25. izdanje Belefa, a na njegovom programu su 18 koncerata, sedam pozorišnih predstava, tri opere, modna revija, i izložba fotografija koja ih, moglo bi se reći, sve povezuje. Autorka Vesna Ćorović Butrić ju je nazvala *Duhovi – Beogradske lutke iz izloga*. Postavljena je duž zida dvorišta Kapetan Mišinog zdanja okrenutog ka pozornici, pa se i program Belefa i svako ko se tu nađe ogleda u njoj, a da to ne zna.

Upravo ta, neprimetna prisutnost deo je priče ove izložbe i priče o njoj.

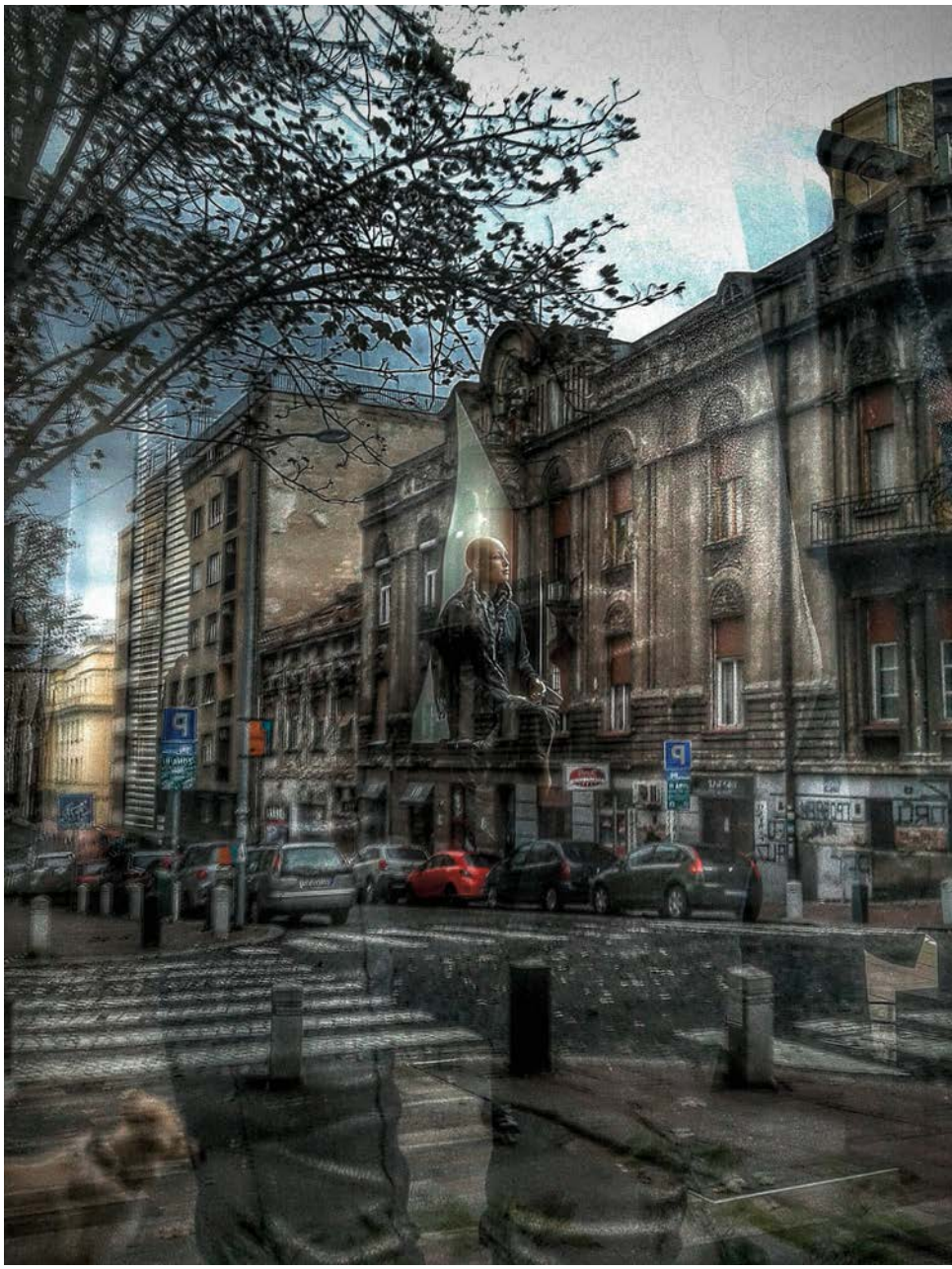
Na fotografijama su odrazi u beogradskim izlozima, ono što se u trenu ugleda kroz njih i u njima. "Nastale su jednim klikom kamere mog malog mobilnog telefona, na putu kojim prolazim svakog jutra od kuće do zgrade Radio Beograda", kaže Vesna Ćorović Butrić, autorka izložbe *Duhovi – Beogradske lutke iz izloga*. Vesna Ćorović Butrić piše knjige za decu, i u Radio Beogradu uređuje Program za decu i mlade – ili obrnuto. Za knjigu *Ulica na ljuljaški* dobila je nagradu "Neven", za roman *Ostaviti kod Ruže* nagradu "Rade Obrenović", za *Biću snovoslagač* nagradu za monodramu, i tako dalje. Vesna Butrić Ćorović nije fotograf, a *Duhovi* su njena prva izložba.

"Ja hodam i gledam. I vidim. Prvo sam ugledala Baš Čelika. Bio je to eksponat u izlogu Art hola u zgradi Politike, deo izložbe budućih kostimografa. Gledao je ulicu, a ulica njega. Uzela sam mobilni, i

**Fotografije Vesne Ćorović Butrić,
mala škola uočavanja neprimetnog, a prisutnog**

uspela da zadržim tu sliku u slici", priča Vesna Butrić Ćorović.

Zašto je izložbu nazvala *Duhovi*? "Ne verujem u magije, ni bele ni crne, ali kad sam tu prvu fotografiju prebacila na kompjuter, svašta se pokazalo. Videla sam šta sve vidim, a nisam toga svesna zato što pogled kratko traje. Svest se lako zavara, vidimo ono što očekujemo da ćemo videti, a ne ono što nam se pokazuje. Zato i nemamo naviku da vidimo. Kad me je Baš Čelik tome naučio, počela sam da hodam ulicama kao da ih prvi put vidim, gledala sam zgrade, ljude, izloge. Dve lutke okrenute ka ulici gledaju ljude kroz napušteni izlog. Uz njih, priče, mnogo priča. Kao da zovu da ih vidiš, istražiš. Kad ih primetiš, pojave se i razni duhovi, ugledaš ih u izlogu. Zastanu ili samo prođu. Ove fotografije su ih sačuvale." Svi je pitaju, kaže, kako je radila fotografije, da li je koristila fotomontažu, duplu ekspoziciju, ili neki sličan trik kojim je postigla spajanje više ravni u jednoj. "Baš ništa od toga! Onom što ostane na zapisu fotografije malo sam dodavala ili oduzimala boju, stavljala u kontrast – i to je sve. Sve se postiže traganjem za trenutkom i za svetlom."

A i jedno i drugo nalazi u izlozima. Čega sve tu nema – kaže. "Gledam ih svakog dana pa sam naučila svašta da vidim u njima. Jednu od njihovih lutki sam najčešće koristila, zvučaće smešno, ali kao da smo se združile. Uvek je lepo obučena, dostojanstvena i blago setna kao da »

nekog čeka. Zato se jedna od fotografija na kojoj je ona zove *Pa pogledaj me već jednom*. A taj neko nikako da je pogleda. Te lutke koje se vide kroz izlog i odrazi koji se vide na njima smo mi. Samo, niti mi vidimo sebe, niti nas drugi vide."

Prvu zvaničnu potvrdu da to što radi ne zanima samo nju, Vesna je dobila iz časopisa "Republika", koji je pre dve godine objavio njene fotografije. Kad je ovogodišnja komisija Skupštine grada pregledala projekte koji su konkurisali za sufinansiranje, fotografije Vesne Butrić Ćorović videla je Gordana Predić iz Upravnog odbora Belefa – tako su *Duhovi* ovog leta stigli do Kapetan Mišinog zdanja.

Fotografije su inicirale priče koje će uskoro objaviti RTS izdavaštvo. Zbirka se zove *CCC uličnе priče*, po jednoj od priča o devojci zbog koje ljudi cokću: odevena je u utegnute pantalone i majicu sa dubokim dekolteom, ima visoko podignute svoje ili lažne grudi, upadljivo je našminkana, ima napućene svoje ili veštačke usne, naslonjena je jednom nogom na zid velikog marketa. Svi u redu za kasu samo u nju gledaju kroz velik izlog. Kako ko izađe iz marketa, prezrivo je odmeri od glave do pete. Dve bakice odevene u šanel-kostime različitih boja sa štapovima, krenu ka devojci neočekivanom brzinom za njihove godine, počnu da mašu štapovima, i ostali, očekujući da će je nagrditi, počnu da navijaju. Međutim, desi se nešto što nisu očekivali. "U zbirci su priče-fotografije, nešto što ugledam i o čemu izmislim priču. Možda je to posledica dugogodišnjeg rada sa decom i mladima. Ali, šalu na stranu: poslednjih godina izučavam Valtera Benjamina, nemačkog filozofa koji je pred nacizmom bio primoran da izvrši samoubistvo. U jednom tekstu on govori o reprodukciji, o odvajanju originalnog dela i reprodukcije. Da li je ovo reprodukcija stvarnosti ili stvarnost? Izlozi pružaju dobar materijal za razmišljanje na tu temu."

Fotografije *Duhova* beogradskih izloga postavljene duž zida pomenutog na početku teksta, zaštićene su kliritom pa izgleda kao da su u izlogu. Namerno. Lebde na vetru, takođe namerno. Na njihovoj površini ogledaju se programi 25. Belefa i svako ko tuda prođe, a da to ne zna dok ne nauči da vidi sebe i druge oko sebe. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Sve najbolje s one

Utisci Jugoslava Pantelića, direktora Jugoslovenske kinoteke, o upravo završenom Pulskom filmskom festivalu

Samo osam godina mlađa od u svetu najstarijeg Venecijanskog filmskog festivala, Pula poslednjih godina trči trku života, bolje reći maraton, koji sasvim dobro podnosi. Tim sa direktorkom festivala Gordanom Restović na čelu, te umetničkim većem koji čine Hrvoje Pukšec, Tanja Miličić i Majk Dauni, uspeo je da Puli povrati potreban značaj koji je dugo bio izgubljen.

Film *S one strane* Zrinka Ogreste očekivano je u Pulskoj areni ponovio trijumf sa poslednjeg izdanja beogradskog Festa. Ovaj hrvatsko/srpski film nagrađen je sa čak sedam Arena, koje podrazumevaju sve takozvane glavne kategorije (najbolji film, režija, scenario, glavna ženska i muška uloga). To znači da su, pored Ogreste, zaslužene Arene dobili i scenarista Mate Matišić, glumac Lazar Ristovski, koji je i koproducent ovog filma, te glavna glumica, izuzetna Ksenija Marinković.

Uz već godinama primetan manir hrvatskih producenata da čekajući strane međunarodne festivale preskaču prisustvo na nacionalnom festivalu (to najčešće nije uslov za prikazivanje filma u inostranstvu), stiče se utisak da je oskudan broj domaćih premijera bio uslovljen i izvesnošću pobede Ogrestinog filma već nagrađivanog na drugim festivalima. Iz ovog ili onog razloga, *S one strane* gotovo da nije imao konkurenciju u, za Pulski festival, najbitnijim kategorijama i – došlo je do zasluženog trijumfa. Od dva potencijalna konkurenta Ogrestinom filmu (*Sve najbolje* Snježane Tribuson i *Život je truba* Antonija Nuića, Fest 44), Nuićev poslednji učinak bio je izopšten iz konkurencije, a razlog je Majk Dauni, koji je producent *Trube* ali i jedan od članova umetničkog veća festivala. Nuićev *Život je truba* ovako je ispao žrtva, jer u pitanju je film koji je lako mogao da bude nagrađen u više kategorija. *Sve najbolje* Snježane Tribuson prijatno je iznenađenje ovogodišnje Pule. Za ulogu u tom njenom filmu Goran Navojec je zasluženo nagrađen za najbolju mušku

strane

Fotografije: Slaven Radolović

POBEDNICI: Film *S one strane* Zrinka Ogreste, Ksenija Marinković i Lazar Ristovski

epizodu. U međunarodnom programu takođe zasluženo trijumfovao je film o zabranjenoj ljubavi *Nezakonito* Rumuna Adrijana Sitarua.

Međutim, ovogodišnji festival u Puli bio je u znaku jedne glumice. Njeno ime je Ksenija Marinković, a nepravedno je nagrađena samo za glavnu ulogu u filmu *S one strane*. Žiri je bez problema ovu veliku umetnicu mogao da nagradi i za ulogu dijametralno drugačiju od one koju je ostvarila u Ogrestinom filmu a isto sjajnu, za ulogu u filmu Snježane Tribuson. Za razliku od lika žene koja u društvenoj i ličnoj tranziciji doživljava kulminaciju problema pripadnosti (*S one strane*), u filmu *Sve najbolje* Ksenija Marinković daje fantastičan omaž Štefici Cvek iz popularnog Grlićevog filma *U raljama života*, te na briljantan način ostvaruje ulogu gubitnice koja, verujući da to možda nije, uz splet samoobmana i klasičnih zabuna dolazi, baš kako i treba, za Božić do svoje nagrade. Zapaženu ulogu u ovom filmu ostvario je i Bogdan Diklić.

O značaju festivalskih premijera možda najbolje govori iskustvo filma *Hjuston imamo problem* slovenačkog reditelja Zige Virca, koji je iako bez velikog uspeha imao distribuciju u većem delu ex-Yu prostora, a ispostavilo se da je festivalski hit. Dokumentarna satira o jugoslovenskom svemirskom programu, sa Titom u glavnoj ulozi, film je vredan pohvale, ali i povratka pred publiku uz adekvatnu medijsku afirmaciju. Nakon što pogledate Vircovu majstoriju, s pravom se zapitate kako je moguće da ga neko (distributer) nije pretvorio u pravog pljačkaša bioskopskih blagajni čitave regije.

Za razliku od nacionalnog, program manjinskih hrvatskih koprodukcija bio je za učesnike znatno opasniji teren, na kome je trijumfovao rediteljski debi dvostruke (sada trostruke) dobitnice Zlatne Arene, Mirjane Karanović. Njen film *Dobra žena* nagrađen je za najbolju hrvatsku manjinsku koprodukciju, što je značajno priznanje poznatoj glumici i kao rediteljki.

Za potpisnika ovih redova, osim pomenute glumice Ksenije Marinković, događaj 63. Pule bilo je pretpremijerno emitovanje prve dve epizode najnovijeg projekta Dalibora Matanića, TV serije *Novine*. Snimana u Rijeci po scenariju Ivice Đikića i sa Brankom Katić u glavnoj ulozi, *Novine* su prva serija ovih prostora koja kvalitativno dostiže, u svakom smislu, one inostrane programe zbog kojih plaćamo skupe pretplate kablovskim operaterima. Život novinara, ali i onih koji rukovode (ili to žele) njihovim profesionalnim a samim tim i privatnim životom, sasvim će sigurno prevazići regiju i ostvariti uspeh na međunarodnom tržištu. Bravo za Matanića, prošlogodišnjeg Spartaka Pulske arene (*Zvizdan*).

Bila je to produkciona godina (2015), koja tek treba da bude prevaziđena na nekom novom, nadam se već sledećem izdanju Pula film festivala, koji sasvim je sigurno – ide napred. ¶

JUGOSLAV PANTELIĆ

In memoriam:
Peter Esterhazi
(1950–2016)

Plemić bez konvencija

Foto: M. Milenković

Ima li u savremenoj mađarskoj književnosti nekog "normalnog" pisca? Ima ih, dakako, ali takvi niti su veliki niti su mnogo zanimljivi. Kao i sam taj čarobni jezik koji im je instrument, a koji je nastao, razvio se i postoji izvan indoevropskog sistema, i veliki pisci savremene Mađarske su posve izvan bilo "zapadnih" bilo "istočnih" standarda vrsnoće, stilskih, tematskih, senzibilitetskih: Krasnahorkai, Kertes, Nadaš, Konrad, Grečo, Darvaši... Esterhazi, naposletku, a zapravo pre svih. Od njega je nekako, tamo u godinama "gulaš komunizma" započela priča o jednoj sasvim novoj mađarskoj književnosti (nemalo povezanoj s vojvođanskim prevratnicima poput Tonaija i Vegela).

Kada se o njemu povede priča, svi se prvo opsete njegovog prijateljstva, ali i suštinske književne i intelektualne srodnosti i preplitanja s Danilom Kišom, tolikog da je celu jednu Kišovu priču ukomponovao u svoj roman – parafrazirajući tako ironijski famoznu "aferu plagijat" kojom će Kiša čaršija polako otpraviti ka grobu. Takođe, svi se uhvate za negde i pomalo tabloidnu, skorojevićima valjda rajcajuću činjenicu njegovog prezimena, to jest, pripadnosti najznamenitijoj mađarskoj plemićkoj porodičnoj lozi. Da je Esterhazi do toga držao, na onaj pogrešan način, svet bi ravnodušno istrpeo samo još jednog dosadnjakovića i sterilnu budalu koja nosi samu sebe naokolo kao hodajući spomenik, no umesto toga, Esterhazi je svom prezimenu, to jest svojim precima, posvetio monumentalnu hroniku u kojoj nema ničega pasatističkog, liciderski sentimentalnog i uopšte *plavokrvstvujućeg*, a ima koječega gotovo pa gombrovičevski subverzivnog i raspusnog (Harmonia Caelestis), da bi je potom superiorno i u mnogo smislova odvažno dopunio, nakon traumatičnog saznanja da je njegov otac, figura ljubavi i autoriteta, bio postojani doušnik boljševičke tajne policije (Ispravljeno izdanje) u čemu bi bilo neke razgaljujuće istorijske ironije, samo kad ne bi bilo tako prokleto stvarno.

Tako se, uostalom, pisac suočio i sa sopstvenom smrtnošću, idući joj u susret manirom književnog istraživača bez granica: *Dnevnik o gušterači* knjiga je koju je ispisala njegova sopstvena smrtna presuda, pre neki dan realizovana; tačnije, jošte živi i lucidni Esterhazi je odlučio – jer je mogao, umeo, znao, smeo – da intervenište u odluku smrti, da joj oduzme zadovoljstvo da ostane neprokomentarisana, da ima poslednju reč; tišina joj je na koncu svakako ostala, ali to je samo tišina tela koje je završilo s procesom propadanja, a ono što je bio Esterhazi Peter, to je i dalje tu, mimo svake smrti, sa ili bez pankreasa.

Bio je neretko "težak" za čitanje i prihvatanje, njegove vas knjige nisu emotivno vezivale na onaj način koji je svakom čitaocu (pa tako i ovom) po naravi stvari tako drag, zapravo se stalno migoljio iz svake odveć raspoznaljive topline i blizine, subvertirao empatiju, kao da je nešto u njemu, ili nešto u njegovom književnom tekstu, bilo odviše krhko da bi to moglo da podnese, a da se ne ogoli do kraja, da se ne obesformi izvan kontrole. A forma je sve u našim bednim malim srednjoevropskim državama i kulturama, zar ne? Samo, nije to ta forma, to je neka sasvim druga, antitradicionalna ali bogme i po strani od svakog postmodernizma ili novokanonizovanog ne znam već čega, ekskluzivno esterhazijevska, bilo da piše o majci, ocu, seksu, fudbalu, tlapnjama "mađarstva" ili, konačno, o sopstvenom pankreasu-ubici.

Smanjuju se naše zemlje, s njima i naš svet, smanjila se evo i Mađarska za poslednjeg i najvažnijeg Esterhazija, mada opet i nije, jer sve što ga je načinilo onim što jeste i dalje je tu, samo on više ne prisustvuje sopstvenom značaju, s kojim ionako nije znao šta bi, kao i svako dostojno ljudsko biće, pa ga je radije zatrpavao svačim što bi mu došlo pod ruku, a čitalac bi onda uranjao u taj maestralno organizovani krš ne bi li tu, jelte, napravio malo reda. Evo, sad je sve tu, ali neće se taj Esterhazi dati muzealizaciji, ko zna kakve zvrčke i mine je postavio za one koji bi ga proveli tuda, sad kad im je najzad naizgled bezopasan. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Ne gubite vreme.
Čitajte ono što je bitno.

www.vreme.com

POSLE BREGZ

Nova premijerka Velike Britanije je po zanimanju geografičarka, što je u engleskim akademskim krugovima oduvek bila veoma cenjena profesija. Predviđa se da će politiku da vodi više kao Angela Merkel nego kao Margaret Tačer, i da Evropskoj komisiji neće biti nimalo lako da sa njom izađe na kraj

Tereza Mej je bila vedra i nasmejana dok je dolazila u Dauning strit 10 na sednicu vlade premijera Dejvida Kamerona pre konačnog raspleta. Toj sednici je poslednji put predsedavao Dejvid Kameron, pobednik na prethodnim izborima, koji je ostvario obećanje da će organizovati referendum o izlasku iz EU, što ga je koštalo premijerskog položaja i dalo šansu političarki koju analitičari nazivaju ili drugom Margaret Tačer ili engleskom verzijom Angele Merkel. Na nekoga ko je, kao ona, zastupao stanovište da Ujedinjeno Kraljevstvo treba da ostane u Evropskoj uniji, sigurno će biti pritisaka da istaknuta mesta u svom kabinetu dodeli pobornicima

Fotografije: AP

ITA NEMA NAZAD

Bregzita. Ipak, Tereza Mej, koju mnogi smatraju najmoćnijom britanskom političarkom, na vrh je, kažu, stigla "surovom odlučnošću", a ona je uverena da može da ujedini konzervativce podeljene Bregzitom.

"Svoju sam kampanju utemeljila na tri oslonca. Prvi je potreba za snažnim, dokazanim vođstvom koje će nas usmeravati kroz nadolazeće vreme koje će biti teško, i ekonomski i politički nesigurno. Kroz potrebu da ispregovaramo najbolje uslove za Britaniju u procesu izlaska iz EU, kao i kroz stvaranje nove uloge za sebe u svetu, mi ćemo iz Bregzita izaći uspešno. Drugo, mi ćemo ujediniti našu zemlju, i treće, nama treba jaka, nova i pozitivna vizija budućnosti za našu zemlju, vizija zemlje koja ne radi za nekoliko privilegovanih, već za sve nas. Jer ljudima ćemo dati veću kontrolu nad njihovim životima. I tako ćemo, zajedno, izgraditi bolju Britaniju", poručila je nova premijerka.

Premijerka Tereza Mej je dozvolila blisku saradnju američkih i britanskih tajnih službi i policijskih agencija u borbi protiv terorizma. Na mesto ministra spoljnih poslova imenovala je Borisa Džonsona, bivšeg gradonačelnika Londona i velikog zagovornika Bregzita, a Filipa Hamonda za ministra finansija. Smenila je ministra kulture Eda Vaizeja, jednog od najvećih pristalica bivšeg premijera Dejvida Kamerona.

Mejova je već u prvom glasanju u svojoj Konzervativnoj stranci ubedljivo porazila konkurentkinju Andreu Lidsom, osvojivši 165 glasova, dok je drugoplasirana imala 66 osvojenih glasova. Na trećem mestu je bio bivši ministar odbrane Lajam Foks sa samo 16 glasova. Tada je poručila da upravo ona može da završi "veliki posao": da ujedini zemlju, da obezbedi najbolje uslove za izlazak iz EU i da Britaniju učini boljim mestom za sve građane.

POPINA KĆI

Tereza Meri Mej rođena je 1. oktobra 1956, u primorskom gradu Istbornu, u Saseksu. Otac joj je bio anglikanski sveštenik u Oksfordširu, gde je odrasla u skromnoj porodici kao jedinica i puritanka. Mlada Tereza je bila đak državne škole za devojke "Sent Džulijans", pripojene Rimokatoličkoj crkvi.

Premijerka Mej je više puta u svojim javnim nastupima naglašavala da je njeno vaspitanje zaslužno za to što je njen glavni pokretač osećaj dužnosti prema građanstvu. "Odrasla sam kao ćerka jednog lokalnog vikara i unuka pukovnika. Otkad znam za sebe, znam za javne delatnosti, to je uvek bilo negde oko mene," ispričala je britanskim medijima jednom prilikom. Gospođa Mej je pohađala državnu gimnaziju pre nego je upisala prestižni Oksford, smer geografija. Od 1977. do 1983. radila je za britansku centralnu banku, Bank of England. Nakon toga dvanaest godina je radila u britanskoj državnoj financijskoj agenciji.

Udala se za Filipa Džona Meja, bankara po zanimanju. Supružnici nemaju dece, ali to što se Tereza Mej nije ostvarila kao majka, nije se pokazalo kao problem za mesto šefice u Konzervativnoj stranci. O privatnom životu Tereze Mej nema detalja. Na glasu je kao "stroga konzervativka debele kože, sa divljom stranom koju pokazuje samo kroz svoje cipele". Razuzdana strana njene ličnosti ogleda se u baletankama sa leopardovim printom ili sa cirkonima, kako se navodi u agencijskim vestima. To je, navodno, ekstravagantna strana njene ličnosti.

VISOKA POLITIKA

Nakon dva neuspešna pokušaja da uđe u britanski parlament 1992. i 1994, izabrana je na opštim izborima 1997. godine kao predstavnica Konzervativne stranke za grad Mejdenhed. Tako je 2002. postala prva žena na mestu izvršne predsednice konzervativaca i na tom je mestu ostala do 2003. godine. Poznat je njen govor iz 2002. kada je kritikovala torijevce zbog korupcionaških afera i mešetarenja. Veliki uspon u političkoj karijeri Tereza Mej doživela 2010. godine kada je postala ministarka unutrašnjih poslova, što je ostala u oba mandata vlade Dejvida Kamerona. Na tom mestu borila se protiv rodno zasnovanog nasilja i za prava žena.

Politikom je počela da se bavi na Oksfordu, gde je na zabavi torijevaca upoznala svog supruga Filipa, koji joj je postao oslonac posle smrti oca, koji je umro kad je imala 25 godina, i nakon majčine smrti, koja je bolovala od multiple skleroze, godinu dana kasnije. Prošla je sličan put kao Margaret Tačer – kolege su je ignorisale i zaobilazile. U parlament je ušla 1997. godine, posle dva neuspešna pokušaja, uporedo radeći u bankarskom sektoru, a 2010. godine ušla je u Kameronovu vladu. Boluje od dijabetesa, i veruje da imigranti i njihova deca moraju da se uklope u društvo. Ograničila bi imigraciju, ali ne dopušta diskriminaciju manjina.

Tereza Mej je bila veliki protivnik azilantskih kvota koje je nametala Evropska unija i govorila je da migrante koji pokušavaju da uđu u EU preko Mediterana treba vratiti nazad. U oktobru prošle godine, sa pozicije ministarke unutrašnjih poslova, odbacila je mogućnost da se Britanija pridruži zajedničkoj evropskoj imigracionoj politici, rekavši da na to ne bi pristala ni "za hiljadu godina". Na konferenciji Konzervativne stranke u Mančesteru izjavila je da Britanija treba da poveća kontrolu svojih granica, da prihvata ugrožene izbeglice, ali ne i one koji dolaze zbog boljeg života.

SLIČNOST SA ANGELOM MERKEL

Mejova više liči na Merkelovu nego na Tačerku, tvrde pojedini novinari. Obe su pragmatične, taktiziraju i čekaju, umeju da se drže po strani kad treba, da se pozicioniraju negde između. Agencija AP navodi da su se nemački mediji bavili sličnošću Tereze Mej i Angele Merkel, i ispostavilo se da su obe odrasle na selu u pobožnim porodicama: prva pod okriljem anglikanskog sveštenika blizu Oksforda, a druga severno od Berlina kod oca luteranskog sveštenika. Ni jedna ni druga nemaju dece i vole da kuvaju za svoje muževe, koji su u senci. »

Powered by EUnet HOSTING

Connected by SBB

Kompletna IT rešenja na jednom mestu

INTERNET • TELEFONIJA • CLOUD • HOSTING

Nudimo vam različite internet i hosting usluge, kao i napredne servise za uspešno poslovanje.

- Cloud Linux i Windows serveri
- Zakup profesionalnih namenskih servera
- Brojne cloud aplikacije (SaaS)
- Cloud inzenjering
- Web hosting
- Usluge Tier 3 Data centra
- BIZ Smart paketi
- Optički internet
- Managed servisi
- Poslovna fiksna telefonija

EUnet HOSTING

www.eunethosting.com
011 30 10 500

Bulevar Zorana Đinđića 8a
Beograd

SBB SOLUTIONS
pametna rešenja

www.sbbsolutions.rs
Kontakt centar 19966

Dok je Tačer bila poznata po svojoj nepopustljivosti, Mej je istakla potrebu da konzervativci kritički preispitaju svoj imidž bezosećajne stranke i da pruže ruku siromašnim i marginalizovanim građanima. Mej je provela poslednjih šest godina kao Kameronova ministarka unutrašnjih poslova, prvih pet u koaliciji sa levičarskom Liberalno demokratskom strankom. I Merkelova je dva puta vladala sa svojim socijaldemokratskim rivalima, i pomerila je svoju Hrišćansko-demokratsku uniju (CDU) sa striktno konzervativnih pozicija.

Međutim, Mej i Merkel imaju dijametralno suprotne stavove kad je reč o pitanju koje je najviše podstaklo antievropsko raspoloženje u Britaniji, po pitanju imigracije. Merkelova je pružala podršku imigranatima obećavajući da će primiti sve ratne izbeglice, ali je taj stav kasnije morala da revidira budući da su azilanti Nemačku doživeli kao "obećanu zemlju". Za razliku od nje, Mej je odlučno zahtevala da se smanji broj azilanata u Britaniji, ali je upozoravala da bi imigracija mogla da poraste pre no što Britanija napusti EU.

IMIGRACIONA POLITIKA

Kako navodi agencija AP, kod tog ključnog pitanja oni koji porede Mej i Merkel vide znake da bi britanski pregovori sa EU mogli da potraju, pošto je Mej već rekla da ne namerava da se pozove na član o izlasku iz EU pre počeka 2017. godine. Možda je najveće pitanje da li će Mej da se razvije kao premijer centra koji traži konsenzus kao Merkel, ili će se okrenuti udesno, ka konzervativnim poslanicima koji su se najglasnije zalagali za Bregzit.

Kao ministarka unutrašnjih poslova, Tereza Mej će verovatno ostati zapamćena jer je, nakon velikih napora, uspela da iz Velike Britanije isporuči u SAD Abua Kvatadea, ekstremističkog imama. Kao veliki uspeh za vreme njenog mandata ističe se i činjenica da je zabeležen veliki pad stope kriminala.

Mejova je tokom poslednjeg razdoblja zagovarala ostanak Velike Britanije u EU, iako je njene kolege opisuju kao evroskeptika. Tada je stala iza svog tadašnjeg stranačkog lidera i bivšeg premijera Dejvida Kamerona. Ipak, odluku

"Našoj državi treba snažan i priznati lider da prođe ovaj period ekonomske i političke nesigurnosti i dogovori najbolje uslove za izlazak iz Evropske unije"

većine građana treba poštovati, rekla je Mejova. "Bregzit znači Bregzit. Kampanja je održana, glasanje je održano i narod je odlučio", objasnila je Mejova. "Našoj državi treba snažan i priznati lider da prođe ovaj period ekonomske i političke nesigurnosti i dogovori najbolje uslove za izlazak iz Evropske unije", napisala je u objavi kojom je najavila svoju kandidaturu za predsednicu vlade.

Britanska kraljica Elizabeta II formalno je imenovala Terezu Mej novom britanskom premijerkom, sa kojom Evropska komisija neće moći lako da izađe na kraj. ¶

BILJANA VASIĆ

U žutoj majici na Šanzelizeu

U svetu profesionalnog biciklizma postoje tri velike trke – Điro d'Italija, Tur de Frans i Vuelta a Espanja, ali je svakako najpoznatija i najstarija Tur de Frans. Ovogodišnji je 103. po redu, a trka nije održavana samo tokom Prvog i Drugog svetskog rata

Prva kružna trka oko Francuske je održana 1903. godine. Od početka je imala međunarodni karakter, učestvovali su biciklisti iz Belgije, Nemačke i Švajcarske. Od 1954. godine održava se delom van teritorije Francuske, a do sada su zemlje domaćini, osim Francuske, bile i Andora, Belgija, Velika Britanija, Nemačka, Irska, Luksemburg, Monako, Holandija, Španija i Švajcarska.

Danas je Tur de Frans globalni fenomen. Finansijska dobit organizatora je nemerljiva, televizijski prenos se prati u više od 80 zemalja sveta. Treba uzeti u obzir da jedna etapa traje i do šest sati, pa vremena za reklamne blokove ima sasvim dovoljno. U periodu dok se trka održava, televizijski gledaoci su u prilici da

NIKAD VIŠE: Lens Armstrong u Parizu 2005, sedmostruki pobednik kome su sve titule oduzete zbog dopinga
Foto: Reuters

vide sve značajne istorijske i turističke destinacije Francuske, i sve to tokom tri nedelje – teško da postoji bolji prostor za turistički marketing.

Pored same staze je 2014. godine bilo više od milion i po posetilaca. Veliki broj gledalaca prati karavan koji se tokom trke premešta po Francuskoj, najveći zaljubljenici u biciklizam porodično uzimaju godišnje odmore, iznajmljuju trejlere i karavane i prate sa porodicama celu trku. Na samom cilju u Parizu, oko kružne staze na Šanzelizeu je svake godine prisutno više od 500.000 gledalaca.

Ovogodišnje novčane nagrade

Mesto	Ukupni poredak (žuta majica)	Sprinteri poredak (zelena majica)	Brdski poredak (tačkasta majica)	Mladi vozači (bela majica)	Etapna pobeda
1.	500.000 €	25.000 €	25.000 €	20.000 €	11.000 €
2.	200.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	5500 €
3.	100.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €	2800 €
4.	70.000 €	4000 €	4000 €	5000 €	1500 €
5.	50.000 €	3500 €			

Bicikli

U proizvodnji bicikala za profesionalne vozače upotrebljava se najsavremenija tehnologija. Za timski i individualni hronometar (sprinterske etape ne duže od 50 kilometara, koje se voze na svim najvećim trkama) upotrebljava se bicikl koji je poslednja reč tehnologije. Sve je u cilju što veće aerodinamičnosti i što manje mase. Zadnji točak je bez žica i u obliku tanjira zbog smanjenja otpora vazduha. Menjač obično ima samo jednu brzinu (naravno, najteži prenos). Sve je u cilju smanjenja mase bicikla. Materijali koji se upotrebljavaju su karbonska vlakna i specijalne legure od dur aluminijuma za kočnice i menjače.

Cene ovih bicikala kreću se od 7000 evra pa naviše, dok je bicikl koji upotrebljava Skaj tim i na ovogodišnjoj trci, koji je težak ukupno 7,6 kilograma, procenjen na 30.000 evra. Uz svu ovu tehnologiju i snagu vozača, ne čudi podatak da pobednik hronometarske trke na Tur de Fransu prosečno vozi brzinom i do 55 km/h.

Bicikli koji se voze na običnim i brdskim etapama su test bicikli najvećih svetskih proizvođača, koji se posle trke mogu naći u slobodnoj prodaji. Svi proizvođači obavezno naglašavaju da je proizvod istih karakteristika kao i bicikl sa prošlogodišnjeg Tur de Fransa. Naravno, sveti gral među fanovima profesionalnog biciklizma je posedovanje bicikla koji je vožen na Turu.

Potpisnik ovog teksta je još pre petnaest godina slušao beskrajnu priču vlasnika jednog od bicikala koje je vozio Marko Lieti iz tima Lampre 1993. godine na Tur de Fransu. Niti je bicikl nešto posebno, niti je vozač naročito poznat, ali je učestvovao na Turu! Nisam ga pitao kako je do bicikla došao, ali sigurno nije redovnim putem jer ne poseduje nikakvu dokumentaciju o tome. Naravno, bicikl visi na zidu u sobi i redovno se čisti i održava, ali nikada se ne vozi.

BICIKLISTI I STAZA

Pobednik u generalnom plasmanu je biciklista koji ostvari najbolje ukupno vreme. U karavanu trke se prepoznaje po žutoj majici. Tu žutu majicu nosi pobednik prve etape, a kasnije se prenosi na onoga koji ima ukupno najbolje vreme. Vrhovni cilj je, naravno, da se na finiš trke na Šanzelizeu dođe u žutoj majici.

Postoji i tačkasta majica koju dobijaju najbolji brdski vozači, koji tokom trke skupljaju bodove na brdskim ciljevima i etapama. Zelena majica je namenjena najboljim sprinterima, i oni imaju prolazne ciljeve tokom etapa na kojima sakupljaju bodove. Bela majica je rezervisana za najboljeg mladog vozača, koji 1. januara u godini kada se održava trka ima manje od 25 godina.

Tokom ove godine, biciklisti će za tri nedelje voziti 21 etapu, ukupne dužine 3534 kilometra. Za to vreme imaju samo dva dana za odmor. Ovi podaci sami po sebi deluju impresivno. Ako upotpunimo ove informacije sa prosečnom brzinom cele trke od oko 40 km/h, onda sve ovo izgleda gotovo neverovatno

Mnogo puta sam pričao sa biciklistima amaterima koji su pokušavali da voze brzinom od 40 km/h. Svakodnevna vožnja bicikla pre ili kasnije natera vozača da ispita svoje granice. Većina je ovu brzinu po ravnom dostizala uz veliki napor i ne na duže od jednog minuta. Svi su se žalili da njihovi bicikli nisu po kvalitetu ni blizu onima koje voze profesionalni vozači, da bi oni voleli da probaju taj bicikl i da na taj način vide gde su u odnosu »

MAGNET ZA PUBLIKU:
Tur de Frans
Foto: AP

Doping

Profesionalni biciklizam je usled natčovečanskih napora kojima su izloženi biciklisti postao idealan eksperiment za korišćenje svih najsavremenijih stimulativnih sredstava. Alkohol i etar su bili prvi dopinzi koji su utvrđeni još na prvoj trci 1903. godine, ali se na to gledalo kroz prste. Prva diskvalifikacija sa trke zbog korišćenja pomoćnih sredstava desila se još 1904. godine. Diskvalifikovano je ukupno 12 vozača, od kojih su četvorica završili na vrhu generalnog plasmana. Svi su se zakačili na voz koji je pratio stazu trke i na taj način se domogli nenadoknadive prednosti. Za pobednika je posle četiri meseca izabran Ipolit Okuturije, koji je završio trku na petom mestu.

Kako je nauka napredovala, u upotrebu su pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka ušli amfetamini, hormoni rasta, testosteron. Ozbiljna doping sredstva kao što su kokain, strihnin i hloroform koristili su vozači tokom dvadesetih.

Veliko je pitanje da li će rezultati najveće biciklističke trke na svetu u poslednjih pet godina ostati potvrđeni. U periodu od 1999. do 2010. godine imamo pobednike trka u svega tri godine. Ostale pobede su poništene ili su za pobednike proglašeni vozači koji su u generalnom plasmanu završili na drugom mestu.

Svakako najpoznatija doping afera je vezana za Lensa Armstronga (na slici desno), koji je pobedio na sedam uzastopnih trka u periodu 1999–2005. godine. Utvrđeno je da je koristio EPO (eritoprotein) koji omogućava rast broja crvenih krvnih zrnaca, transfuziju krvi, testosteron, kortikosteroide i hormon rasta. Svi njegovi rezultati u tom periodu su poništeni. Zvanično, trka u tom periodu nema pobednika. Ostale dve pobede, Flojda Lendisa 2006. i Alberta Kontadora 2010. godine, takođe su poništene, ali su za pobednike proglašeni vozači koji su završili na drugom mestu.

Uveliko se sumnja da su gotovo svi vozači koji se bore za pobedu u generalnom plasmanu potpomognuti nekom vrstom dopinga, koji trenutno još nije na listi zabranjenih ili ga koriste na način koji je izuzetno teško otkriti.

Posle skandala sa Lensom Armstrongom, Međunarodna biciklistička unija (UCI) pooštrila je doping kontrolu i izuzetno je teško prikriti zloupotrebu sredstava, ali time je i izazov veći.

na njih. Naravno, niko nije ni pomišljao da ospori prednost profesionalnih vozača u odnosu na amatere pri penjanju na brdske ciljeve.

Brdski ciljevi su tokom etapa podeljeni u pet kategorija, po težini uspona. Oni najteži, takozvana "konjska kategorija", jesu usponi sa nagibom u proseku većim od osam stepeni u dužini ne manjoj od šest kilometara.

Dva najpoznatija uspona na Tur de Frans su Alp d'Ue i Mon Vantu. Etapa od Živira do Mon Vantua u dužini od 242,5 kilometara vozila se 2013. godine. Posle 221. kilometra kreće uspon koji u proseku ima 8,9 stepeni, u dužini od 21,5 kilometara. Poslednjih pet kilometra biciklisti su vozili prosečnom brzinom većom od 25 km/h. Pobedio je Kris Frum, u vremenu pet sati i 48 minuta, koji je na kraju zauzeo i prvo mesto u generalnom plasmanu. Ovo je verovatno najveći test izdržljivosti u bilo kom sportu.

Treba napomenuti da vozači tokom spuštanja sa brdskih ciljeva dostižu brzine i veće od 90 km/h. Padovi sa bicikla kome su točkovi tek nešto malo širi od 1,5 centimetara pri toj brzini su smrtonosni. Fabio Kasarteli je 1995. godine poginuo spuštajući se sa brdskog cilja na Pirinejima pri brzini od 88 km/h.

POBEDNICI I DISKVALIFIKOVANI

Istorija Tur de Fransa je direktno vezana za najveća imena biciklizma. Najviše pobeda je zabeležio Lens Armstrong (sedam), ali su mu sve poništene zbog upotrebe dopinga (videti antrfile "Doping"). Po pet pobeda imaju Žak Anketil, Edi Merks, Bernard Ino i Migel Indurain. Svaki od njih je obeležio dekadu počevši od šezdesetih godina prošlog veka pa do sredine devedesetih.

Zajedničko svim velikim biciklistima koji su pobeđivali na trci je da možda nisu najbolji u vožnji na hronometar, penjanju na brdske ciljeve, spuštanju sa brda, ali su u svemu iznad proseka.

Poslednjih nekoliko godina nemamo vladavinu samo jednog bicikliste, postoje uvek bar tri do četiri vozača koji su favoriti za titulu. Pre svih je tu Kris Frum, dvostruki pobednik i najveći favorit za

pobedu u ovoj godini, najviše zbog toga što ima najbolji tim i što se popravio na spuštanju sa brdskih ciljeva. U trenutku kada se ovaj tekst piše, prošlo je više od dve trećine trke i on je trenutno u žutoj majici. Sudije su mu se smilovale posle pada na usponu Mon Vantu, pred samim ciljem, kada se zajedno sa još dva vozača zakucao u motorcikl koji je stao usled nemogućnosti da prođe razularene navijače, koji su zaustavili trku pokušavajući da dodirnu svoje idole.

Vreme koje je imao pre sudara mu je vraćeno, a oko ovog incidenta podigla se velika prašina, i to s pravom. Da je u toj situaciji bio neki drugi vozač gotovo sigurno se ne bi menjala pravila i morao bi da nastavi trku sa zaostatkom od 55 sekundi koje je izgubio u incidentu.

Alberto Kontador je odustao posle dva teška pada. On je sada svakako najveće ime u biciklizmu uz Krisa Fruma, pobedio je tri puta na ovoj trci, ali su mu oduzeli jednu pobedu zbog doping afere. Trenutno su mu najveći rivali mladi Kolumbijac Nairo Kintana, Holanđanin Bauke Molema i Adam Jejts, nosilac bele majice, koji je svakako budućnost biciklizma.

Ne bi bilo fer ne pomenuti i Marka Kevendiša, svetskog šampiona u biciklizmu, odličnog britanskog sprintera koji je pobedio u ukupno 30 etapa Tur de Fransa, i tako ostao na samo četiri pobede iza Edija Merksa na večnoj listi etapnih pobednika trke. On je specijalista za završnice trka i majstor ulaska u cilj, koji je u stanju da posle više od 200 pređenih kilometara uđe u sprint pred ciljem brzinom od preko 70 km/h.

Do kraja ovogodišnje trke ostalo je da se voze brdske trke na Alpima koje će svakako odlučiti pobednika. Dovoljno je da samo neko od najbližih u generalnom plasmanu, Bauke Molema, Nairo Kintana ili Adam Jejts, izvede uspešan beg na brdskom cilju i da trenutni plasman dovede u pitanje. Ova konstatacija važi isključivo ukoliko Skaj tim zakaže u podršci Krisu Frumu, što se veoma retko događalo u poslednjih nekoliko godina. ¶

ALEKSANDAR ALEKSIĆ

Foto: AP

Timovi

Veliku ulogu u pobedi na trci imaju biciklistički timovi, koji se sastoje od devet vozača. Nemerljiva je pomoć koju svi članovi tima daju svojim naboljim vozačima. U svakom timu postoje specijalisti za sprint i brdske etape, a svi su potpuno podređeni najboljem vozaču. Bezuslovno slušaju komande svojih tim menadžera i jedino u slučaju njihovog odobrenja mogu da pokušaju da sami pobede na etapama. Svaki oblik nedisciplinе povlači odgovornost i trenutno izbacivanje iz tima.

Timski biciklisti sve vreme voze ispred svog tim lidera i pomažu mu da se tokom trke što manje umori, tako što mu seku vazduh u sprinterskim etapama ili mu daju tempo pri brdskim etapama.

Ogromna mašinerija stoji iza svakog tima, sve je podređeno uspehu na trci. Vozači ne brinu ni o čemu osim o postizanju što boljeg rezultata. Timovi imaju svoje kuvare, lekare, fizijatre, trenere i psihologe. Svi timovi tokom trke imaju svoje autobuse koji su opremljeni za odmor i boravak vozača i desetine kamiona za prevoz opreme, dok najveći timovi imaju i svoje avione za prevoz ka udaljenim etapama. U toku trke svaki tim ima svoje automobile koji prate bicikliste i sa kojima su u stalnoj radio-vezi, i reaguju trenutno zamenom bicikla u slučaju pada ili kvara. Najpoznatiji timovi su Skaj tim, Astana, Muvistar, Tinkof Sakso, BMC i Ag2r La Mundijal.

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz Srbije **u redakciji**	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—		1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—		5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	**1500 RSD**	23,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	**2000 RSD**	30,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	**2900 RSD**	37,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	**3800 RSD**	50,00 EUR

Opcija **PDF** podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo).

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com,** faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i *www.novinarnica.net* prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Cigaretomanija

Ž. je svoju prvu cigaretu u životu, koju je uzeo krijući iz pakla "Beogradske", zapalio u klozetu, u četvrtom razredu osnovne škole. U selu je gledao dedu Živorada kako sa merakom uvija duvan u bele listiće čije krajeve oblizuje jezikom i lepi. Deda je imao upaljač kremenac u koji se u poseban deo, gde je stajala vata, sipao benzin, koji je lepo mirisao. Ž. pamti da su odnekle dolazili prodavci duvana na konjima, od kojih je deda kupovao kvalitetan duvan. U jednom trenutku deda Živorad je počeo da uvija duvan u novine, što ga je verovatno i ubilo.

Moj razvojni put pušača je bio drugačiji. Počelo je u srednjoj školi tako što su devojčice kupovale slovenački "57", kome su cigarete, za razliku od svih drugih, bile drugačije okrenute. Ukapirali smo da su to radničke cigarete, koje su se otvarale tako da se filter ne ošteti prljavim rukama. Posle je krenulo sa "marlborom". Sećam se da se umalo nisam onesvestio kada sam ga prvi put zapalio. U društvu, pred odlazak u JNA, skoro svi muškarci su pušili, to je bila, čini mi se, stvar prestiža. Išli smo u kafane i opijali se kako to samo mladost ume, na brzinu i na gladan želudac. Sutradan bismo povraćali k'o lasice. Zaključili smo vrlo brzo da nam je veću muku prilikom pijanstva predstavljala cigareta, koju smo prosto "varili" jednu za drugom.

Foto: Marko Rupena

U vojsci sam pušio "sarajevsku drinu", pravili smo razliku između onih koje su se proizvodile u Mostaru i onih koje su se pakovale u Fabrici duvana Sarajevo. Sećam se da sam u jednom trenutku imao kod sebe "sarajevsku" bez filtera. Niška "drina" bez filtera se zvala "ćilimara". U vojsci je cigareta išla uz pivo i napolitanke u kantini, u retkim pauzama na obuci, a najslađa je bila ona posle ručka, kada sam otvarao pismo. Moj major je pušio dugi "partner" i to tako što nije koristio upaljač, palio je cigaretu jednu za drugom. Nedavno sam čuo da je još živ.

Posle vojske, tokom studija, cigareta mi je bila nerazdvojni prijatelj. Tek kada sam posle dugo godina počeo da radim u zatvoru, shvatio sam da sam koristio "pogrešan" termin, odnosno da nisam "pušio" nego "palio". Kada sam početkom devedesetih ušao u novinarstvo, cigareta je bila neizbežna. Po dolasku u gradsku redakciju "Borbe" najpre bih uzeo kafu sa automata, potom besplatan primerak i uz cigaretu gustirao novi broj, očekujući da mi se pojavi tekst koji sam juče predao. U tom periodu sam preskakao doručak i umesto njega konzumirao kafu i cigaretu. Cigareta se palila i prilikom kucanja teksta koji je trebalo što pre završiti, a i posle svega, kada se sva novinarska muka završi.

Prvi put sam na "ostavku" pomislio u teškim inflacijskim godinama, kada je počela nestašica. Tada se pojavila i prodaja cigareta na ulici, koje nisam kupovao. Posle sam primetio da na trafikama svaki dan kupujem drugu vrstu, što je bio prvi alarm za prestanak. Izdržao sam dve godine, sve dok nam u poseti nisu bili prijatelji od kojih je jedan zaboravio cigarete, koje sam zapalio i nastavio po starom, mada se po rođenju deteta duvan nije konzumirao u stanu.

Za vreme NATO bombardovanja 1999. godine, od tašte, koja je tada živela u Novom Pazaru, dobio sam u kutiji za cipele meni tada najlepši poklon, dugi "vinston". Koliko su tada cigarete bile deficitarna roba govorili su redovi ispred trafika, kupovalo se bilo šta, a mene je bilo sramota da pred drugima duvanim kvalitetne i skupe cigarete kakav je bio "vinston" u braon pakovanju.

S godinama sam primetio da mi cigarete smetaju i da se brzo umaram, pa sam sa 45 doneo ozbiljnu odluku o ostavljanju. S jedne strane, tu je bila ćerka adolescent, kojoj je trebalo da predstavljam uzor i koja me terala da prestanem da pušim, sa druge strane supruga me stimulisala tada ne baš jeftinim laptopom, koji mi je kupila kao nagradu. Ja sam takođe sebe častio tako što sam otišao u prodavnicu i kupio đubretarac, komplet odelo i sako.

Prestao sam da koristim duvan jednog 1. januara, posle višemesečne teške borbe i primene svih mogućih strategija. Kupovao sam najgore cigarete. Posle sam kupovao najbolje, ali u pakovanju po deset. Jedno vreme sam pušio na poslu a ne u kući, i obrnuto. Sve vreme me pratio neki neobjašnjivi strah, šta ću raditi bez cigarete. Mislio sam da mi je ona jedini prijatelj, od koga se ne mogu odvojiti. Kada sam shvatio da mi se život sveo na jedan cilj, jutarnju cigaretu uz kafu, koju neki zovu i "krmeljuša", shvatio sam da je situacija postala ozbiljna, i prestao sam da "palim".

Pričajući sa ljudima, shvatio sam da pušači, kao i antipušači, imaju dovoljno jake i ubedljive argumente. Sa antipušačima situacija je jasnija i to su uglavnom ljudi koji nisu nikad u životu zapalili, za njih je cigareta glupost i otrov. Racionalni antipušači često navode i ekonomske razloge, govoreći da "pušač gori pare pred očima". Sa pušačima je drugačije, njihovo opravdanje se svodi na čestu krilaticu – da su im od svih zadovoljstava jedino cigarete ostale. Drugi otvoreno priznaju da im je slab karakter. "Mora se od nečega umreti", kažu treći, tvrdeći kako "nema smrti bez sudnjega dana".

Pušači povratnici su takođe zanimljivi. Neretko se dešava da su se vratili nakon nekog stresnog događaja, smrti najbližeg, razvoda, gubitka posla, postoje i oni koji su posle višegodišnje apstinencije zapalili bez ikakvog razloga. Ipak, za definitivan prekid sa cigaretama potrebni su "jaka volja i čvrst karakter koji rešavaju sve probleme" (valjevski grafit). ¶

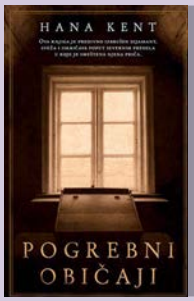
ŽELJKO LJ. KRSTIĆ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

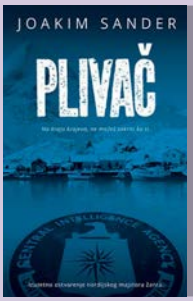
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 16. jula do 19. avgusta 2016.

Hana Kent
POGREBNI OBIČAJI

Fascinantan roman zasnovan na istintom događaju iz istorije Islanda, o sudbini žene koja je zbog saučesništva u dvostrukom ubistvu osuđena na smrt, a zatim poslata na jednu farmu da tamo radi i sačeka datum određen za pogubljenje

Joakim Sander
PLIVAČ

Savremeni špijunski triler čija se radnja dešava na liniji Brisel-Švedska-Sirija-Liban-Avganistan-Irak-SAD. Autor je nekadašnji poslanik u Evropskom parlamentu i činovnik Evropske komisije, a danas skandinavska literarna zvezda u usponu

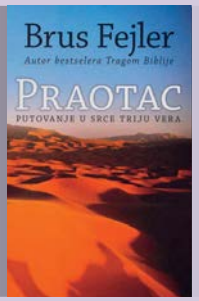

Folker Kučer
JEDAN NEREŠEN SLUČAJ

Uzbudljiv nemački krimić s radnjom smeštenom u Berlin poslednjih dana Vajmarske republike, u kome nacistička partija postaje sve moćnija. Mladi inspektor istražuje zločin čiji trag ga uvlači u poteru za zlatom koje grupa ruskih opozicionara krijumčari kako bi kupila oružje i organizovala puč

Brus Fejler
PRAOTAC

Istorijsko-putopisna knjiga nastala tokom putovanja Bliskim istokom u potrazi za istinom o biblijskom Avramu koji se nalazi u srcu tri monoteističke religije – judaizma, hrišćanstva i islama

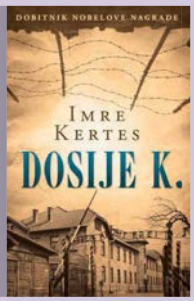
Kristofer Mur
SVETA PLAVA

U julu 1890. Vinsent van Gog je otišao u kukuruzno polje i ubio se. Ili nije? Šta je bila istinska inspiracija slikara sa Monmartra? Urnebesna rekonstrukcija umetničkog Pariza skraja XIX veka

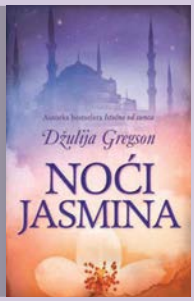
Imre Kertes
DOSIJE K.

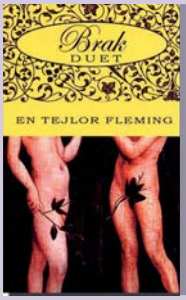
Životna ispovest mađarskog nobelovca koji je kao dečak preživeo užase Aušvica. Knjiga razgovora u kojima Imre Kertes otvoreno i zanimljivo svedoči o svom životu, istoriji i književnosti

Džulija Gregson
NOĆI JASMINA

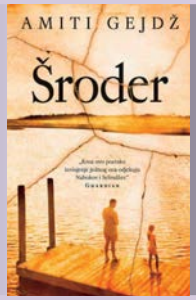
Ljubavno-špijunski triler o sudbini jedne britanske pevačice koja tokom Drugog svetskog rata nastupa pred savezničkim vojnicima u Kairu i Istanbulu i ima romansu s pilotom RAF-a

En Tejlor Fleming
BRAK - DUET

Dve priče o neverstvu i njegovim posledicama koje bi mogle da se koriste i kao uputstva za brak. Knjiga namenjena svakome ko je na brak pomišljao, u njega duboko zagazio, ili, pak, pokušava da se domogne razvoda

Amiti Gejdž
ŠRODER

Nabokovljevsko-selindžerovska setna ispovest jednog prevaranta, istočnonemačkog imigranta u Americi, koji pripoveda o svom promašenom životu, otmici sopstvene ćerke i neutaženoj čežnji za ljubavlju

Robert M. Edsel, Bret Viter
OPERACIJA: ČUVARI NASLEĐA

Knjiga o sudbini umetničkih dela koja su iz okupiranih zemalja krali nacisti i o specijalnom savezničkom odredu formiranom s namerom da opljačkane umetnine vrati. Dokumentovano i uzbudljivo pisana knjiga o „najvećem lovu na blago u istoriji"

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara "Momo Kapor", Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara "SKC", Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara, Omladinska br. 16/1, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara, Trg Sv. Teodora Vršačkog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara "Miloš Crnjanski", Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd

AMSTEL®

PREMIUM PILSENER

TVOJI LJUDI TVOJ AMSTEL

What really matters

SINDS 1870

SINCE 1870

18+

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec